

Belge hassasiyet durumu buraya eklenecektir (gerekli olması halinde)

Metgün-Eze-Atis İş Ortaklığı

Kocaeli Kuzey Hafif Raylı Ulaşım Sistemi (Körfezray Metro) Projesi

**Çevresel ve Sosyal Etki Değerlendirmesi (ÇSED) Raporu –
Bölüm 6.2**

Tarih: 05.05.2026

Doküman No: 25753037_Final_Rev00

DOKÜMAN DAĞITIMI

Metgün-Eze-Atis İş Ortaklığı

Kocaeli Kuzey Hafif Raylı Ulaşım Sistemi (Körfezray Metro) Projesi Çevresel ve Sosyal Etki Değerlendirmesi (ÇSED) Raporu – Bölüm 6.2

05.05.2026

Hata! Belgede belirtilen stilde metne rastlanmadı.

Hazırlanan Kuruluş:

Metgün-Eze-Atis İş Ortaklığı

Huzur Mahallesi, Maslak Ayazağa Caddesi, Metgün Binası No: 2, Sarıyer / İstanbul / Türkiye

Sunulan Kuruluş:

Metgün-Eze-Atis İş Ortaklığı

Kreditörler

Hazırlayan:

WSP Danışmanlık ve Mühendislik Ltd. Şti.

Sukarno Cad. 691. Sok. Vadi Sitesi No: 4, Yıldız 06550 Ankara, Türkiye

T +90 312 4410031

Kalite Kontrolü	Adı	Tarih	İmza
Hazırlayan	Senem Bulut	2026-03-13	
Gözden Geçiren:	Linda Havers / Esra Güven	2026-03-24	
Onaylayan:	Merve Acırlı	2026-03-27	

Revizyonlar

Rev	Tarih	Açıklamalar
Taslak_Rev00	2026-03-27	İlk teslim
Taslak_Rev01	2026-04-10	Müşteri yorumları doğrultusunda revize edilmiştir.
Nihai_Rev00	2026-05-05	Nihai Revizyon

İçindekiler Tablosu

KISALTMALAR	8
6. ÇEVRESEL VE SOSYAL BAŞLANGIÇ (BAZ) ÇALIŞMASI	10
6.2. Sosyal Başlangıç Durumu	10
6.2.1. Giriş	10
6.2.2. Etki Alanı	10
6.2.3. Metodoloji	17
6.2.4. İdari Yapı	24
6.2.5. Nüfus ve Demografi	24
6.2.6. Arazi Kullanım Desenleri	33
6.2.7. İstihdam ve Ekonomi	43
6.2.8. Ekosistem Hizmetleri	48
6.2.9. Toplumsal Cinsiyet	50
6.2.10. Hassas Gruplar (Kırılgan Gruplar)	51
6.2.11. Altyapı, Kamu Hizmetleri ve Servisler	56
6.2.12. Paydaş Katılımı ve Şikâyet Mekanizması	70
6.2.13. Görsel Estetik	76
6.2.14. Trafik ve Altyapı	90
6.2.15. Kültürel Miras	93
Tablo 6.1 Proje Etki Alanı (Aol) İçindeki Mahalleler	12
Tablo 6.2 Görüşülen Muhtarların Listesi	19
Tablo 6.3 Toplum Düzeyi Anketlerden Elde Edilen Veriler	20
Tablo 6.4 Kurumlarla Yapılan Toplantılar	22
Tablo 6.5 Odak Grup Toplantıları	23
Tablo 6.6 Kocaeli İli Nüfus Dağılımı	25
Tablo 6.7 Kocaeli İli Nüfus Dağılımı	26
Tablo 6.8 Aol İlçelerinde Nüfus Değişimi (2021-2025)	27
Tablo 6.9 Kocaeli İli Nüfusunun Yaş Dağılımı	30
Tablo 6.10 Aol İlçelerinin Yaş Dağılımı	30

Tablo 6.11	Aol İçindeki Mahalle Nüfusları	31
Tablo 6.12	Son 5 Yılda Mahallelerde Nüfus Değişimi	33
Tablo 6.13	Nüfus Değişiminin Başlıca Nedenleri	33
Tablo 6.14	Kocaeli İli Arazi Türleri	34
Tablo 6.15	Yüzey Bileşenleri İçin Arazi Kullanım Verileri	38
Tablo 6.16	Hatlar ve İstasyonlar İçin Kamulaştırma Verileri	39
Tablo 6.17	Depo Alanı ve Şantiye Alanları İçin Kamulaştırma Verileri	41
Tablo 6.18	TR42 İşgücü Göstergeleri	44
Tablo 6.19	Mahallelerde Geçim Kaynakları	45
Tablo 6.20	Mahallelerde Ortalama Hanehalkı Geliri	45
Tablo 6.21	Mahallelerde İş Olanaklarındaki Değişim (2021-2025)	46
Tablo 6.22	İş Olanaklarındaki Değişim Nedenleri (2021-2026)	46
Tablo 6.23	Mahallelerde Yerel İstihdam Meslek Grupları	47
Tablo 6.24	Mahallelerde Kırılgan Gruplar	53
Tablo 6.25	Kocaeli 2024 Örgün Eğitim Göstergeleri	58
Tablo 6.26	Aol içindeki mahallelerde okullar	61
Tablo 6.27	Kocaeli İli Atık Su ve Sanitasyon Verileri	65
Tablo 6.28	Mahallelerde Altyapı, Kamu Hizmetleri ve Servisler	70
Tablo 6.29	İlk İletişim Faaliyetleri Listesi	71
Tablo 6.30	Seçilen Bakış Noktaları	78
Tablo 6.31	İstasyon ve Şantiye Alanlarında Trafik Yoğunluğu	93
Tablo 6.32	Proje ile İlgili Ulusal Mevzuat	95
Tablo 6.33	Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu	96
Tablo 6.34	Kültürel Miras ile İlgili Uluslararası Gereklilikler ve Politikalar	97
Tablo 6.35	Kültürel Miras ile İlgili Uluslararası Sözleşmeler	99
Tablo 6.36	Somut Olmayan Kültürel Miras Görüşmeleri	102
Tablo 6.37	ICOMOS Etki Değerlendirme Ölçeği	104

Tablo 6.38	Proje yakın çevresindeki ulusal somut kültürel miras varlıkları	106
Tablo 6.39	Proje yakın çevresindeki uluslararası somut kültürel miras varlıkları	109
Tablo 6.40	Ulusal somut olmayan kültürel miras varlıkları	110
Tablo 6.41	Uluslararası somut olmayan kültürel miras varlıkları	111
Tablo 6.42	İstasyonların İnşaat Durumu / İlerleme Seviyesi	112
Tablo 6.43	Proje alanında tespit edilen somut kültürel miras	115
Tablo 6.44	Proje güzergâhındaki somut kültürel miras alanları	117

Şekil 6.1	Projenin Sosyal Etki Alanı (Aol)	15
Şekil 6.2	En yakın yerleşimler	16
Şekil 6.3	Toplum düzeyi anketlerden fotoğraflar	21
Şekil 6.4	Yahyakaptan Mahallesi odak grup görüşmesi	23
Şekil 6.5	Kocaeli nüfus değişimi (2021-2025)	25
Şekil 6.6	Kocaeli arazi kullanım haritası	36
Şekil 6.7	Kocaeli nüfusunun eğitim düzeyi	60
Şekil 6.8	Dumlupınar Muhtarlığında posterler ve şikâyet kutusu	77
Şekil 6.9	Seçilen bakış noktaları	80
Şekil 6.10	Tüpraş-Petkim istasyonu görünümü	81
Şekil 6.11	Körfez istasyonu görünümü	81
Şekil 6.12	95 Evler istasyonu görünümü	82
Şekil 6.13	Derince Eğitim ve Araştırma Hastanesi istasyonu görünümü	82
Şekil 6.14	Derince istasyonu görünümü	83
Şekil 6.15	Derince Millet Bahçesi istasyonu görünümü	83
Şekil 6.16	Kuruçeşme istasyonu görünümü	84
Şekil 6.17	Seka Devlet Hastanesi istasyonu görünümü	84
Şekil 6.18	Seka Park istasyonu görünümü	85
Şekil 6.19	Cumhuriyet Parkı istasyonu görünümü	85

Şekil 6.20	Milli İrade Parkı istasyonu görünümü	86
Şekil 6.21	Bekirdere istasyonu görünümü	86
Şekil 6.22	Otogar istasyonu görünümü	87
Şekil 6.23	Yahyakaptan istasyonu görünümü	87
Şekil 6.24	Poyraz istasyonu görünümü	88
Şekil 6.25	Fındıklı istasyonu görünümü	88
Şekil 6.26	Kartepe istasyonu görünümü	89
Şekil 6.27	İzmit Doğu istasyonu görünümü	89
Şekil 6.28	Özdilek istasyonu görünümü	90
Şekil 6.29	Tren depolama ve park alanı görünümü	90
Şekil 6.30	Trafik yoğunluğu haritası	92
Şekil 6.31	Seçilen trafik yükleri	93
Şekil 6.32	Ulusal somut kültürel miras varlıkları	108
Şekil 6.33	Uluslararası somut kültürel miras varlıkları	109
Şekil 6.34	Güzergâh üzerindeki kültürel miras konumları	125
Şekil 6.35	(1) Sekapark 3. Derece Arkeolojik Sit Alanı, Proje Güzergâhı İçinde (Kültürel varlık, önerilen tünel üst kotunun yaklaşık 22 metre üzerinde yer almaktadır.)	126
Şekil 6.36	(2) Seka Kâğıt Fabrikası- Proje Güzergâhı İçindeki Anıtsal Eser (Kültürel varlık, önerilen tünel üst kotunun yaklaşık 25 metre üzerinde yer almaktadır.)	127
Şekil 6.37	(3) Seka Kâğıt Fabrikası (3) – Anıtsal Eser, Proje Güzergâhı İçerisinde (Kültürel miras varlığı, önerilen tünel taç kotunun yaklaşık 25 metre üzerinde düşey ayırım mesafesinde yer almaktadır.)	128
Şekil 6.38	(4) Sekapark Anıtsal Eser (Mozaik Alanı), Proje Şantiye Alanı İçinde	129
Şekil 6.39	(5) Sekapark Anıtsal Eser (Roma Yerleşim Alanı), Proje kapsamında “Sekapark İstasyonu”	130
Şekil 6.40	(6) İzmit Tren İstasyon Binaları (7 Bina) - Proje kapsamında “Sekapark İstasyonu” Anıtsal Eser	131
Şekil 6.41	(7) Efe Sadık Konağı- Proje Güzergâhı İçinde Anıtsal Eser (Önerilen tünel üst kotunun yaklaşık 35 metre üzerinde yer alan kültürel varlık)	132
Şekil 6.42	(8) Kozluk 6.1. Derece Arkeolojik Koruma Alanı (Kozluk), Proje Güzergâhı İçinde (Önerilen tünel üst kotunun yaklaşık 35 metre üzerinde yer alan kültürel varlık)	133

Şekil 6.43	(9) Zöhre Aracı Köşkü- Proje Güzergâhı İçinde Anıtsal Eser (Önerilen tünel üst kotunun yaklaşık 31 metre üzerinde yer alan kültürel varlık)	134
Şekil 6.44	(10) İç Kale 3. Derece Arkeolojik Koruma Alanı- Kentsel Koruma Alanı, Proje Güzergâhı İçinde (Önerilen tünel üst kotunun yaklaşık 45 metre üzerinde yer alan kültürel varlık)	135
Şekil 6.45	(11) Konak 190_20 – Anıtsal Eser, Proje Güzergâhı İçerisinde (Kültürel miras varlığı, önerilen tünel taç kotunun yaklaşık 63 metre üzerinde düşey ayırım mesafesinde yer almaktadır.)	136
Şekil 6.46	(12) Şekerci Cahit Konağı – Anıtsal Eser, Proje Güzergâhı İçerisinde (Kültürel miras varlığı, önerilen tünel taç kotunun yaklaşık 59 metre üzerinde düşey ayırım mesafesinde yer almaktadır.)	137
Şekil 6.47	(13) Hacıhasan Hamamı- Proje Güzergâhı İçinde Anıtsal Eser (Önerilen tünel üst kotunun yaklaşık 60 metre üzerinde yer alan kültürel varlık)	138
Şekil 6.48	(14) Yenituran Anaokulu- Proje Güzergâhı İçinde Anıt Eser (Önerilen tünel üst kotunun yaklaşık 42 metre üzerinde yer alan kültürel varlık)	139
Şekil 6.49	(15) Arzen Sanat Evi- Proje Güzergâhı İçinde Anıtsal Eser (Önerilen tünel üst kotunun yaklaşık 42 metre üzerinde yer alan kültürel varlık)	140
Şekil 6.50	(16) Tepecik 3. Derece Arkeolojik Koruma Alanı, Proje Güzergâhı İçinde (Önerilen tünel üst kotunun yaklaşık 36 metre üzerinde yer alan kültürel varlık)	141
Şekil 6.51	(17) Ömerağa Hamamı (Kethüda Mehmet Bey Hamamı) - Proje Güzergâhı İçinde Anıtsal Eser (Önerilen tünel üst kotunun yaklaşık 33 metre üzerinde yer alan kültürel varlık)	142
Şekil 6.52	(18) Gazi Lisesi (Mekteb-i İdadi)- Proje Güzergâhı İçinde Anıtsal Eser (Önerilen tünel üst kotunun yaklaşık 31 metre üzerinde yer alan kültürel varlık)	143
Şekil 6.53	(19) Hüseyin Paşa Camii ve Mezarlığı- Proje Güzergâhı İçinde Anıtsal Yapı (Önerilen tünel üst kotunun yaklaşık 32 metre üzerinde yer alan kültürel varlık)	144
Şekil 6.54	(20) Çukurbağ 3. Derece Arkeolojik Koruma Alanı, Proje Güzergâhı İçinde (Önerilen tünel üst kotunun yaklaşık 29 metre üzerinde yer alan kültürel varlık)	145
Şekil 6.55	(21) Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi- Proje Güzergâhı İçinde Anıtsal Eser (Kültürel varlık, önerilen tünel üst kotunun yaklaşık 21 metre üzerinde yer almaktadır.)	146
Şekil 6.56	Yumurtacı Camii ve Veliahmet Türbesi Genel Görünümü	147
Şekil 6.57	Kocaeli Yerel Kültür Müzesi	148

Ek-A-Saha Çalışması Anketi

KISALTMALAR

Kısaltmalar ve Tanımlar

Kısaltmalar	Açıklamalar
Proje	Körfezray Metro Projesi
Müşteri	Metgün–Eze–Atis Ortak Girişimi
WSP Türkiye	WSP Danışmanlık ve Mühendislik Ltd. Şti.
ADNKS	Adres Bazlı Nüfus Kayıt Sistemi
AFAD	Türkiye Cumhuriyeti Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
Aol	Etki Alanı
AYGM	Altyapı Yatırımları Genel Müdürlüğü
CHMP	Kültürel Miras Yönetim Planı
CLC	CORINE Arazi Örtüsü
CLO	Toplum İlişkileri Sorumlusu
CLS	Toplum Düzeyi Anketi
CİMER	Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi
EDOK	Kara Kuvvetleri Eğitim ve Doktrin Komutanı
EIA	Çevresel Etki Değerlendirmesi
EPFİs	Ekvator Prensipleri Finansal Kurumları
ETL	Enerji İletim Hattı
GBVH	Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddet ve Taciz
GRM	Şikâyet Giderme Mekanizması
IFC	Uluslararası Finans Kurumu
İSU	Kocaeli Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü
İŞ-KUR	Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü
İZGAZ	İzmit Gaz Dağıtım Sanayi ve Ticaret A.Ş.
KMM	Kocaeli Büyükşehir Belediyesi
LRP	Geçim Kaynakları Restorasyon Planı
OHS	İş Sağlığı ve Güvenliği
OIZ	Organize Sanayi Bölgesi

Kısaltmalar	Açıklamalar
PAP	Proje Etkilenen Kişi
PSs	Performans Standartları
RAP	Yeniden Yerleşim Eylem Planı
SEA	Cinsel Sömürü ve İstismar
SEDAŞ	Sakarya Elektrik Perakende Satış A.Ş.
SEP	Paydaş Katılım Planı
SH	Cinsel Taciz
SIA	Sosyal Etki Değerlendirmesi
SPSS	Sosyal Bilimler için İstatistik Paketi
TBM	Tünel Açma Makinesi
TURKSTAT	Türkiye İstatistik Kurumu
UKOME	Ulaşım Koordinasyon Merkezi

6. ÇEVRESEL VE SOSYAL BAŞLANGIÇ (BAZ) ÇALIŞMASI

6.2. Sosyal Başlangıç Durumu

6.2.1. Giriş

Kocaeli Kuzey Hafif Raylı Toplu Taşıma (Körfezray Metro) Projesi'nin ("Proje") sosyal mevcut durum çalışmasının temel amacı, Proje Etki Alanı ("Aol") sınırları içerisinde yer alan ilçe ve mahallelerin mevcut sosyal ve ekonomik koşullarını belirlemek ve projeden etkilenmesi muhtemel sosyal ve ekonomik bileşenleri tanımlamaktır.

Sosyal mevcut durum çalışması; proje performansının ölçülmesi ile Projenin yaşam döngüsü boyunca düzenli izleme ve değerlendirme yoluyla insanlar ve topluluklar üzerindeki olumlu ve olumsuz etkilerin değerlendirilmesine temel oluşturması nedeniyle planlama ve proje uygulama sürecinin ayrılmaz bir parçasıdır.

Bu bölüm kapsamında ele alınan sosyal bileşenler aşağıdaki başlıklar altında açıklanmaktadır:

- İdari Yapı
- Sosyal Yapı
- Nüfus ve Demografi
- Arazi Kullanım Desenleri
- İstihdam ve Ekonomi
- Ekosistem Hizmetleri
- Toplumsal Cinsiyet
- Hassas Gruplar
- Altyapı, Kamu Hizmetleri ve Servisler
- Paydaş Katılımı ve Şikâyet Mekanizması

Her bir sosyal bileşen ile ilişkili potansiyel etkiler ve riskler Bölüm 7.2 Etki Değerlendirmesi'nde sunulmaktadır.

6.2.2. Etki Alanı

Sosyal Etki Alanı (Aol), Projenin inşaat ve işletme faaliyetlerinden kaynaklanabilecek potansiyel etkilerin ortaya çıkmasının en muhtemel olduğu coğrafi alanı ifade etmekte olup; toplulukları ve idari birimleri ile bunların demografik, ekonomik, kültürel ve altyapısal özelliklerini kapsamaktadır.

IFC Performans Standardı 1: Çevresel ve Sosyal Risk ve Etkilerin Değerlendirilmesi ve Yönetimi (IFC, 2012), “etki alanı” kavramını aşağıdaki şekilde tanımlamaktadır:

“Proje, etkide bulunması muhtemel belirli fiziksel unsurlar, bileşenler ve tesisler içeriyorsa, çevresel ve sosyal riskler ile etkiler projenin etki alanı bağlamında tanımlanacaktır. Bu etki alanı uygun olduğu durumlarda aşağıdakileri kapsar:

- (i) Proje ve müşteri (yükleniciler dâhil) tarafından sahip olunan, işletilen veya yönetilen ve projenin bir bileşeni olan faaliyetler ve tesislerden;
- (ii) proje sonucunda daha sonra veya başka bir yerde meydana gelmesi öngörülebilir plansız gelişmelerden; veya
- (iii) etkilenen toplulukların geçim kaynaklarının bağlı olduğu biyolojik çeşitlilik veya ekosistem hizmetleri üzerindeki dolaylı etkilerden etkilenmesi muhtemel alanlar.

İlgili tesisler; proje kapsamında finanse edilmeyen ancak proje olmaksızın inşa edilmeyecek veya genişletilmeyecek olan ve proje açısından zorunlu nitelikteki tesislerdir.

Risk ve etki belirleme süreci sırasında, proje tarafından kullanılan veya doğrudan etkilenen alanlar ya da kaynaklar üzerinde mevcut, planlanan veya makul şekilde tanımlanmış diğer gelişmelerin artan etkilerinden kaynaklanan kümülatif etkiler de dikkate alınır.” (s. 3–4, paragraf 8)

Projeden etkilenen mahalleler, proje sosyal Etki Alanı içerisinde yer alan ve proje inşaat ile işletme faaliyetleri nedeniyle çevresel ve sosyal etkiler yaşaması muhtemel mahallelerdir. İnşaat faaliyetlerinden doğrudan etkilenmesi beklenen mahalleler; trafik değişiklikleri, erişim güçlükleri, gürültü, toz, titreşim ve arazi edinimi gibi etkilerle karşılaşması öngörülen alanlardır. Dolaylı olarak etkilenen mahalleler ise olası trafik yönlendirmeleri, altyapı hizmet kesintileri ve özellikle planlanan iş gücü konaklama kamplarına yakın alanlarda geçici iş gücü ile etkileşim sonucu toplum sağlığı, güvenliği ve emniyetine ilişkin algılanan riskler dâhil olmak üzere çeşitli toplumsal kaygılarla karşılaşabilecektir.

Proje için Sosyal Etki Alanı belirlenirken, proje bileşeninin türüne bağlı olarak tampon mesafeler kullanılmıştır. Buna göre; istasyon alanları ile proje güzergâhının yüzeye çıktığı kesimler (Metro Hattı Tünel Portalı’ndan Tren Depolama ve Park Alanı’na kadar olan bölüm) ve beton santralleri ile segment üretim tesisleri gibi ilişkili tesisler etrafında 1 km yarıçaplı tampon alan uygulanmıştır. Ayrıca, inşaat kamp alanları ile en yakın mahalleler etrafında 500 m yarıçaplı tampon alan uygulanmış olup bunlar Tablo 6.1’de sunulmaktadır. Sosyal mevcut durum ve etki değerlendirmesi çalışmasının kapsamı bu listeye dayanmaktadır. Bu tampon mesafeler, proje faaliyetlerinden doğrudan veya dolaylı etkilenebilecek toplulukları ve hassas alıcıları belirlemek amacıyla Sosyal Etki Alanı’nın sınırlandırılmasında kullanılmıştır.

Proje, konut alanlarının, kamu altyapısının ve hassas toplumsal alıcıların ulaşım ağları ve günlük kentsel faaliyetlerle yakından ilişkili olduğu yüksek derecede kentleşmiş ve yoğun nüfuslu bir metropolitan çevrede yer almaktadır. Bu bağlamda, Sosyal Etki Alanı’nın tanımlanması hem mekânsal yakınlığın hem de proje bileşenleri ile çevredeki topluluklar arasındaki işlevsel ilişkilerin dikkatli şekilde değerlendirilmesini gerektirmiştir. İnşaat aşamasında proje faaliyetlerinin; yol kapanmaları, alternatif güzergâhlar, değiştirilmiş toplu taşıma rotaları ve yaya erişimindeki değişiklikler dâhil olmak üzere trafik düzeninde geçici değişikliklere neden olması beklenmektedir. Bu

değişiklikler; hastaneler, itfaiye istasyonları, okullar ve ibadet yerleri gibi hassas alıcıların yanı sıra kırılgan nüfus gruplarına erişimi de etkileyebilecektir. İnşaat kaynaklı gürültü, toz, titreşim ve ağır araç trafiğindeki artış ise özellikle ana ulaşım güzergâhları ile iş gücü konaklama alanları çevresinde toplum sağlığı, güvenliği ve emniyetine ilişkin kaygıların artmasına neden olabilecektir.

İşletme aşamasında ise istasyon alanları çevresindeki yol düzenlemeleri ve trafik dolaşımındaki kalıcı veya yarı kalıcı değişikliklerin; işe gidiş-geliş düzenleri, yaya hareketliliği ve toplumsal hizmetlere erişim üzerinde etkili olması beklenmektedir.

Bu doğrultuda, Sosyal Etki Alanı tanımı; hastaneler, huzurevleri, itfaiye istasyonları, okullar, mezarlıklar, camiler ve diğer toplumsal tesisler gibi hassas sosyal alıcıların belirlenmesi ve değerlendirilmesiyle desteklenmiştir. Bu alıcılar; rahatsızlıklara karşı yüksek hassasiyet göstermeleri ve kesintisiz erişim, güvenlik ile hizmet sürekliliğine bağımlı olmaları nedeniyle özel olarak haritalandırılmış ve değerlendirilmiştir.

Bunun yanı sıra Sosyal Etki Alanı; Metgün–Eze–Atis İş Ortaklığı ve alt yükleniciler tarafından sahip olunan veya yönetilen tüm proje ilişkili yapıları ve bağlantılı tesisleri ile projeye yüksek derecede bağımlı faaliyetleri de kapsamaktadır. Ayrıca proje ve ilişkili tesislerinden doğrudan etkilenecek alanlar ile topluluklar da Etki Alanı'na dâhil edilmiştir. Etki Alanı tanımlanırken kümülatif etkiler ve olası istenmeyen sonuçlar da dikkate alınmıştır.

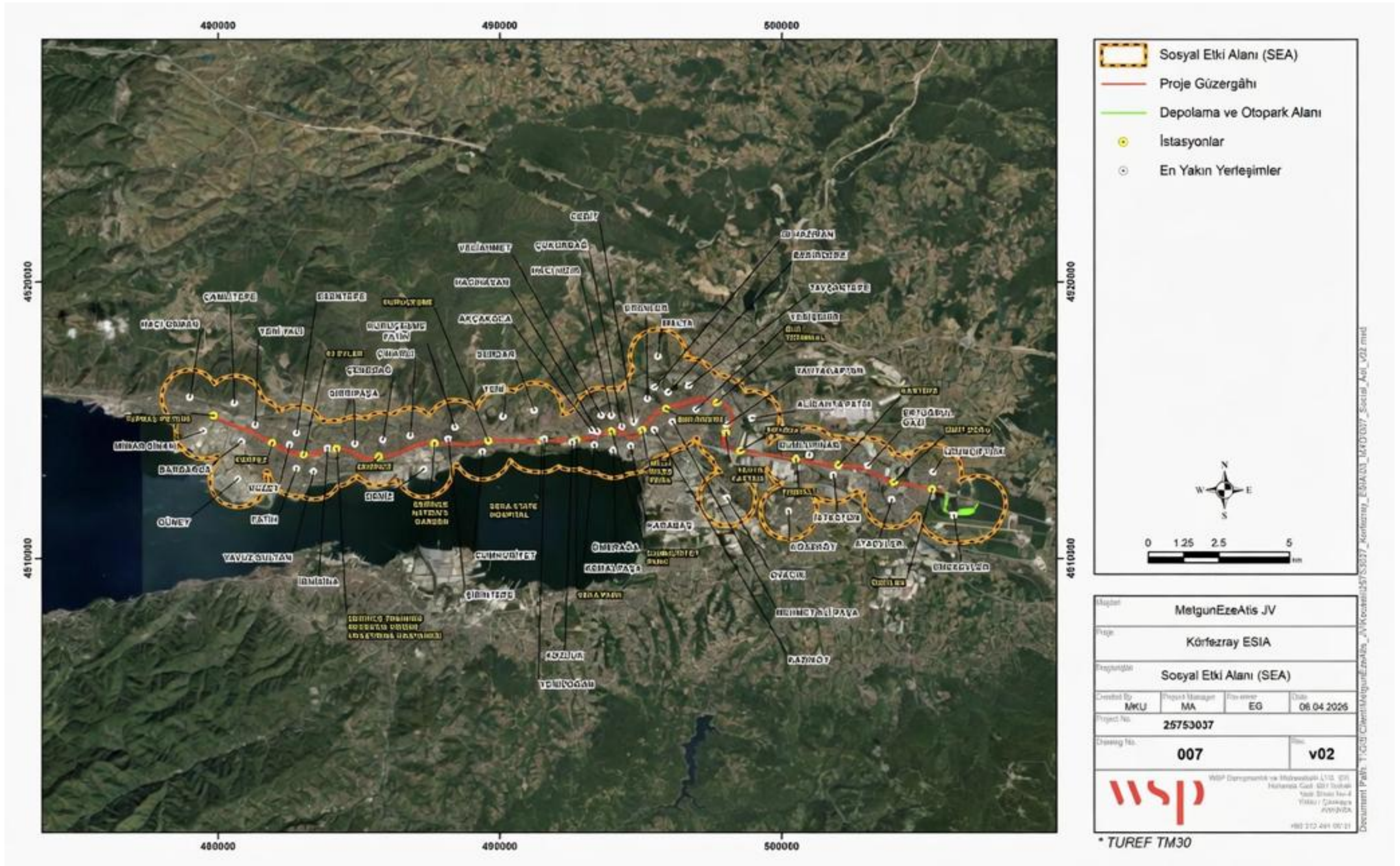
Bu nedenle Sosyal Etki Alanı; mekânsal yakınlığı, hassas alıcıları, kentsel bağlantısallığı ve potansiyel inşaat ile işletme etkilerini yansıtmaktadır. Proje Etki Alanı içerisinde toplam 49 mahalle bulunmaktadır. Tablo 6.1'de mahallelere yakın metro istasyonları ile mahalleleri etkileyebilecek metro hatları gösterilmektedir. Sosyal Etki Alanı ile Projeye en yakın mahalleler sırasıyla Şekil 6.1 ve Şekil 6.2'de sunulmaktadır.

Tablo 6.1 Proje Etki Alanı İçerisindeki Mahalleler

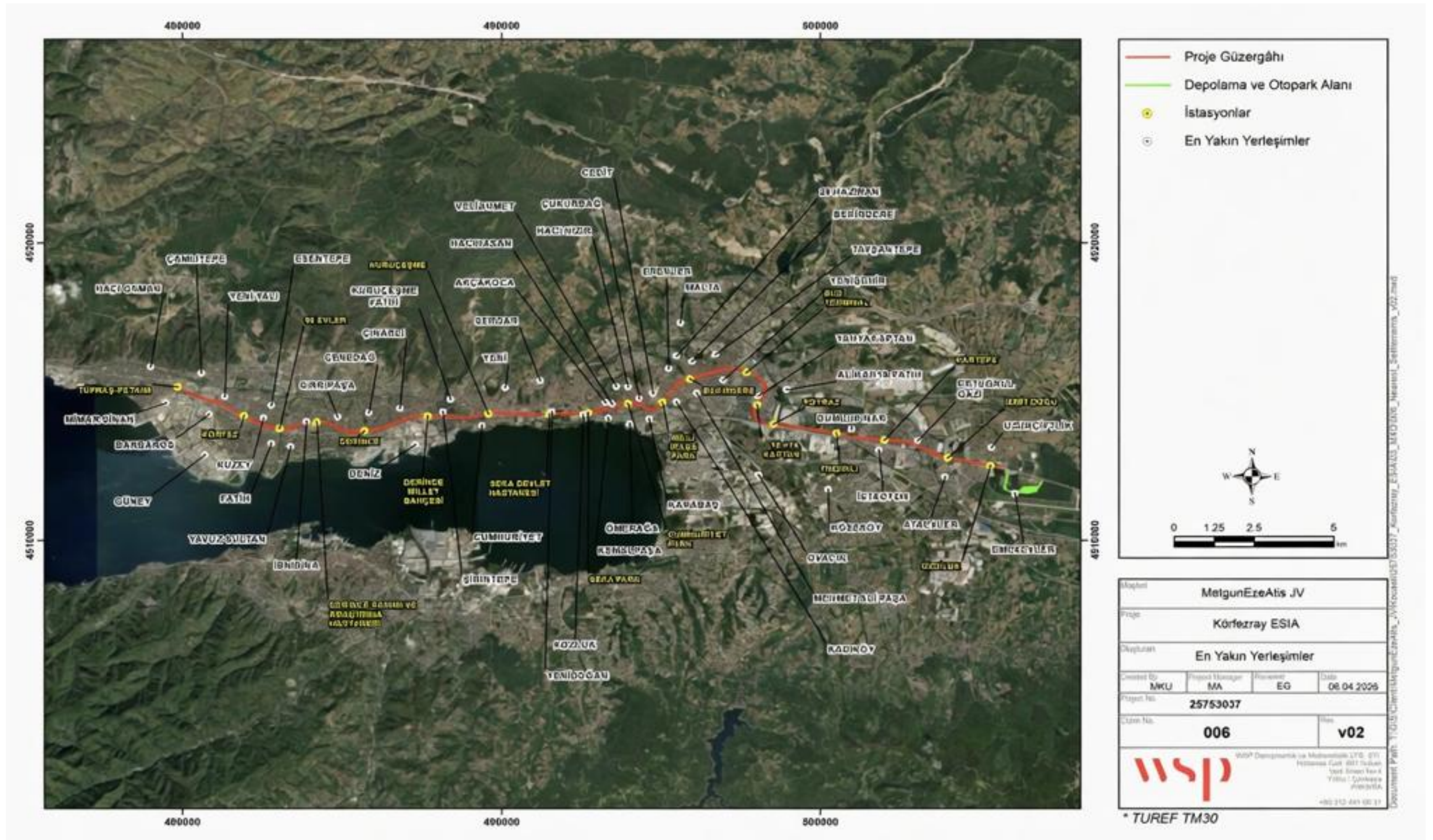
No	Bölge	Mahalle	En Yakın Metro İstasyonu	Mahalleyi etkileyen proje bileşeni
1	Körfez	Hacı Osman	Tüpraş-Petkim	Alt Geçit
2	Körfez	Mimar Sinan	Tüpraş-Petkim	İstasyon
3	Körfez	Yeniyalı	Körfez	Proje Güzergâhı
4	Körfez	Barbaros	Körfez	Proje Güzergâhı
5	Körfez	Kuzey	Körfez – 95 evler	İstasyon
6	Körfez	Güney	Körfez	Proje Güzergâhı
7	Körfez	Fatih	95 Evler	Alt Geçit
8	Körfez	Çamlıtepe	Tüpraş-Petkim	Proje Güzergâhı
9	Körfez	Esentepe	Körfez – 95 Evler	Proje Güzergâhı
10	Derince	İbnisina	95 Evler ve Derince Eğitim ve Araştırma Hastanesi	İstasyon
11	Derince	Yavuz Sultan	95 Evler	Alt Geçit

No	Bölge	Mahalle	En Yakın Metro İstasyonu	Mahalleyi etkileyen proje bileşeni
12	Derince	Sırrıpaşa	Derince Eğitim ve Araştırma Hastanesi	Proje Güzergâhı
13	Derince	Çenedağ	Derince	İstasyon
14	Derince	Çınarlı	Derince Millet Bahçesi	İstasyon
15	Derince	Deniz	Derince Millet Bahçesi	Proje Güzergâhı
16	İzmit	Şirintepe	Derince Millet Bahçesi – Kuruçeşme	Proje Güzergâhı
17	İzmit	Kuruçeşme Fatih	Kuruçeşme	Proje Güzergâhı
18	İzmit	Yenimahalle	Kuruçeşme	İstasyon
19	İzmit	Serdar	Seka Devlet Hastanesi	Proje Güzergâhı
20	İzmit	Cumhuriyet	Kuruçeşme	Alt Geçit
21	İzmit	Yenidoğan	Seka Devlet Hastanesi	İstasyon
22	İzmit	Kozluk	Seka Park	İstasyon
23	İzmit	Kemalpaşa	Seka Park	Proje Güzergâhı
24	İzmit	Akçakoca	Seka Park	Proje Güzergâhı
25	İzmit	Hacı Hasan	Cumhuriyet Parkı	Proje Güzergâhı
26	İzmit	Veliahmet	Cumhuriyet Parkı	Proje Güzergâhı
27	İzmit	Ömerağa	Cumhuriyet Parkı	Proje Güzergâhı
28	İzmit	Hacıhızır	Cumhuriyet Parkı	İstasyon
29	İzmit	Çukurbağ	Cumhuriyet Parkı	Proje Güzergâhı
30	İzmit	Karabaş	Cumhuriyet Parkı	Proje Güzergâhı
31	İzmit	Cedit	Milli İrade Parkı	Proje Güzergâhı
32	İzmit	Kadıköy	Milli İrade Parkı	İstasyon
33	İzmit	Erenler	Milli İrade Parkı	Proje Güzergâhı
34	İzmit	28 Haziran	Bekirdere	İstasyon
35	İzmit	Bekirdere	Bekirdere	Proje Güzergâhı
36	İzmit	Tavşantepe	Otogar	Proje Güzergâhı
37	İzmit	Yahyakaptan	Yahyakaptan ve Otogar	İstasyon
38	İzmit	Yenişehir	Otogar	Proje Güzergâhı
39	İzmit	Alikahya Fatih	Otogar	Proje Güzergâhı
40	İzmit	Mehmetali Paşa	Bekirdere	Proje Güzergâhı

No	Bölge	Mahalle	En Yakın Metro İstasyonu	Mahalleyi etkileyen proje bileşeni
41	İzmit	Malta	Bekirdere	İşçi Konaklama K
42	Başiskele	Ovacık	Poyraz	Alt Geçit
43	Kartepe	Köseköy	Fındıklı	Alt Geçit
44	Kartepe	Dumlupınar	Kartepe	İstasyon
45	Kartepe	İstasyon	Fındıklı	Proje Güzergâhı
46	Kartepe	Ertuğrul Gazi	Kartepe	Proje Güzergâhı
47	Kartepe	Ataevler	İzmit Doğu	Proje Güzergâhı
48	Kartepe	Uzunçiftlik	Özdilek	Proje Güzergâhı
49	Kartepe	Emekvler	İzmit Doğu – Özdilek	İstasyon

Şekil 6.1 Projenin Sosyal Etki Alanı (Aol)

Şekil 6.2 En Yakın Yerleşimler

6.2.3. Metodoloji

Bu bölüm, sosyal mevcut durum çalışması kapsamında veri toplama yaklaşımını açıklamaktadır. Projeden kaynaklanan değişiklikler, mümkün olduğu ölçüde mevcut durum verileri ile karşılaştırılarak ölçülmekte ve Sosyal Etki Değerlendirmesi (“SIA”) kapsamında açıklanmaktadır. Bu mevcut durum çalışmasının amaçları aşağıdaki gibidir:

- sosyal bağlama ilişkin bilgi toplamak ve potansiyel etki alanlarını belirlemek,
- saha çalışması çıktılarından elde edilen birincil veriler ile ikincil verileri kullanarak mahallelerin ekonomik, sosyal ve kültürel yapısını tanımlamak,
- yerel bağlamda projeden kaynaklanacak değişimlerle başa çıkma konusunda yetersiz desteğe sahip hassas grupları belirlemek,
- proje nedeniyle ortaya çıkabilecek olumsuz etkilerden kaynaklanabilecek kaygıları tespit etmek ve olumlu etkilerin artırılmasına yönelik öneriler geliştirmek.

Proje Alanı, arazi mülkiyeti, en yakın mahallelerin konumu ve proje kapsamında bugüne kadar yürütülen iletişim faaliyetleri hakkında bilgi edinmek amacıyla ilk toplantılar proje temsilcileri ile gerçekleştirilmiş ve 29–30 Aralık 2025 tarihlerinde saha ziyareti yapılmıştır.

Bunu takiben, sosyal mevcut durum çalışması ve SIA; 2–8 Şubat 2026 tarihleri arasında gerçekleştirilen saha çalışmaları sırasında elde edilen bilgiler, saha gözlemleri, kurumsal temsilcilerle yapılan görüşmeler, mahalle muhtarlarıyla gerçekleştirilen anketler ve odak grup toplantıları temel alınarak hazırlanmıştır.

Sosyal mevcut durum çalışması hem birincil hem de ikincil veri kaynaklarına dayanmaktadır. Çalışma, saha araştırması sırasında toplanan birincil verilere dayanarak Proje Etki Alanı (“Aol”) içerisindeki mahallelere ilişkin verileri sunmaktadır. Buna ek olarak, birincil bulguların bağlamsallaştırılması ve Proje Etki Alanı’ndaki sosyal koşulların kapsamlı biçimde anlaşılabilmesi amacıyla resmî istatistikler, belediye kayıtları ve ilgili kurumsal raporlardan elde edilen ikincil bilgiler de çalışmaya dâhil edilmiştir.

6.2.3.1. Veri Toplama Metodolojisi

6.2.3.1.1. Saha Çalışması (Birincil Veri)

Bu çalışmanın amacı; nüfusun demografik özellikleri, göç örüntüleri ve nedenleri, etnik yapı, yaş dağılımı, sosyal tesisler (okullar, hastaneler vb.), eğitim düzeyleri, yerel çatışmalar ve sorunlar, geçim kaynakları ve başlıca gelir getirici faaliyetler, arazi kullanımı, yerel hizmetler ve altyapı, ekosistem hizmetleri, hassas grupların belirlenmesi ve Projenin potansiyel etkilerinin tanımlanması yoluyla sosyal çevrenin karakterize edilmesidir.

Projenin potansiyel doğrudan ve dolaylı sosyal etkileri dikkate alınarak, Proje Etki Alanı (“Aol”) içerisinde yer alan beş ilçe ve 34 mahallede 2–8 Şubat 2026 tarihleri arasında saha çalışmaları yürütülmüştür. Sosyal saha çalışması kapsamında aşağıdaki faaliyetler gerçekleştirilmiştir:

■ Kartepe, İzmit, Derince, Başiskele ve Körfez İlçelerinde Topluluk Düzeyi Anketler:

Etkilenen mahallelerin muhtarları ile topluluk düzeyi anketler gerçekleştirilmiş; bu mahallelerin Proje Etki Alanı içerisinde yer alması nedeniyle sosyal, ekonomik, çevresel ve kültürel koşullara ilişkin bilgi toplanmıştır.

■ Muhtarlarla Toplantılar:

Proje sahibi tüm muhtarlarla görüşme yapılabilmesi için gerekli düzenlemeleri gerçekleştirmiş; ancak 49 muhtardan yalnızca 34'ü toplantılara katılmıştır. Erişilebilirliği sağlamak ve uygun bir görüşme ortamı sunmak amacıyla toplantılar muhtarlıklarda gerçekleştirilmiştir.¹

■ Kurumsal Temsilcilerle Görüşmeler:

İl ve ilçe düzeyindeki kurum temsilcileri ile; Projenin bölge üzerindeki potansiyel etkileri, bölgede devam eden ve planlanan diğer projeler, kümülatif sosyal etkilerin öngörülmesi ve Proje ile iletişim ve iş birliğinin geliştirilmesine yönelik öneriler hakkında görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

■ Etkilenen Kişilerle Odak Grup Toplantıları:

İzmit İlçesi'ne bağlı Yahyakaptan ve Kadıköy mahallelerinde topluluk üyeleri ile ayrı odak grup toplantıları düzenlenmiştir.

Sosyal Saha Çalışması Ekibi

Saha veri toplama süreci 2–8 Şubat 2026 tarihleri arasında gerçekleştirilmiş olup, il ve ilçe düzeyinde görüşmeleri kapsamıştır. Sosyal saha çalışması; WSP Türkiye Ekibi'nden Proje Yöneticisi Merve Acırlı'nın koordinasyonunda ve Projenin kıdemli sosyal uzmanı Senem Bulut'un gözetiminde üç saha personelinden oluşan bir ekip tarafından yürütülmüştür.

Saha Çalışmasının Özeti

Mahallelere ilişkin demografik veriler, topluluk düzeyi anketler aracılığıyla toplanmıştır. Anketlerde mahalle sakinlerinin demografik yapısına ilişkin soruların yanı sıra Projenin etkilerine yönelik yerel algılar da değerlendirilmiştir. Bazı konularda daha ayrıntılı ve derinlemesine bilgiye ihtiyaç duyulduğunun gözlemlenmesi üzerine ilgili konularda odak grup görüşmeleri düzenlenmiş ve birincil veriler elde edilmiştir. Elde edilen veriler daha sonra Statistical Package for the Social Sciences ("SPSS") yazılımına aktarılmış ve sonuçlar raporun ilgili bölümlerinde sunulmuştur.

İzleyen bölümlerde; saha çalışması sırasında gerçekleştirilen topluluk düzeyi anketler, bilgilendirme toplantıları ve odak grup görüşmelerinden elde edilen birincil veriler ile Türkiye İstatistik Kurumu ("TÜİK") ve bakanlık istatistikleri gibi kaynaklardan elde edilen ikincil veriler analiz edilmektedir.

Topluluk Düzeyi Anketler

Topluluk düzeyi anketler, genellikle topluluk liderlerinden yerleşim yerinin sosyal, ekonomik, çevresel ve kültürel koşullarına ilişkin bilgi toplamak amacıyla kullanılmaktadır. Bu anketlerin amacı; nüfus, göç örüntüleri ve nedenleri, etnik yapı, yaş dağılımı, sosyal tesisler, eğitim düzeyi, yerel çatışmalar ve

¹ Muhtarhane, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi (KMM) tarafından muhtarların kullanımına sunulan bir tesistir. Muhtar düzeyinde topluluk koordinasyonunu ve halkla etkileşimi desteklemek amacıyla tasarlanmış, özel bir yerel idari alan olarak işlev görmektedir.

Kocaeli Kuzey Hafif Raylı Ulaşım Sistemi (Körfezray Metro) Projesi

Çevresel ve Sosyal Etki Değerlendirmesi Raporu – Bölüm 6.2

05.05.2026 | 25753037_Final_Rev00

sorunlar, geçim kaynakları ve başlıca gelir getirici faaliyetler, yerleşimdeki ekonomik üretim, arazi kullanımı, arazi mülkiyeti, ekosistem kullanımı, hizmetler ve altyapı, hassas gruplar ile mahallelerdeki Proje etkilerine yönelik algılar hakkında bilgi toplamaktır.

Tablo 6.2’de, ilgili mahalle muhtarları ile gerçekleştirilen topluluk düzeyi anketler ve her bir görüşmenin tarihi sunulmaktadır. Topluluk düzeyi anket soru formu Ek A’da yer almaktadır.

Tablo 6.2 Görüşme Yapılan Muhtarların Listesi

No	Mahalle	Semt	Görüşme Tarihi
1	Hacı Hasan	İzmit	03.02.2026
2	Kadıköy	İzmit	03.02.2026
3	Tavşantepe	İzmit	03.02.2026
4	Yahyakaptan	İzmit	03.02.2026
5	Yenişehir	İzmit	03.02.2026
6	Ataevler	Kartepe	03.02.2026
7	Dumlupınar	Kartepe	03.02.2026
8	Emekçevler	Kartepe	03.02.2026
9	Ertuğrul Gazi	Kartepe	03.02.2026
10	Köseköy	Kartepe	03.02.2026
11	Uzunbey	Kartepe	03.02.2026
12	Uzunçiftlik	Kartepe	03.02.2026
13	Yeni Mahalle	İzmit	04.02.2026
14	Sırrıpaşa	Derince	04.02.2026
15	28 Haziran	İzmit	04.02.2026
16	Akçakoca	İzmit	04.02.2026
17	Çınarlı	İzmit	04.02.2026
18	Çukurbağ	İzmit	04.02.2026
19	Cumhuriyet	İzmit	04.02.2026
20	Hacıhızır	İzmit	04.02.2026
21	Karabaş	İzmit	04.02.2026
22	Kemalpaşa	İzmit	04.02.2026
23	Kozluk	İzmit	04.02.2026
24	Kuruçeşme Fatih	İzmit	04.02.2026
25	Serdar	İzmit	04.02.2026
26	Şirintepe	İzmit	04.02.2026
27	Çenedağ	Derince	05.02.2026
28	İbnisina	Derince	05.02.2026
29	Yavuz Selim	Derince	05.02.2026
30	Ömeroğlu	İzmit	05.02.2026
31	Barbaros	Körfez	05.02.2026

No	Mahalle	Semt	Görüşme Tarihi
32	Kuzey	Körfez	05.02.2026
33	Mimar Sinan	Körfez	05.02.2026
34	Yeniyalı	Körfez	05.02.2026

Tablo 6.3, topluluk düzeyi anketler kapsamında ele alınan temel konuların ve veri kategorilerinin özetini sunmaktadır. Bilgiler; demografik özellikler, yerel ekonomik yapı, arazi kullanımı ve geçim kaynakları, kamu hizmetleri ve altyapı ile toplulukların Projeye ilişkin algıları dâhil olmak üzere sosyal mevcut duruma ilişkin çeşitli alanlarda toplanmıştır.

Tablo 6.3 Topluluk Düzeyi Anketler Yoluyla Elde Edilen Veriler

Konular	Açıklamalar
Demografi ve sosyo-politik yapı	Yaş ve cinsiyete göre dağılımlı nüfus verileri ile nüfus eğilimlerine ilişkin göstergeler Nüfustaki mevsimsel değişimler ve bunları etkileyen faktörler Sosyal uyum Hassas gruplar İç ve dış göç örüntüleri
Ekonomi	“Başlıca ekonomik sektör Tarım ve hayvancılık faaliyetleri Kişi başına sektör bazında maaş ve ücretler”
Eğitim, beceriler ve istihdam	“Eğitim düzeyi İstihdam eğilimleri İşgücünün mevcudiyeti ve beceri düzeyi”
Arazi kullanımı ve araziye dayalı geçim kaynakları	“Proje Alanı içerisindeki toplam arazi sahibi sayısı ve konumları Yetiştirilen sürekli ve süreksiz ürünlerin türleri/oranı/konumu Araziye dayalı geçim kaynaklarının türleri (ör. tarım/hayvancılık/balıkçılık/arıcılık/ticari işletme) Proje arazi edinim sürecinin durumu, etkilenen arazi sahipleri ve kullanıcılarının sayısı Doğal kaynaklara erişimde meydana gelen değişiklikler”
Kamu Hizmetleri ve Altyapı	“Aşağıdakilerin mevcudiyeti ve yeterliliği: Su kaynakları Su bertaraf tesisleri/sistemleri (ham su ve kanalizasyon) Enerji kaynakları (türleri) Toplu taşıma ve yollar Telekomünikasyon hizmetleri Eğitim hizmetleri Sağlık hizmetleri Somut ve somut olmayan kültürel miras”
Proje Algısı	“Projeye ilişkin bilgi düzeyi

Konular	Açıklamalar
	Projeye ilişkin ihtiyaç duyulan bilgiler Nüfus, göç, altyapı, ekonomi, toplum sağlığı ve güvenliği ile gelir kaynakları üzerindeki olası etkilere ilişkin görüşler Bölgedeki diğer yatırımlarla etkileşim Proje yönetimine yönelik öneriler”

Şekil 6.3 Topluluk Düzeyi Anketlerden Fotoğraflar

Resmî Kurumlarla Görüşmeler

Veri toplama aşamasında, il ve ilçe düzeyindeki kurum temsilcileri ziyaret edilerek; Proje hakkında bilgi düzeyleri, proje yetkilileri ile iletişim düzeyi, Projenin bölge üzerindeki potansiyel etkileri ile Proje ile iletişim ve iş birliğinin geliştirilmesine yönelik önerileri hakkında bilgi toplanmıştır. Gerçekleştirilen görüşmelerin listesi Tablo 6.4'te sunulmaktadır. Kurum anketlerine ilişkin soru formu Ek B'de yer almaktadır.

Tablo 6.4 Kurumlarla Gerçekleştirilen Görüşmeler

Tarih	Kurum	Görüşmeci
2.02.2026	Kartepe Kaymakamlığı	Kaymakam
2.02.2026	Kartepe Belediyesi	Belediye Başkanı
2.02.2026	Ford Otosan Ortaokulu	Okul Müdürü
3.02.2026	Seka Devlet Hastanesi	Başhekim
3.02.2026	Kocaeli Sanayi Odası	Genel Sekreter ve İş Geliştirme Müdürü
3.02.2026	İZGAZ (İzmit Gaz Dağıtım Sanayi ve Ticaret A.Ş.)	Satış ve Pazarlama Müdürü
3.02.2026	Kocaeli Valiliği	Vali
4.02.2026	SEDAŞ (Sakarya Elektrik Perakende Satış A.Ş.)	Elektrik ve Elektronik Mühendisi
4.02.2026	Kocaeli Büyükşehir Belediyesi (KBB) Raylı Sistemler Dairesi Başkanlığı	Raylı Sistemler Daire Başkanı
5.02.2026	Gülbahar Hatun İlkokulu	Okul Müdürü
5.02.2026	Başiskele Kaymakamlığı	Kaymakam
5.02.2026	İSU (Kocaeli Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü)	İzmit Şube Müdürü
5.02.2026	KBB Zabıta Dairesi Başkanlığı	"Zabıta Dairesi Şube Müdürü ve Zabıta Trafik Şube Müdürü"
5.02.2026	Başiskele Belediyesi	Fen İşleri Başkan Yardımcısı
6.02.2026	KBB Ulaşım Koordinasyon Merkezi (UKOME)	Ulaşım Dairesi Başkanı
6.02.2026	Körfez Belediyesi	Belediye Başkan Yardımcısı
6.02.2026	Derince Eğitim ve Araştırma Hastanesi	Başhekim Yardımcıları
6.02.2026	İzmit Belediyesi	Planlama Birim Başkanı
6.02.2026	İzmit Kaymakamlığı	Kaymakam

Odak Grup Görüşmeleri

Kadıköy ve Yahyakaptan mahallelerini temsil eden üçer katılımcının yer aldığı iki odak grup görüşmesi gerçekleştirilmiştir. Gerçekleştirilen odak grup görüşmelerinin listesi Tablo 6.5'te sunulmaktadır.

Tablo 6.5 Odak Grup Görüşmeleri

Tarih	Bölge	Mahalle
03.02.2026	İzmit	Kadıköy
04.02.2026	İzmit	Yahyakaptan

Odak grup görüşmelerinde; Proje ve şikâyet mekanizmasına ilişkin bilgi düzeyi, arazi edinim süreci, Projenin bölgeye sağlayacağı beklenen katkılar ile görüşler, öneriler ve geri bildirimler ele alınmıştır.

Şekil 6.4 Yahyakaptan Mahallesi Sakinleri ile Gerçekleştirilen Odak Grup Görüşmesi

6.2.3.1.2. Masa Başı Çalışması (İkincil Veri)

İkincil veriler; bakanlıklar, araştırma enstitüleri gibi ulusal kurumlar, ulusal ve yerel nüfus sayımları ile çevrim içi yayımlanmış raporlardan elde edilmiştir. İkincil veri analizinin çıktıları, sosyal çevreye ilişkin ortak bir anlayış geliştirilmesine katkı sağlamaktadır.

İkincil veriler başta aşağıdaki kurumsal internet siteleri olmak üzere çeşitli kaynaklardan temin edilmiştir:

- Kocaeli Valiliği: <https://www.kocaeli.gov.tr/>
- Kocaeli Büyükşehir Belediyesi: <https://www.kocaeli.bel.tr/>
- Kocaeli Ticaret Odası: <https://koto.org.tr/>
- Kocaeli Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü: <https://www.isu.gov.tr/>

- Türkiye İstatistik Kurumu: <https://www.tuik.gov.tr>
- Karayolları Genel Müdürlüğü: <http://www.kgm.gov.tr/>
- Millî Eğitim Bakanlığı: <https://www.meb.gov.tr/>

6.2.3.1.3. Sınırlamalar

Her sosyal çalışmada olduğu gibi, bu başlangıç durumu çalışması da belirli sınırlılıklara tabidir. Başlıca sınırlılıklar aşağıda sunulmaktadır:

- Çoğu durumda muhtarlar; yaş dağılımı ve mahalle sakinlerinin eğitim düzeyi gibi nüfus demografilerine ilişkin yeterli ve doğru bilgiye sahip değildir. Bu nedenle eksik bilgiler mevcut ikincil kaynaklar aracılığıyla tamamlanmıştır.
- Saha çalışması kapsamında, projeden doğrudan etkilenen beş ilçenin kaymakamları ve belediye yetkilileriyle görüşmeler yapılması hedeflenmiştir. Ancak program yoğunlukları nedeniyle Derince, İzmit ve Körfez kaymakamları ile Derince Belediyesi yetkilileriyle görüşme gerçekleştirilememiştir.
- Muhtarlar odak grup görüşmeleri hakkında bilgilendirilmiş olmakla birlikte, yalnızca iki muhtar toplantıya katılmak isteyen sakinleri davet edebilmiştir.

6.2.4. İdari Yapı

Türkiye’de idari yapı çok katmanlı bir şekilde organize edilmiştir. İl düzeyinde, merkezi hükümet tarafından atanan Valiler en yüksek idari otoriteyi temsil eder. Valiler, il genelinde politika ve talimatların uygulanmasını denetlemekten sorumludur.

Nüfusu 750.000’i aşan illerde, mevzuat gereği il belediyeleri büyükşehir belediyesine dönüştürülebilmektedir. İl mülki sınırlarını kapsayan büyükşehir belediyeleri, kendi yetki alanları içerisindeki ilçe belediyeleri arasında koordinasyonu sağlayan ana idari yapı olarak görev yapar. Büyükşehir belediyeleri, kanunlarla kendilerine verilen görev ve sorumlulukları yerine getirirken idari ve mali karar alma yetkisine sahiptir ve karar organları seçmenler tarafından belirlenir. Kocaeli, Türkiye’deki 30 büyükşehir belediyesinden biridir.

İlçe düzeyinde ise, vali tarafından atanan kaymakamlar en üst mülki idare amiri olarak görev yapar ve etkin yönetimi sağlayarak politika ve programların uygulanmasını denetler. İlçe belediyeleri ise yerel hizmetlerin yönetimi, altyapı projeleri ve ilçe sakinlerinin ihtiyaçlarına yönelik toplumsal kalkınma girişimleri dâhil olmak üzere yerel yönetimden sorumludur.

Bu ilçeler içerisinde mahalleler, yerel konseyler veya muhtarlar tarafından yönetilen alt idari birimler olarak işlev görür ve topluluğa özgü sorunların ele alınmasını ve sakinlerin çıkarlarının temsil edilmesini sağlar.

6.2.5. Nüfus ve Demografi

Proje, Kocaeli İli’nin Körfez, Derince, İzmit, Başiskele ve Kartepe ilçelerinde toplam 58 km ray döşemesini (çift hat) kapsayan yaklaşık 29 km uzunluğunda metro hattının ve 19 istasyonun inşasını içermektedir. İl ve ilçe düzeyindeki demografik profiller ikincil kaynaklardan elde edilmiş; yerel

düzeydeki demografik bilgiler ise muhtarlarla gerçekleştirilen topluluk düzeyi anketler aracılığıyla toplanmıştır.

6.2.5.1. İl ve İlçe Düzeyi

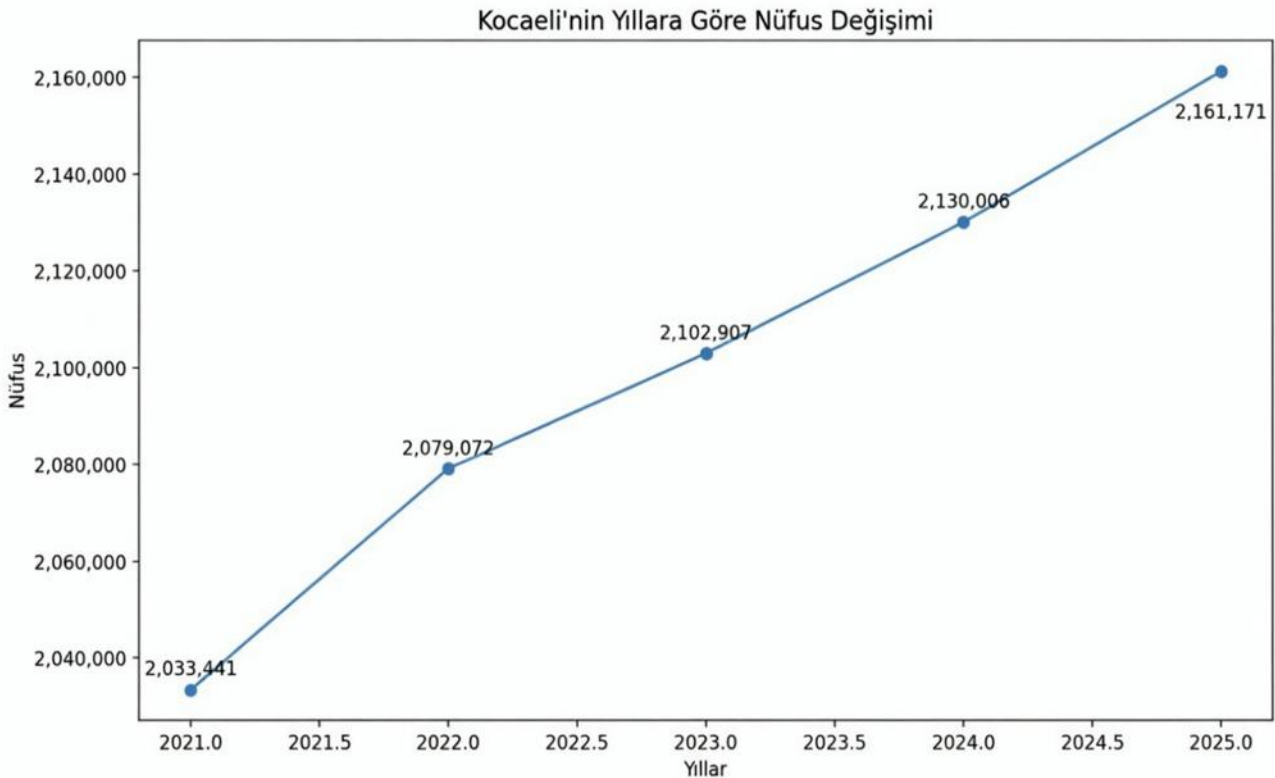
TÜİK Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi'nin 2025 verilerine göre, Kocaeli'nin toplam nüfusu 2.161.171 olarak kaydedilmiştir. Erkek nüfus 1.088.753, kadın nüfus ise 1.072.418'dir. Kocaeli'nin 2025 yılı nüfus artış hızı 14,53 olarak belirlenmiş olup nüfus yoğunluğu 633'tür.

Tablo 6.6 Kocaeli İlinin Nüfus Dağılımı

Kocaeli	Nüfus
Toplam Nüfus	2,161,171
Erkek	1,088,753
Kadın	1,072,418
Nüfus Artış Hızı	14.53
Nüfus Yoğunluğu	633

Kaynak: TÜİK, 2025

Kocaeli'nin nüfusu 2021–2025 yılları arasında kademeli bir artış göstermekte olup, bu dönemde genel olarak istikrarlı bir büyüme eğilimi sergilemiştir. Bu eğilim; devam eden kentleşme, göç dinamikleri ve ilin ekonomik faaliyetleri ile ilişkili olarak değerlendirilmektedir.

Şekil 6.5 Kocaeli İli Nüfus Değişimi (2021-2025)

Kocaeli’de merkezi kentsel ilçeler, çevresel ve yarı kırsal ilçelere kıyasla önemli ölçüde daha yüksek nüfus yoğunluklarına sahiptir. Bu durum; sanayi yoğunlaşması, istihdam olanakları ve kentleşme eğilimlerini yansıtmaktadır.

İl genelinde toplumsal cinsiyet yapısı büyük ölçüde dengeli olup erkek ve kadın nüfus oranları birbirine oldukça yakındır. Bu durum ulusal demografik eğilimlerle de uyumludur.

Güncel demografik eğilimler, ilçeler arasında farklılaşan nüfus dinamiklerine işaret etmektedir. Bazı ilçeler kentsel genişleme ve konut gelişimi kaynaklı nüfus artışı yaşamaya devam ederken, bazı ilçelerde ise görece durağan veya sınırlı düzeyde azalan büyüme oranları gözlemlenmektedir.

Tablo 6.7 Kocaeli İli Nüfus Dağılımı

Şehir	Mahalle	Nüfus	Erkek	Kadın	Nüfus Büyüme Oranı	Hane Numarası	Hane Büyüklüğü
Kocaeli	İzmit	381,254	188,000	193,254	1.1‰	~152,000	2.50
Kocaeli	Körfez	183,077	91,800	91,277	7.8‰	~70,500	2.60
Kocaeli	Kartepe	154,377	78,300	76,077	44.3‰	~56,000	2.75
Kocaeli	Derince	147,892	74,100	73,792	7.7‰	~55,500	2.65
Kocaeli	Başiskele	123,847	62,400	61,447	41.9‰	~44,500	2.78

Kaynak: TÜİK, 2025²

Hanehalkı özellikleri, ilin kentsel sosyal profilini daha da yansıtmaktadır. Ortalama hanehalkı büyüklüğü ulusal ortalamanın altında olup, çekirdek aile yapılarının baskın olduğunu, daha küçük hane kompozisyonlarını ve sanayileşmiş metropol bölgelerine özgü kentsel yaşam örüntülerini göstermektedir.

² TÜİK, hane halkı büyüklüğünü ilçe düzeyinde periyodik olarak yayınlamaktadır; mevcut en son veri setleri, gösterilen aralıklardaki değerleri göstermektedir. Hane halkı sayıları, ADNKS nüfusu ÷ ortalama hane halkı büyüklüğü (demografik raporlamada kullanılan standart yöntem) formülüne dayalı olarak elde edilen tahminlerdir.

Tablo 6.8 Etki Alanı İlçelerinde Nüfus Değişimi (2021-2025)

Şehir	Mahalle	Nüfus Değişimi												
Kocaeli	Toplam	Yıllara Göre Kocaeli Nüfus Değişimi <table><thead><tr><th>Yıllar</th><th>Nüfus</th></tr></thead><tbody><tr><td>2021.0</td><td>2,033,441</td></tr><tr><td>2022.0</td><td>2,079,072</td></tr><tr><td>2023.0</td><td>2,102,907</td></tr><tr><td>2024.0</td><td>2,130,006</td></tr><tr><td>2025.0</td><td>2,161,171</td></tr></tbody></table>	Yıllar	Nüfus	2021.0	2,033,441	2022.0	2,079,072	2023.0	2,102,907	2024.0	2,130,006	2025.0	2,161,171
Yıllar	Nüfus													
2021.0	2,033,441													
2022.0	2,079,072													
2023.0	2,102,907													
2024.0	2,130,006													
2025.0	2,161,171													
Kocaeli	Körfez	Yıllara Göre Körfez (Kocaeli) Nüfus Değişimi <table><thead><tr><th>Yıllar</th><th>Nüfus</th></tr></thead><tbody><tr><td>2021.0</td><td>178,048</td></tr><tr><td>2022.0</td><td>181,666</td></tr><tr><td>2023.0</td><td>181,905</td></tr><tr><td>2024.0</td><td>181,666</td></tr><tr><td>2025.0</td><td>183,077</td></tr></tbody></table>	Yıllar	Nüfus	2021.0	178,048	2022.0	181,666	2023.0	181,905	2024.0	181,666	2025.0	183,077
Yıllar	Nüfus													
2021.0	178,048													
2022.0	181,666													
2023.0	181,905													
2024.0	181,666													
2025.0	183,077													

Şehir	Mahalle	Nüfus Değişimi												
Kocaeli	İzmit	Yıllara Göre İzmit (Kocaeli) Nüfus Değişimi <table><thead><tr><th>Yıllar</th><th>Nüfus</th></tr></thead><tbody><tr><td>2021.0</td><td>367,990</td></tr><tr><td>2022.0</td><td>374,205</td></tr><tr><td>2023.0</td><td>377,654</td></tr><tr><td>2024.0</td><td>380,831</td></tr><tr><td>2025.0</td><td>381,254</td></tr></tbody></table>	Yıllar	Nüfus	2021.0	367,990	2022.0	374,205	2023.0	377,654	2024.0	380,831	2025.0	381,254
Yıllar	Nüfus													
2021.0	367,990													
2022.0	374,205													
2023.0	377,654													
2024.0	380,831													
2025.0	381,254													
Kocaeli	Derince	Yıllara Göre Derince (Kocaeli) Nüfus Değişimi <table><thead><tr><th>Yıllar</th><th>Nüfus</th></tr></thead><tbody><tr><td>2021.0</td><td>143,451</td></tr><tr><td>2022.0</td><td>145,263</td></tr><tr><td>2023.0</td><td>146,019</td></tr><tr><td>2024.0</td><td>146,767</td></tr><tr><td>2025.0</td><td>147,892</td></tr></tbody></table>	Yıllar	Nüfus	2021.0	143,451	2022.0	145,263	2023.0	146,019	2024.0	146,767	2025.0	147,892
Yıllar	Nüfus													
2021.0	143,451													
2022.0	145,263													
2023.0	146,019													
2024.0	146,767													
2025.0	147,892													

Şehir	Mahalle	Nüfus Değişimi												
Kocaeli	Kartepe	Yıllara Göre Kartepe (Kocaeli) Nüfus Değişimi <table><thead><tr><th>Yıllar</th><th>Nüfus</th></tr></thead><tbody><tr><td>2021.0</td><td>131.416</td></tr><tr><td>2022.0</td><td>136.625</td></tr><tr><td>2023.0</td><td>142.175</td></tr><tr><td>2024.0</td><td>147.814</td></tr><tr><td>2025.0</td><td>154.377</td></tr></tbody></table>	Yıllar	Nüfus	2021.0	131.416	2022.0	136.625	2023.0	142.175	2024.0	147.814	2025.0	154.377
Yıllar	Nüfus													
2021.0	131.416													
2022.0	136.625													
2023.0	142.175													
2024.0	147.814													
2025.0	154.377													
Kocaeli	Başiskele	Yıllara Göre Başiskele (Kocaeli) Nüfus Değişimi <table><thead><tr><th>Yıllar</th><th>Nüfus</th></tr></thead><tbody><tr><td>2021.0</td><td>108.187</td></tr><tr><td>2022.0</td><td>112.831</td></tr><tr><td>2023.0</td><td>118.013</td></tr><tr><td>2024.0</td><td>123.455</td></tr><tr><td>2025.0</td><td>129.012</td></tr></tbody></table>	Yıllar	Nüfus	2021.0	108.187	2022.0	112.831	2023.0	118.013	2024.0	123.455	2025.0	129.012
Yıllar	Nüfus													
2021.0	108.187													
2022.0	112.831													
2023.0	118.013													
2024.0	123.455													
2025.0	129.012													

Kaynak: TÜİK, 2025

Yaş Dağılımı

Kocaeli'nin yaş yapısı, nüfusun ağırlıklı olarak çalışma çağındaki bireylerden (15–64 yaş) oluştuğunu göstermektedir. Bu grup toplam nüfusun yaklaşık üçte ikisini oluşturmaktadır. Çocuk ve yaşlı nüfus oranları ise görece daha düşük düzeyde olup, bu durum ilin nispeten genç ve ekonomik açıdan aktif bir demografik profile sahip olduğunu yansıtmaktadır.

Tablo 6.9 Kocaeli İlinde Nüfusun Yaş Dağılımı

Yaş Aralığı	Nüfus	Nüfus oranı %
0–14 yaş	≈ 451,000	~20.9%
15–64 yaş	≈ 1,480,000	~68–69%
65+ yaş	≈ 230,000	~10–11%
Toplam	2,161,171	100

Kaynak: TÜİK, 2025

Kocaeli ilçelerindeki yaş yapısı genel olarak benzerlik göstermekte olup, tüm ilçelerde çalışma çağındaki nüfus (15–64 yaş) açık ara çoğunluğu oluşturmaktadır. Kartepe ve Başiskele gibi çevresel ve hızlı büyüyen ilçelerde çocuk nüfus oranı görece daha yüksekken, İzmit ve Derince gibi daha yerleşik kentsel ilçelerde yaşlı nüfus oranı bir miktar daha yüksektir. Bu durum söz konusu ilçelerin daha uygun demografik profillere sahip olduğunu göstermektedir.

Proje Etki Alanı içerisindeki ilçelerin yaş dağılımı Tablo 6.10'da sunulmaktadır.

Tablo 6.10 Aol İçerisindeki İlçelerin Yaş Dağılımı

Şehir	İlçe	Yaş Grubu Nüfusu (%)			Toplam Nüfus
		0–14 (%)	15–64 (%)	65+ (%)	
Kocaeli	İzmit	19	69	12	381,254
Kocaeli	Derince	20	68	12	147,892
Kocaeli	Körfez	22	69	9	183,077
Kocaeli	Kartepe	24	68	8	154,377
Kocaeli	Başiskele	23	69	8	123,847

Kaynak: TÜİK, 2025

6.2.5.2. Mahalle Düzeyi

TÜİK Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi'nin 2025 verilerine göre, listelenen mahalleler nüfus büyüklüğü ve yerleşim yoğunluğu açısından önemli farklılıklar göstermektedir. En yüksek nüfus yoğunluğu; Yahyakaptan, Yenişehir ve Mehmet Ali Paşa gibi merkezi İzmit mahallelerinde görülmekte olup bu durum yoğun kentsel yerleşim yapısını ve altyapı ile yerel hizmetlere yönelik daha yüksek talebi yansıtmaktadır.

Diğer mahalleler ise orta yoğunluklu yerleşim alanları olarak öne çıkmakta; karma kentsel özellikler ve orta düzeyde altyapı baskısı göstermektedir. Buna karşılık, özellikle Başiskele ve Kartepe'nin çevresel bölgeleri ile bazı İzmit mahallelerinde yer alan daha küçük mahalleler daha düşük nüfus seviyelerine ve geçiş niteliğinde arazi kullanım yapılarına sahiptir.

Genel olarak dağılım, heterojen bir yerleşim düzenine işaret etmektedir. Yoğun nüfuslu kentsel mahalleler daha güçlü kentsel baskılarla karşı karşıya kalırken, nüfusun daha az olduğu alanlar yerel fiziksel ve arazi kullanım değişimlerine karşı daha hassas olma eğilimindedir.

Tablo 6.11 Aol İçerisindeki Mahalle Nüfusları

İlçe	Mahalle	Nüfus
Körfez	Hacı Osman	7,248
Körfez	Mimar Sinan	10,781
Körfez	Yeniyalı	15,992
Körfez	Barbaros	8,512
Körfez	Kuzey	6,934
Körfez	Güney	6,112
Körfez	Fatih	9,684
Derince	İbnisina	8,119
Derince	Yavuz Sultan	7,406
Derince	Sırrıpaşa	9,984
Derince	Çenedağ	14,873
Derince	Çınarlı	11,392
İzmit	Şirintepe	9,506
İzmit	Kuruçeşme Fatih	13,208
İzmit	Yenimahalle	8,229
İzmit	Serdar	8,312
İzmit	Cumhuriyet	11,433
İzmit	Yenidoğan	9,745
İzmit	Kozluk	7,558
İzmit	Kemalpaşa	10,264
İzmit	Akçakoca	7,015
İzmit	Hacı Hasan	5,214
İzmit	Veliahmet	5,327
İzmit	Ömerağa	6,247
İzmit	Hacıhızır	7,824
İzmit	Çukurbağ	5,091

İlçe	Mahalle	Nüfus
İzmit	Karabaş	6,915
İzmit	Cedit	10,116
İzmit	Kadıköy	13,482
İzmit	Erenler	11,511
İzmit	28.Haz	12,502
İzmit	Bekirdere	8,374
İzmit	Tavşantepe	10,957
İzmit	Yahyakaptan	24,365
İzmit	Yenişehir	21,884
İzmit	Alikahya Fatih	17,904
İzmit	Mehmetali Paşa	21,538
Başiskele	Ovacık	3,964
Kartepe	Köseköy	16,998
Kartepe	Dumlupınar	8,976
Kartepe	İstasyon	12,487
Kartepe	Ertuğrul Gazi	9,215
Kartepe	Ataevler	6,542
Kartepe	Uzunçiftlik	13,761
Kartepe	Emeköyler	7,103

Görüşme yapılan ilçe ve mahalle yönetimlerinden alınan yanıtlara göre, son beş yıl içerisinde nüfus düzeylerinin genel olarak arttığı görülmektedir. Bu değişimin temel nedeninin; istihdam olanakları, sanayi faaliyetleri ve devam eden kentsel gelişim ile bağlantılı iç göç hareketleri olduğu değerlendirilmektedir. Nüfus azalmasının bildirildiği sınırlı sayıdaki bölgelerde ise dış göç, yaşlanan demografik yapı ve doğal ölüm oranları olası temel etkenler olarak belirtilmiştir. Nüfusun sabit kaldığı ifade edilen alanların ise düşük hareketliliğe sahip ve uzun süredir yerleşik topluluklardan oluştuğu değerlendirilmektedir. Genel olarak bulgular, Kocaeli'deki nüfus dinamiklerinin ağırlıklı olarak iç göç hareketleri ve ilin ekonomik çekiciliği tarafından şekillendirildiğini ortaya koymaktadır.

Tablo 6.12 Aol İçerisindeki Mahallelerde Son 5 Yıldaki Nüfus Değişimi

Soru	Cevap	Sebeup	Sıklık	Oran (%)
Son 5 yılda mahallenizin nüfusunda bir değişiklik oldu mu?	Artış	Göçmenlik	18	52.9
	Azaldı	Dış Göç	2	5.9
		Ölüm Oranları		
	Aynı Kaldı	-	14	41.2
Toplam			34	100

Göç

Tablo 6.13, son yıllarda Aol içerisindeki mahallelerde meydana gelen nüfus değişimlerinin nedenlerini göstermektedir. Muhtarların yanıtları incelendiğinde, mahalle nüfusundaki değişimin en önemli nedeninin açık ara ekonomik faktörlere bağlı göç olduğu görülmektedir. Özellikle sanayi faaliyetleri, artan iş olanakları ve farklı bölgelerden gelen işçiler nüfus artışını belirleyen temel unsurlar olarak öne çıkmaktadır. Bunun yanı sıra, yazlık konut kullanımı ve geçici yer değiştirmeler nedeniyle bazı mahallelerde mevsimsel nüfus hareketleri de dikkat çekmektedir.

İç göç hareketleri ise yeni yerleşim alanlarının oluşumu ve kırsal-kentsel hareketlilik açısından daha sınırlı düzeyde etkili olmaktadır. Genel olarak bulgular, nüfus değişiminin büyük ölçüde ekonomik çekicilik ve hareketlilik dinamikleri tarafından şekillendirildiğini göstermektedir.

Tablo 6.13 Aol İçerisindeki Nüfus Değişiminin Başlıca Nedenleri

Nüfus Değişiminin Nedenleri	Açıklama (Örnek Yanıtlar)	Sıklık	Oran (%)
İş ve Ekonomi Kaynaklı Göç	Sanayi, iş olanakları, göçmen işçiler	22	64.7
Mevsimsel Hareketlilik	Yazlıkçılar, tatil amaçlı gelip gidenler, geçici nüfus	4	11.8
İç Göç / Kentsel Çekim	Diğer şehirlerden taşınanlar, yeni mahalleleşme	4	11.8
Kırsal-Yerel Hareketlilik	Yayla-ova yerleşim hareketliliği	1	2.9
Diğer / Belirsiz	Genel nedenler	3	8.8
Toplam		34	100

6.2.6. Arazi Kullanım Desenleri

6.2.6.1. İl ve İlçe Düzeyi

Tablo 6.14, CORINE Arazi Örtüsü (CLC) 2018 verilerine dayanarak Kocaeli İlindeki arazi kullanım dağılımına genel bir bakış sunmaktadır. Veriler; yapay yüzeyler, ormanlık alanlar, tarım arazileri ve su kütlelerinin varlığını ortaya koymaktadır. Veri seti, ilin önemli bir bölümünün geniş yapraklı ve karışık ormanlarla kaplı olduğunu, buna karşın sanayi ve kentsel arazi kullanımının da önemli bir alan

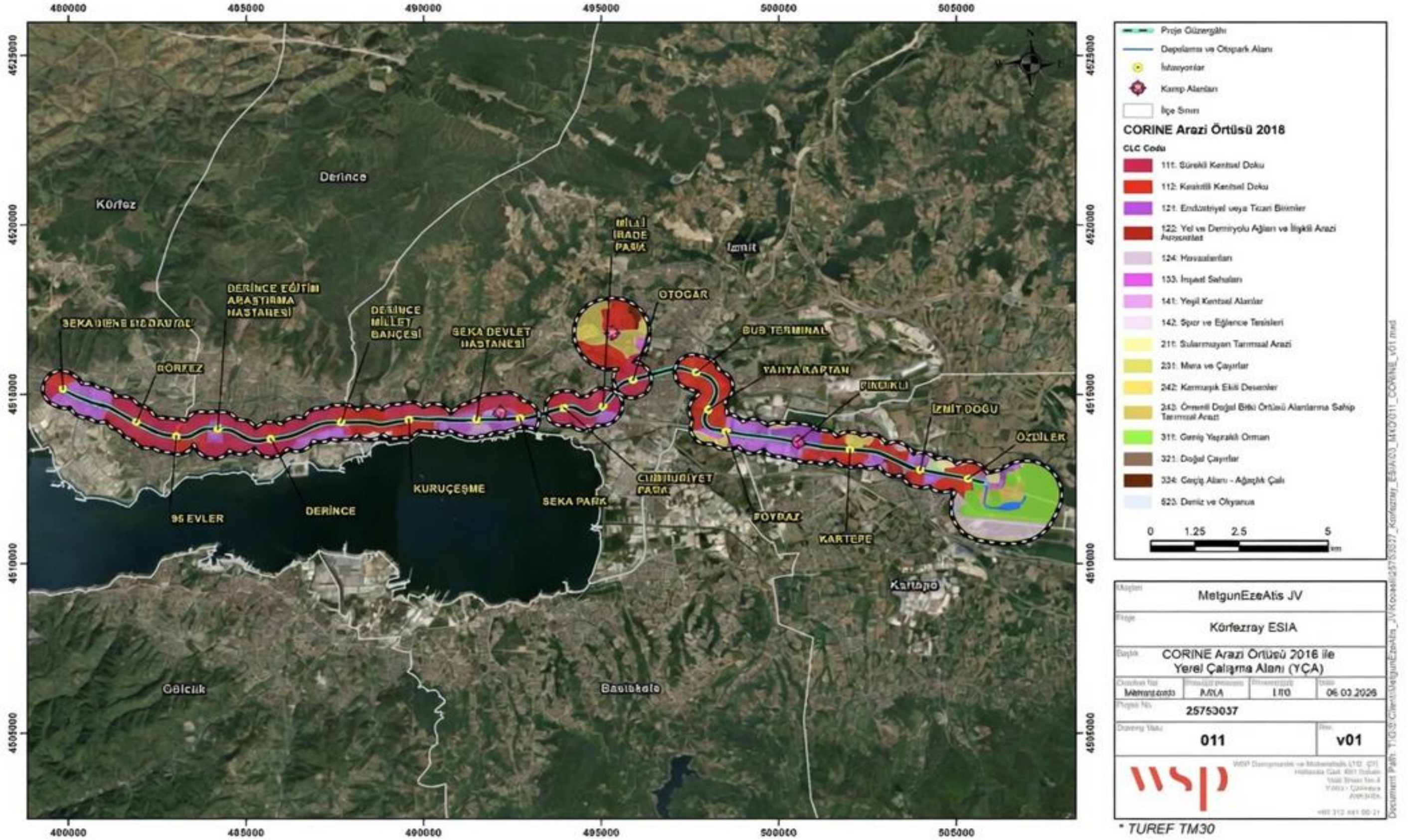
kapladığını göstermektedir. Tarım alanları ise parçalı bir dağılım göstermekte olup ağırlıklı olarak sulu olmayan ekilebilir araziler ve karma tarım alanlarından oluşmaktadır. Genel olarak arazi kullanım yapısı, yoğun kentsel-sanayi gelişimi ile geniş doğal ve yarı doğal arazi örtüsünün birlikte bulunduğu bir yapı sergilemektedir.

Tablo 6.14 Kocaeli İlinin Arazi Türleri

CLC Kodu	CLC Adı	Toplam alan (m ²)	Toplam Alan (ha)
111	Sürekli kentsel doku	38,542,000	3,854.20
112	Sürekli kentsel doku	114,863,000	11,486.30
121	Sanayi veya ticari birimler	96,214,000	9,621.40
122	Karayolu ve demiryolu ağları	34,876,000	3,487.60
123	Liman alanları	28,551,000	2,855.10
124	Havalimanları	5,217,000	521.70
131	Maden çıkarım sahaları	21,334,000	2,133.40
132	Atık depolama sahaları	6,842,000	684.20
133	İnşaat alanları	18,507,000	1,850.70
141	Kentsel yeşil alanlar	7,982,000	798.20
142	Spor ve rekreasyon alanları	3,654,000	365.40
211	Sulu olmayan ekilebilir tarım arazileri	112,740,000	11,274.00
212	Sürekli sulanan tarım arazileri	22,981,000	2,298.10
221	Bağ alanları	2,481,000	248.10
222	Meyve ağaçları ve dutluk/çalı meyve plantasyonları	31,746,000	3,174.60
231	Meralar	18,355,000	1,835.50
241	Yıllık ürünler + sürekli ürünler	9,742,000	974.20
242	Karma tarım desenleri	53,621,000	5,362.10
243	Tarım alanları + doğal bitki örtüsü	61,287,000	6,128.70
244	Tarım-orman alanları	5,621,000	562.10
311	Geniş yapraklı ormanlar	478,342,000	47,834.20
312	İğne yapraklı ormanlar	64,281,000	6,428.10
313	Karışık ormanlar	143,582,000	14,358.20
321	Doğal çayırlar	22,451,000	2,245.10

CLC Kodu	CLC Adı	Toplam alan (m ²)	Toplam Alan (ha)
322	Fundalık ve bodur çalılık alanlar	4,387,000	438.70
323	Sert yapraklı bitki örtüsü	2,741,000	274.10
324	Geçiş niteliğindeki ormanlık-çalılık alanlar	36,184,000	3,618.40
331	Kumsallar, kumullar ve kumluk alanlar	9,784,000	978.40
332	Çıplak kayalık alanlar	3,221,000	322.10
333	Seyrek bitki örtülü alanlar	1,874,000	187.40
334	Yanmış alanlar	482,000	48.20
411	İç bataklık alanları	2,376,000	237.60
421	Tuzlu bataklıklar	1,142,000	114.20
511	Akarsular	6,817,000	681.70
512	Su kütleleri	52,487,000	5,248.70
521	Kıyı lagünleri	3,965,000	396.50
522	Nehir ağızları (estuarlar)	4,842,000	484.20

Kaynak: CORINE Arazi Kullanım Sınıflandırma Sistemi (2018)

Şekil 6.6 Kocaeli İli Arazi Kullanım Harita

6.2.6.2. Mahalle Düzeyi

Proje, Kocaeli ilinde Körfez, Derince, İzmit, Başiskele ve Kartepe ilçeleri boyunca yaklaşık 58 km uzunluğunda çift hatlı demiryolu hattının inşasını içermektedir. Proje kapsamında 19 istasyon ile birlikte tren depolama ve park alanları yer almakta olup, toplamda yaklaşık 29 km metro hattı planlanmaktadır. Proje güzergâhı ağırlıklı olarak kentsel yerleşim alanlarından geçmektedir.

Muhtarlarla yapılan görüşmelerde, Proje Etki Alanı ("Aol") içerisindeki mahallelerde tarım arazisinin varlığını ve tarım ile hayvancılığın yerel geçim kaynaklarındaki rolünü anlamaya yönelik sorular yöneltilmiştir. Etkilenen mahallelerden görüşülen 34 muhtarın hiçbirisi, tarımı mahallelerindeki ilk üç geçim kaynağı arasında belirtmemiştir.

Proje güzergâhı boyunca, geçimlik tarımsal üretimi temsil eden tarım alanları, meyve bahçeleri veya hayvancılık tesislerine ilişkin herhangi bir bulguya rastlanmamıştır. Ayrıca, proje kapsamında kamulaştırmaya konu araziler üzerinde belirli bir tarım ürünü veya hayvancılık faaliyeti de tespit edilmemiştir.

Bu gözlemler, proje alanındaki mahallelerin ağırlıklı olarak kentsel arazi kullanım desenleri ile karakterize olduğunu ve görüşülen mahallelerde tarım ve hayvancılığa dayalı bir arazi kullanımının bulunmadığını göstermektedir.

Ön parsel listesine göre, Projenin arazi kullanımı toplam 112 parseli kapsamaktadır. Bu parseller genel olarak boş araziler, tarlalar, yollar, yapılaşmış alanlar ve diğer kamu kullanım alanlarından oluşmaktadır.

Hat ve istasyon kamulaştırma verilerine göre:

- Projeden etkilenen 46 özel mülkiyet ve 66 kamu mülkiyeti parseli bulunmaktadır. Kamu parselleri; büyükşehir ve ilçe belediyeleri, orman idaresi, Hazine, Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları (TCDD) ve maliye gibi kurumlara aittir.

İstasyonlar ve tren depolama/park alanına ilişkin arazi kullanım verileri Tablo 6.15'te sunulmaktadır.

Kartepe ilçesi Emekevler Mahallesi'nde yer alan 40 parsel, 12,5 hektar (125.000 m²) büyüklüğündeki tren depolama ve park alanı nedeniyle etkilenecektir. Bu 40 parselin 6'sı belediye adına kayıtlı olup, 34'ü özel mülkiyette orman vasıflı parsellerdir. Ayrıca kamp alanları için 5 kamu arazisi kullanılacaktır.

Proje kapsamında toplam 5 işletme arazi ediniminden etkilenecektir. Bu işletmelerden biri kamu arazisi üzerinde bulunduğundan kamulaştırma gerekmemektedir. Görüşmeler ve saha gözlemlerine göre Proje kapsamında iki yapının fiziksel olarak kaldırılması gerekecektir. Bu yapılar Körfez İstasyonu yerleşiminde 654 ada 6 parsel üzerinde yer almaktadır. Yapılardan biri Körfez Belediyesi'ne aittir. Diğer yapı kamulaştırmaya konu olup iş yerlerini içermektedir.

Etkilenen varlıklar arasında bir fabrika binası ve idari birim ile betonarme bir iş merkezi bulunmaktadır. Bu yapıların Proje nedeniyle yıkılması gerektiğinden, iki yapı için fiziksel yer değiştirme söz konusudur.

Saha ziyaretleri sırasında istasyon inşaat alanlarında bazı geçici yer değişiklikleri tespit edilmiştir: 95 Evler İstasyonu inşaat alanı içerisinde yer alan taksi durağı belediye tarafından kaldırılmış, Cumhuriyet Park İstasyonu'ndaki taksi durağı ise inşaat alanı dışına taşınmıştır.

Proje, arazi ve mülk edinimi gerektirdiğinden, IFC gereklilikleri doğrultusunda bir Yeniden Yerleşim Eylem Planı (“RAP”) ile birlikte bir Geçim Kaynağı Restorasyon Planı (“LRP”) hazırlanacaktır.

Tablo 6.15, Projenin yüzey bileşenlerine ilişkin arazi kullanım verilerini sunmaktadır. Yahyakaptan İstasyonu’ndaki şantiye alanının genişletileceği ve bu genişleme sonrasında yaklaşık 7–8 araç kapasiteli bir otopark alanının proje çalışma alanına dahil edileceği belirtilmelidir.

Tablo 6.15 Yüzey Bileşenleri İçin Arazi Kullanım Verileri

No	İstasyon Adı	Alan (m ²)
1	Tüpraş-Petkim	4686
2	Körfez	2190
3	95 Evler	2121
4	Derince Eğitim ve Araştırma Hastanesi	6223
5	Derince	2190
6	Derince Millet Bahçesi	6223
7	Kuruçeşme	2568
8	Seka Devlet Hastanesi	6223
9	Seka Park	2121
10	Cumhuriyet Parkı	1923
11	Milli İrade Parkı	3834
12	Bekirdere	2121
13	Otogar	6223
14	Yahyakaptan	2121
15	Poyraz	2568
16	Fındıklı	6223
17	Kartepe	2190
18	İzmit Doğu	2568
19	Özdilek	3644
20	Tren Depolama ve Park Alanı	125,000

Ayrıntılı kamulaştırma verileri Tablo 6.16 ve Tablo 6.17’de sunulmaktadır.

Tablo 6.16 Hatlar ve İstasyonlar için Kamulaştırma Verileri

No	İlçe	Mahalle	Ada	Parsel	Tapu Alanı	Tahsis Alanı	Geçici Tahsis Alanı	Arazi Türü	Malik/Mülk Sahibi	Proje Birimi
1	Körfez	Yarımca (Şuyulandırma)	1000	15	14,450.0	1,916.54	11466,30	Arazi	Körfez Belediyesi	S-04 Tüpraş-Petkim İstasyonu
2	Körfez	Yarımca (Şuyulandırma)	1000	2	18,713.0	1,321.69	8941,55	Tarla	Hazine	S-04 Tüpraş-Petkim İstasyonu
3	Körfez	Yarımca (Şuyulandırma)	1000	1	212.0	0.00	175,46		Körfez Belediyesi	S-04 Tüpraş-Petkim İstasyonu
4	Körfez	Yarımca (Şuyulandırma)	654	1	296.0	79.01	235,59	İki Dükkanlı Beş Katlı Bina	Özel Mülkiyet	S-05 Körfez İstasyonu
5	Körfez	Yarımca (Şuyulandırma)	654	6	533.0	533.0		Dört Daire	Özel Mülkiyet	S-05 Körfez İstasyonu
6	Körfez	Yarımca (Şuyulandırma)	654	8	1,594.92	1,201.84	194,85		Körfez Belediyesi	S-05 Körfez İstasyonu
7	Körfez	Yarımca (Şuyulandırma)	UL-8			21.19	206,87	Arazi	Tescilsiz Arazi	S-05 Körfez İstasyonu
8	Körfez	Yarımca (Şuyulandırma)	UL-9			277.64	515,40		Tescilsiz Arazi	S-05 Körfez İstasyonu
9	Körfez	Tütün Çiftlik	0	6707/A	660.0	329.82	330,43	Yol	Körfez Belediyesi / Özel Mülkiyet	S-06 95 Evler İstasyonu
10	Körfez	Tütün Çiftlik	0	6708	733.02	130.66	598,56	Tarla	Özel Mülkiyet	S-06 95 Evler İstasyonu
11	Körfez	Tütün Çiftlik	0	6713	110.01	93.43	16,84	Tarla	Özel Mülkiyet	S-06 95 Evler İstasyonu
12	Körfez	Tütün Çiftlik	0	6714	23.81	23.81	0,00	Yol	Kocaeli Büyükşehir Belediyesi	S-06 95 Evler İstasyonu
13	Körfez	Tütün Çiftlik	0	6715	101.18	101.40	0,00	Tarla	Özel Mülkiyet	S-06 95 Evler İstasyonu
14	Körfez	Tütün Çiftlik	0	6716	19.68	19.68	0,00	Yol	Kocaeli Büyükşehir Belediyesi	S-06 95 Evler İstasyonu
15	Körfez	Tütün Çiftlik	UL-23			710.08	2777,46		Tescilsiz Arazi	S-06 95 Evler İstasyonu
16	Derince	Sırrıpaşa	1367	1	7,0912.0	2,099.14	7134,16	Arazi	Hazine Müsteşarlığı Kiralama A.Ş.	S-07 Derince E.A.H. İstasyonu
17	Derince	Sırrıpaşa	UL-2			0.00	6300,36		Tescilsiz Arazi	S-07 Derince E.A.H. İstasyonu
18	Derince	Çenedağ	4646	1	1,355.0	1,013.21	176,58	Arazi	Derince Belediyesi	S-08 Derince İstasyonu
19	Derince	Çenedağ	4638	1	1,331.0	419.62	902,85	Bahçeli Kâgir İlkokul	Derince Belediyesi ve Hazine	S-08 Derince İstasyonu
20	Derince	Çenedağ	UL-5			290.97	207,75		Tescilsiz Arazi	S-08 Derince İstasyonu
21	Derince	Çenedağ	4968	1	72,620.0	6,336.82	16441,24	Tek Katlı Betonarme Halk Kütüphanesi, Su Deposu ve Arsalar	Hazine	S-09 Derince MB İstasyonu
22	İzmit	Yenimahalle	UL-3			3,238.24	20391,72		Tescilsiz Arazi	S-10 Kuruçeşme İstasyonu
23	İzmit	Yenimahalle	1021	241	1,878.89	376.76	0,00	Yol	İzmit Belediyesi	S-10 Kuruçeşme İstasyonu
24	İzmit	Yenidoğan	5078	2	57,232.0	2,659.80	52026,39		Kocaeli Büyükşehir Belediyesi	S-11 Seka D.H. İstasyonu
25	İzmit	Yenidoğan	3323	1	2,847.0	0.00	258,68	Arazi	İşletme	S-11 Seka D.H. İstasyonu
26	İzmit	Yenidoğan	3311	1	4,965.0	0.00	4965,11	Tuğla İstasyon Binası ve Tesisleri	Hazine	S-11 Seka D.H. İstasyonu
27	İzmit	Yenidoğan	3312	1	12,937.0	0.00	3,480.60		Hazine	S-11 Seka D.H. İstasyonu
28	İzmit	Yenidoğan	UL-26			0.00	10,920.03	Arazi	Tescilsiz Arazi	S-11 Seka D.H. İstasyonu
29	İzmit	Yenidoğan	UL-27			0.00	3,611.05	Arazi	Tescilsiz Arazi	S-11 Seka D.H. İstasyonu
30	İzmit	Kozluk	211	3	4,772.01	1,403.76	2,324.62	Arazi	Kocaeli Büyükşehir Belediyesi	S-12 Seka Park İstasyonu

No	İlçe	Mahalle	Ada	Parsel	Tapu Alanı	Tahsis Alanı	Geçici Tahsis Alanı	Arazi Türü	Malik/Mülk Sahibi	Proje Birimi
31	İzmit	Kozluk	212	5	74,291.21	271.37	0.00	Arazi	TCDD	S-12 Seka Park İstasyonu
32	İzmit	Kozluk	UL-31			109.83	1,965.64		Tescilsiz Arazi	S-12 Seka Park İstasyonu
33	İzmit	Hacıhızır	UL-24			300.85	1,635.37	Arazi	Tescilsiz Arazi	S-13 Cumhuriyet Parkı İstasyonu
34	İzmit	Ş. Kadıköy	1890	1	2,087.0	0.00	1,713.07	Arazi	Hazine	S-14 Milli İrade Parkı İstasyonu
35	İzmit	Ş. Kadıköy	1890	1	2,087.0	0.00	1,713.07	Arazi	Kocaeli Büyükşehir Belediyesi	S-14 Milli İrade Parkı İstasyonu
36	İzmit	Ş. Kadıköy	1890	2	2,395.0	530.00	1,847.01	Şehirlerarası Otobüs Terminali	Orman Genel Müdürlüğü	S-14 Milli İrade Parkı İstasyonu
37	İzmit	Ş. Kadıköy	1890	3	2,831.0	549.33	1,655.64	Terminal Binası ve Arsası	Kocaeli Büyükşehir Belediyesi	S-14 Milli İrade Parkı İstasyonu
38	İzmit	Ş. Kadıköy	UL-6			0.00	203.49		Tescilsiz Arazi	S-14 Milli İrade Parkı İstasyonu
39	İzmit	Ş. Kadıköy	UL-7			3,288.44	6,910.3	Arazi	Tescilsiz Arazi	S-14 Milli İrade Parkı İstasyonu
40	İzmit	Mehmet Ali Paşa	3634	1	6,086.0	1,739.01	4,037.77		Kocaeli Büyükşehir Belediyesi	S-15 Bekirdere İstasyonu
41	İzmit	Mehmet Ali Paşa	3634	2	1,225.0	0.00	699.14	Havalimanı	Kocaeli Büyükşehir Belediyesi	S-15 Bekirdere İstasyonu
42	İzmit	Ş.Durhasan	677	7	14,249.37	3,650.09	3,081.91	Arazi	Kocaeli Büyükşehir Belediyesi	S-16 Otogar İstasyonu
43	İzmit	Ş.Durhasan	670	1	29,425.0	2,391.58	2,151.50		Ulaşım Ulaştırma Hizmetleri Tic. A.Ş.	S-16 Otogar İstasyonu
44	İzmit	Ş.Durhasan	UL-10			1,557.25	1,625.65	Arazi	Tescilsiz Arazi	S-16 Otogar İstasyonu
45	İzmit	Ş.Durhasan	UL-11			36.40	451.92	Arazi	Tescilsiz Arazi	S-16 Otogar İstasyonu
46	İzmit	Mehmet Ali Paşa	1496	1	8,288.62	1,607.76	1,036.56	Arazi (Okul)	Kocaeli Büyükşehir Belediyesi	S-17 Yahyakaptan İstasyonu
47	Körfez	Mehmet Ali Paşa	UL-4			986.78	2,150.91		Tescilsiz Arazi	S-17 Yahyakaptan İstasyonu
48	İzmit	Mehmet Ali Paşa	4964	2	42,852.0	1,770.65	1,832.07	Tarla	TCDD	S-18 Poyraz İstasyonu
49	İzmit	Mehmet Ali Paşa	4964	3	348.0	0	245.71	Tarla	Kocaeli Büyükşehir Belediyesi	S-18 Poyraz İstasyonu
50	Başiskele	Ş.Kullar	242	17	50,548.40	327.4	0		İşletme	S-18 Poyraz İstasyonu
51	İzmit	Mehmet Ali Paşa	UL-28			493.75	1,473.92	Yol	Tescilsiz Arazi	S-18 Poyraz İstasyonu
52	Kartepe	Dumlupınar	720	31	1,054,619.08	7,680.73	28,425.12	Arazi	Hazine	S-19 Fındıklı İstasyonu
53	Kartepe	Ş.Uzunbey Kumlaçiftliği	322	3	994.69	21.18	0.00	Tarla	Kocaeli Büyükşehir Belediyesi	S-19 Fındıklı İstasyonu
54	Kartepe	Ş.Uzunbey Kumlaçiftliği	UL-29			301.81	0.00		Tescilsiz Arazi	S-19 Fındıklı İstasyonu
55	Kartepe	Köseköy	UL-30			121.38	0.00	İki Dükkanlı Beş Katlı Bina	Tescilsiz Arazi	S-19 Fındıklı İstasyonu
56	Kartepe	Köseköy	597	11	18,836.73	59.78	0.00	Dört Daire	İşletme	S-19 Fındıklı İstasyonu
57	Kartepe	Köseköy	597	12	6,500	139.89	0.00		İşletme	S-19 Fındıklı İstasyonu
58	Kartepe	Ş.Uzunbey Kumlaçiftliği	366	2	5,776.0	1,743.73	210.96	Arazi	Özel Mülkiyet	S-20 Kartepe İstasyonu
59	Kartepe	Ş.Uzunbey Kumlaçiftliği	UL-2			348.29	682.92		Tescilsiz Arazi	S-20 Kartepe İstasyonu
60	Kartepe	Emekevler	810	2	4,024.55	16.16	606.54	Yol	Vakıf	S-21 İzmit Doğu İstasyonu
61	Kartepe	Emekevler	810	3	7,088.04	2,805.02	3,687.4	Tarla	Kartepe Belediyesi	S-21 İzmit Doğu İstasyonu
62	Kartepe	Emekevler	UL-32			562.24	733.5	Tarla	Tescilsiz Arazi	S-21 İzmit Doğu İstasyonu

No	İlçe	Mahalle	Ada	Parsel	Tapu Alanı	Tahsis Alanı	Geçici Tahsis Alanı	Arazi Türü	Malik/Mülk Sahibi	Proje Birimi
63	Kartepe	Emekvler	UL-33			295.38	0.00	Yol	Tescilsiz Arazi	S-21 İzmit Doğu İstasyonu
64	Kartepe	Ş.Çiftlik	196	5	54,749.0	3,140.16	3,739,465	Tarla	Özel Mülkiyet	S-22 Özdilek İstasyonu
65	Kartepe	Ş.Çiftlik	196	1	25.01		25,013	Yol		S-04 Tüpraş-Petkim İstasyonu
66	Kartepe	Ş.Çiftlik	208	1	99.20		32,211		Tescilsiz Arazi	S-04 Tüpraş-Petkim İstasyonu
67	Kartepe	Ş.Çiftlik	UL-34			504.09	942,809	Arazi	Körfez Belediyesi	S-04 Tüpraş-Petkim İstasyonu

Tablo 6.17 Tren Depolama ve Park Alanı ile Şantiye Alanları için Kamulaştırma Verileri

NO	İlçe	Mahalle	Ada	Parcel	Tapu Alanı	Tahsis Alanı	Geçici Tahsis Alanı
1	İzmit	Kozluk	3317	1	-	-	Kamu
2	İzmit	Ş.Gündoğdu	531	1	-	-	Kamu
3	İzmit	Ş.Gündoğdu	584	1	-	-	Kamu
4	İzmit	Ş.Gündoğdu	583	1	-	-	Kamu
5	Kartepe	Dumlupınar	720	31	-	-	Kamu
6	Kartepe	Emekvler	871	33	107,156.14	Ormanlık Alan	Özel
7	Kartepe	Emekvler	871	42	5,011.76	Ormanlık Alan	Özel
8	Kartepe	Emekvler	871	43	10,780.31	Ormanlık Alan	Özel
9	Kartepe	Emekvler	871	44	28,030.14	Ormanlık Alan	Özel
10	Kartepe	Emekvler	871	45	10,018.24	Ormanlık Alan	Özel
11	Kartepe	Emekvler	871	72	14,986.72	Tarla	Belediye
12	Kartepe	Emekvler	871	73	4,173.93	Ormanlık Alan	Belediye
13	Kartepe	Emekvler	871	74	4,793.95	Tarla	Belediye
14	Kartepe	Emekvler	871	75	5,157.80	Tarla	Belediye
15	Kartepe	Emekvler	871	76	5,939.79	Tarla	Belediye
16	Kartepe	Emekvler	871	77	23,893.62	Tarla	Belediye
17	Kartepe	Emekvler	871	78	3,486.13	Ormanlık Alan	Özel
18	Kartepe	Emekvler	871	79	9,961.38	Ormanlık Alan	Özel
19	Kartepe	Emekvler	871	80	16,221.74	Ormanlık Alan	Özel
20	Kartepe	Emekvler	871	81	5,402.98	Ormanlık Alan	Özel
21	Kartepe	Emekvler	871	82	3,289.36	Ormanlık Alan	Özel
22	Kartepe	Emekvler	871	83	3,342.28	Ormanlık Alan	Özel

NO	İlçe	Mahalle	Ada	Parcel	Tapu Alanı	Tahsis Alanı	Geçici Tahsis Alanı
23	Kartepe	Emekvler	871	84	6,637.92	Ormanlık Alan	Özel
24	Kartepe	Emekvler	871	85	11,995.31	Ormanlık Alan	Özel
25	Kartepe	Emekvler	871	86	3,172.50	Ormanlık Alan	Özel
26	Kartepe	Emekvler	871	87	3,036.12	Ormanlık Alan	Özel
27	Kartepe	Emekvler	871	88	3,001.20	Ormanlık Alan	Özel
28	Kartepe	Emekvler	871	89	3,506.27	Ormanlık Alan	Özel
29	Kartepe	Emekvler	871	90	7,097.74	Ormanlık Alan	Özel
30	Kartepe	Emekvler	871	91	11,734.82	Ormanlık Alan	Özel
31	Kartepe	Emekvler	871	92	3,009.49	Ormanlık Alan	Özel
32	Kartepe	Emekvler	871	93	7,155.48	Ormanlık Alan	Özel
33	Kartepe	Emekvler	871	94	7,145.94	Ormanlık Alan	Özel
34	Kartepe	Emekvler	871	95	3,005.56	Ormanlık Alan	Özel
35	Kartepe	Emekvler	871	96	11,300.88	Ormanlık Alan	Özel
36	Kartepe	Emekvler	871	97	2,944.29	Ormanlık Alan	Özel
37	Kartepe	Emekvler	871	98	3,535.36	Ormanlık Alan	Özel
38	Kartepe	Emekvler	871	99	8,469.99	Ormanlık Alan	Özel
39	Kartepe	Emekvler	871	100	2,902.85	Ormanlık Alan	Özel
40	Kartepe	Emekvler	871	101	6,295.96	Ormanlık Alan	Özel
41	Kartepe	Emekvler	871	102	11,663.45	Ormanlık Alan	Özel
42	Kartepe	Emekvler	871	103	2,903.09	Ormanlık Alan	Özel
43	Kartepe	Emekvler	871	104	17,309.68	Ormanlık Alan	Özel
44	Kartepe	Emekvler	871	105	5,823.36	Ormanlık Alan	Özel
45	Kartepe	Emekvler	871	106	15,586.24	Ormanlık Alan	Özel

6.2.7. İstihdam ve Ekonomi

6.2.7.1. İl ve İlçe Düzeyi

Ekonomik Faaliyetler ve Sektörler

Kocaeli, Türkiye'nin en önemli sanayi ve ekonomik merkezlerinden biri olup, üretim, lojistik, ticaret ve hizmet sektörlerinin baskın olduğu oldukça çeşitlenmiş bir ekonomik yapıya sahiptir. Sanayi faaliyetleri ağırlıklı olarak Gebze, Dilovası, Çayırova, Körfez ve İzmit gibi ilçelerde yoğunlaşmakta; bu bölgelerde organize sanayi bölgeleri, ağır sanayi tesisleri, petrokimya tesisleri, otomotiv üretimi ve metal işleme sanayileri yer almaktadır. İl ayrıca İstanbul'a yakın stratejik konumu, gelişmiş ulaşım altyapısı, limanları ve çok modlu taşımacılık ağları sayesinde ulusal ve uluslararası ticaret akışını destekleyen önemli bir lojistik koridor işlevi görmektedir.

Tarım faaliyetleri mevcut olmakla birlikte, genel ekonomik yapı içerisinde sınırlı bir rol oynamakta ve ağırlıklı olarak Kandıra gibi kırsal ilçelerde yoğunlaşmaktadır. Bu alanlarda tarla tarımı, hayvancılık ve küçük ölçekli tarımsal üretim devam etmektedir. Hizmet sektörü faaliyetleri ise perakende ticaret, kamu yönetimi, eğitim ve sağlık hizmetleri gibi alanlarda özellikle İzmit ve Gebze gibi kentsel merkezlerde yoğunlaşmıştır. Genel olarak il ekonomisi; sanayileşme, stratejik coğrafi konum ve ulaşım bağlantıları ile şekillenmekte olup yüksek istihdam üretimi, göç baskısı ve sürekli kentsel genişleme dinamikleri ortaya çıkarmaktadır.

Körfez

Körfez ilçesi, petrokimya, enerji, depolama ve liman faaliyetlerinin yerel ekonominin temelini oluşturduğu ağırlıklı olarak ağır sanayi karakterli bir ekonomik yapıya sahiptir. Stratejik kıyı konumu ve ana ulaşım koridorlarına yakınlığı, lojistik yoğun faaliyetleri ve büyük ölçekli sanayi tesislerini desteklemektedir. Diğer proje etki alanı ilçelerine kıyasla Körfez, en yüksek yoğunlukta tehlikeli ve yüksek emisyonlu sanayi faaliyetlerine sahip olup, bu durum çevresel hassasiyet ve iş sağlığı-güvenliği risklerini artırmaktadır. Gelecekte ekonomik yapının, bölgesel ticaret dinamiklerine bağlı olarak lojistik ve enerji depolama fonksiyonlarıyla sanayi ağırlıklı kalması beklenmektedir.

Derince

Derince ilçesi, liman operasyonları, sanayi tesisleri ve kentsel hizmet fonksiyonlarını bir arada barındıran karma bir ekonomik yapıya sahiptir. Büyük ölçekli ticari liman varlığı, istihdam yapısını önemli ölçüde şekillendirerek lojistik, depolama ve taşımacılık hizmetlerini desteklemektedir. Körfez'e kıyasla sanayi faaliyetleri daha çeşitlenmiş olup kentsel arazi kullanımıyla daha entegredir. Orta vadede ekonomik gelişimin; liman modernizasyonu, lojistik genişleme ve kentsel büyümeye bağlı olarak hizmet sektörü entegrasyonunun artmasıyla şekilleneceği öngörülmektedir.

İzmit

İzmit, idari, ticari ve hizmet sektörü açısından ilin merkezi konumunda olup kamu yönetimi, ticaret, eğitim ve hafif sanayi faaliyetlerini içeren çeşitlendirilmiş bir ekonomik yapıya sahiptir. Sanayi faaliyetleri daha çok çevre bölgelerde yer alırken, ilçenin ekonomik profili hizmet sektörü ağırlıklıdır. Yönetim ve kentsel altyapı açısından merkezi rolü nedeniyle İzmit'te, bölgesel nüfus artışına ve idari fonksiyonlara bağlı olarak üçüncül sektör istihdamı ve ticari hizmetlerde büyüme beklenmektedir.

Başiskele

Başiskele ilçesi, gelişmekte olan sanayi alanları, konut genişlemesi ve yerel ticari faaliyetlerin bir arada bulunduğu dengeli bir ekonomik yapıya sahiptir. İzmit'e kıyasla daha güçlü bir sanayi tabanına sahip olmakla birlikte Körfez ve Derince'ye göre daha planlı bir kentsel gelişim göstermektedir. Ekonomik gelişimi, organize sanayi bölgesi yatırımları ve iş gücü göçüyle ilişkili konut artışı ile doğrudan bağlantılıdır.

Kartepe

Kartepe ilçesi; hafif sanayi, turizm, tarım ve lojistik faaliyetlerini içeren daha çeşitlendirilmiş bir ekonomik profile sahiptir. Kıyıda ki sanayi yoğun ilçelerin aksine doğal kaynaklar ve iç konumu sayesinde turizm faaliyetleri desteklenmektedir. Proje etki alanı içerisindeki diğer ilçelere kıyasla daha düşük sanayi baskısına sahip olmakla birlikte, kentsel genişleme ve altyapı yatırımları nedeniyle arazi kullanım dönüşüm potansiyeli yüksektir. Gelecekte ekonomik büyümenin turizm, konut gelişimi ve lojistik bağlantıların güçlenmesi ile şekilleneceği öngörülmektedir.

İstihdam

TÜİK verilerine göre Kocaeli, TR42 (Doğu Marmara) bölgesi içerisinde Sakarya, Düzce, Bolu ve Yalova ile birlikte sınıflandırılmaktadır. Bölgedeki işgücü piyasası dinamikleri, Projenin faaliyet göstereceği ekonomik ve sosyal bağlamın anlaşılması açısından önemlidir.

Kocaeli'de işgücüne katılım ve istihdam oranları ulusal ortalamaların üzerinde, işsizlik oranı ise ülke genelinin altında seyretmektedir. Bu durum ilin güçlü sanayi altyapısı ve yüksek iş gücü absorpsiyon kapasitesi ile ilişkilidir.

TR42 bölgesindeki işgücü göstergeleri belirgin cinsiyet farklılıkları içermektedir. Erkeklerde işgücüne katılım ve istihdam oranları yüksek seviyede iken, kadınların katılım oranları görece düşüktür. İşsizlik oranları da benzer bir dağılım göstermekte olup kadınlarda daha yüksek, erkeklerde daha düşüktür. Bu durum, bölgenin genel olarak olumlu istihdam koşullarına rağmen Türkiye'deki yapısal kadın işgücü katılımı sorunlarını yansıttığını göstermektedir.

Tablo 6.18 TR42 (Sakarya, Düzce, Bolu, Yalova) İşgücü Göstergeleri

İşgücü Göstergeleri	Türkiye	Kocaeli	Erkek (TR42)	Kadın (TR42)
İşgücüne Katılım Oranı	54.2	59.8	77.2	42.1
İstihdam Oranı (%)	49.5	55.6	72.8	38.5
İşsizlik Oranı (%)	8.7	7.0	5.7	9.6

Kaynak: TÜİK, 2025

6.2.7.2. Mahalle Düzeyi

Ekonomik Faaliyetler ve Sektörler

Bu bölümde, Proje Etki Alanı ("Aol") içerisindeki mahallelerin ekonomik yapısına ilişkin topluluk düzeyi anketler aracılığıyla elde edilen bilgiler sunulmaktadır.

Araştırma kapsamındaki mahallelerde geçim kaynaklarına ilişkin yapılan analiz, ücretli çalışmanın ilk sırada, emekli maaşlarının ikinci sırada ve ticari gelirlerin üçüncü sırada yer aldığını ortaya koymuştur. Proje Etki Alanı'nın yoğun biçimde kentleşmiş bir bölge olduğu dikkate alındığında, elde edilen yanıtlar ilin genel ekonomik yapısıyla uyumludur.

Tablo 6.19 Mahallelerdeki Geçim Kaynakları

Geçim	Sıklık	Açıklama
Ücretli	34	Tüm mahallelerdeki temel gelir kaynağı
Emekli	30	Mahallelerdeki ikincil gelir kaynağı
Ticari	24	Mahallelerdeki üçüncül gelir kaynağı
Toplam	34	

Tablo 6.20, mahallelerdeki ortalama hanehalkı gelirine ilişkin verileri sunmaktadır. Ortalama hanehalkı geliri dağılımı, anket yapılan hanelerin yarısından fazlasının (%52,9) asgari ücret seviyesinde gelir elde ettiğini, önemli bir bölümünün (%41,2) ise asgari ücretin yaklaşık iki katı gelir bildirdiğini göstermektedir. Hanelerin yalnızca küçük bir kısmı (%5,9) asgari ücretin altında gelir seviyesine sahiptir.

Genel olarak bu bulgular, incelenen mahallelerde ağırlıklı olarak düşük ve orta gelir grubuna sahip bir sosyoekonomik yapının bulunduğunu ve yüksek gelir gruplarının sınırlı düzeyde temsil edildiğini ortaya koymaktadır.

Tablo 6.20 Mahallelerde Ortalama Hane Geliri

Ortalama Hane Geliri	Mahalle Sıklığı	Oran (%)
Asgari Ücret Altı	2	5.9
Asgari Ücret (28.075,50 TL)	18	52.9
Asgari Ücretin İki Katı	14	41.2
Toplam	34	100

Çalışma kapsamında Projenin yerel tedarik fırsatları üzerindeki potansiyel etkilerine de dikkat edilmiştir. Görüşme yapılan muhtarlardan altısı Projenin yerel tedarik imkânları yaratabileceğini düşünürken, 28 muhtar ise mahallelerinin kentsel niteliği nedeniyle Projenin yerel tedarik üzerinde herhangi bir etkisi olmayacağını belirtmiştir. Bu muhtarlar, bu tür kentsel yerleşimlerde yerel tedarik hizmetlerine olan ihtiyacın sınırlı olduğunu ve bu nedenle Proje kapsamında anlamlı bir fırsatın ortaya çıkmasını beklemediklerini ifade etmişlerdir.

İstihdam

Mahallelerde son beş yıl içerisinde iş olanaklarında herhangi bir değişiklik yaşanıp yaşanmadığını anlamak amacıyla muhtarlar çeşitli sorular yöneltilmiştir. Alınan yanıtlar, muhtarların çoğunluğunun (%61,8) son beş yılda iş olanaklarında herhangi bir değişim olmadığını belirttiğini ortaya koymakta olup, bu durum bölgede görece istikrarlı bir istihdam ortamına işaret etmektedir. Bununla birlikte, diğer katılımcılar arasında değişime ilişkin algılar farklılık göstermektedir. Katılımcıların %20,6'sı iş olanaklarında azalma olduğunu ifade ederken, %17,6'sı iş olanaklarının arttığını belirtmiştir. Elde edilen sonuçlar Tablo 6.21'de sunulmaktadır.

Tablo 6.21 Mahallelerde İş Olanaklarındaki Değişimler (2021–2025)

İş Olanaklarındaki Değişim	Mahalle Sıklığı	Oran (%)
Arttı	6	17.6
Azaldı	7	20.6
Aynı Kaldı	21	61.8
Toplam	34	100

Son beş yılda iş olanaklarında meydana gelen değişimlerin nedenlerine ilişkin yanıtlar Tablo 6.22'de gösterilmektedir. Muhtarların büyük çoğunluğu bu konuda görüş bildirmemiş olmakla birlikte, mevcut yanıtlar istihdam koşullarındaki algılanan değişimlerin ağırlıklı olarak ekonomik zorluklar, devam eden kentsel gelişim süreçleri ve bölgedeki sektörel gelişmelerle bağlantılı olduğunu ortaya koymaktadır.

Tablo 6.22 Mahallelerde İş Olanaklarındaki Değişimlerin Nedenleri (2021–2026)

Son 5 Yılda İş Olanaklarındaki Değişimin Nedenleri	Yanıt Örnekleri	Sıklık	Oran (%)
Ekonomik kriz ve iş kaybına bağlı azalma	İş bulunamaması; işyerlerinin kapanması; ekonomik kriz	4	11.8
Kentsel gelişim ve nüfus dinamiklerine bağlı artış	Konut inşaatları; sanayinin gelişmesi; yeni yerleşimlere bağlı nüfus artışı	3	8.8
Sektörel gelişmelere bağlı artış	İmalat dışı sektörlerde gelişim; şehir hastanesinin açılması	3	8.8
Görüşü yok / Yanıt vermedi	-	24	70.6
Toplam		34	100

Proje kapsamında mahallelerde yaşayan vatandaşlar arasında Proje bünyesinde çalışabilecek meslek gruplarına ilişkin alınan yanıtlar aşağıda sunulmuştur. Projenin bir büyükşehir sınırları içerisinde yer alması ve yüksek nüfus yoğunluğuna sahip olması dikkate alındığında, tabloda belirtilen meslek grupları dışında kalan farklı meslek gruplarından bireylerin de istihdam açısından uygun olabileceği değerlendirilmektedir.

Muhtarlar, Proje kapsamında yürütülecek istihdam faaliyetlerine ilişkin bilgilendirme yapılması durumunda mahallelerde duyuruların gerçekleştirilebileceğini ifade etmişlerdir.

Tablo 6.23 Mahallelerde Yerel İstihdam İçin Meslek Grupları (2021–2025)

Yerel İstihdam İçin Meslek Grupları	İncelenen 34 Mahalle Arasındaki Sıklık
Mühendis	30
Şöfor	29
Güvenlik Personeli	27
İnşaat işçisi	27
Elektrikçi	26
Ağır makine operatörü	24

7 Şubat 2026 tarihinde Metgün–Eze–Atis İş Ortaklığı İnsan Kaynakları Müdürü ile gerçekleştirilen toplantıda, Projenin insan kaynakları yönetim yapısı ve istihdam uygulamalarına ilişkin detaylı bilgi elde edilmiştir.

Proje için 1 Ocak 2025 tarihinde İnsan Kaynakları ve İş Gücü Yönetimi Politikası yayımlanmıştır. Ayrıca Aralık 2025’te Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddet ve Cinsel Taciz (“GBV/SH”) Yönetim Planı hazırlanmıştır.

Proje kapsamında işe alım süreçleri ağırlıklı olarak Türkiye İş Kurumu (“İŞKUR”) üzerinden yürütülmektedir; çünkü pozisyonların büyük çoğunluğu ağır ve tehlikeli iş niteliğindedir ve deneyim gerektirmektedir. İş ilanları ayrıca www.kariyer.net üzerinden de yayımlanmaktadır; ancak Proje Etki Alanı (“Aol”) içerisindeki mahalle veya ilçelerde henüz herhangi bir ilan duyurusu yapılmamıştır. Mevcut aşamada Projede yaklaşık 1.800 çalışan istihdam edilmekte olup bunların yaklaşık 110’u yerel çalışanlardan oluşmaktadır. Proje kapsamında yabancı uyruklu çalışanlar da istihdam edilebilmektedir.

İnşaat faaliyetlerinin ilerlemesiyle birlikte ilave personel alımına ihtiyaç duyulacaktır. Bu süreçlerde, yerel halka bilgi verilmesi amacıyla mahalle düzeyinde duyuru ve bilgilendirme mekanizmalarının devreye alınması ve böylece yerel istihdamın artırılması planlanmaktadır.

Yerel çalışanlar kendi konutlarında ikamet ederken, diğer illerden gelen çalışanlar Kozluk ve Malta mahallelerinde yer alan kamp alanlarında barındırılmaktadır. Kozluk’taki Seka Park kampı ana konaklama ve ofis merkezi olarak hizmet vermekte olup yatakhaneler, yemekhane, dinlenme alanları, revir ve kantin gibi tesisleri içermektedir. Tüm kamp alanlarında ve çalışma sahalarında 7/24 güvenlik hizmeti sağlanmaktadır.

Yüklenici ve alt yüklenici çalışanlarının tamamı; gerekli belgelerini tamamladıktan, işyeri hekimi tarafından sağlık kontrolleri onaylandıktan ve işbaşı eğitimlerini aldıktan sonra personel kartı alarak görevlerine başlamaktadır. Proje İK birimi toplam 5 personelden oluşmaktadır ve bunlardan iki kişi alt yüklenicilere ilişkin süreçleri takip etmektedir. Her ayın sonunda puantaj, fazla mesai ve izin kayıtları kontrol edilmektedir.

6.2.8. Ekosistem Hizmetleri

Bu bölüm, mahallelerde doğal kaynakların hanehalkı geçim kaynaklarına katkı düzeyini değerlendirmektedir. Yerel toplulukların ekosistem hizmetlerine nasıl eriştiği, bu hizmetleri nasıl kullandığı ve bunlardan hem gelir elde etme hem de günlük geçim ihtiyaçlarını karşılama açısından nasıl faydalandığı incelenmektedir.

Ekosistem hizmetleri; insanların doğadan elde ettiği doğrudan ve dolaylı faydaları ifade etmektedir. Bu kapsamda sağlanan hizmetler; sağlama hizmetleri (su, yakacak odun, gıda gibi), düzenleyici hizmetler (hava kalitesinin düzenlenmesi ve iklimin dengelenmesi gibi), kültürel hizmetler (yeşil alanların rekreasyonel kullanımı gibi) ve temel ekolojik işlevleri destekleyen destekleyici hizmetleri kapsamaktadır.

Bu hizmetlerin toplum düzeyinde nasıl kullanıldığının anlaşılması; Proje sonucunda ortaya çıkabilecek olası değişimlerin ve kırılگانlıkların belirlenmesi açısından önem taşımaktadır.

6.2.8.1. İl ve İlçe Düzeyi

Kocaeli, nemli iklimi ve Marmara Denizi havzasına yakınlığı nedeniyle birçok iç bölgeye kıyasla görece zengin su kaynaklarına sahiptir. İlin kırsal alanlarındaki akarsular genellikle yıl boyunca su taşımakta, ancak yaz sonlarında debileri azalmaktadır. Bu su kaynakları ağırlıklı olarak küçük ölçekli sulama, hayvan sulama ve bazı alanlarda hane kullanımını desteklemek amacıyla kullanılmakta olup doğrudan gelir elde etme amacı taşımamaktadır.

Yeraltı su kaynakları kırsal alanlarda özel kuyular ve sondajlar aracılığıyla yaygın şekilde kullanılmaktadır. Bu kuyular genellikle bahçe sulaması, küçük ölçekli tarımsal faaliyetler ve bazı bölgelerde temel arıtma sonrasında içme suyu temini amacıyla kullanılmaktadır. Özellikle dağ köylerindeki tarım alanlarında kuyu suları; meyve-sebze yetiştiriciliği ve sera faaliyetlerini destekleyerek hane geçimine dolaylı katkı sağlamaktadır.

Küçük göletler, sulama havuzları ve yapay rezervuarlar gibi yüzeysel su kütleleri kırsal alanların çeşitli bölümlerinde bulunmaktadır. Bu yapılar öncelikli olarak sulama amacıyla kullanılmakta ve mevsimsel tarımsal üretimin sürdürülmesine katkı sağlamaktadır. Ancak bunlar ticari balıkçılık veya büyük ölçekli gelir getirici faaliyetler için kullanılmamaktadır.

Orman ekosistemleri Kocaeli açısından önemli doğal kaynaklardan birini oluşturmaktadır. Geniş ormanlık alanlar; erozyon kontrolü, biyolojik çeşitliliğin desteklenmesi, iklim düzenleme ve rekreasyon imkânları gibi ekosistem hizmetleri sunmaktadır. Mantar ve tıbbi bitkiler gibi orman dışı ürünler zaman zaman kişisel tüketim amacıyla toplanmakta olsa da ticari ölçekte hasat yaygın değildir.

Bu ekosistemlerin sunduğu rekreasyon hizmetleri il genelinde önem taşımaktadır. Yerel halk; piknik alanları, orman parkları ve doğal alanları sosyal buluşmalar, günlük rekreasyon faaliyetleri ve okul etkinlikleri için aktif şekilde kullanmaktadır. Bu alanlar doğrudan gelir yaratmaktan ziyade toplumun refahına katkı sağlamaktadır.

Kırsal alanlardaki doğal kaynaklar, yakın yerleşimler için güvenilir içme suyu kaynakları olarak önemini sürdürmektedir. Bazı durumlarda bu kaynaklar, özellikle alternatif su kaynaklarının sınırlı olduğu yüksek rakımlı mera alanlarında hayvan sulama amacıyla da kullanılmaktadır.

Genel olarak değerlendirildiğinde, Kocaeli'ndeki ekosistem hizmetleri ağırlıklı olarak hane ihtiyaçlarını, küçük ölçekli tarımı ve toplumsal rekreasyonu desteklemek amacıyla kullanılmakta olup doğrudan ticari gelir üretimine yönelik kullanılmamaktadır.

6.2.8.2. Mahalle Düzeyi

Ekosistem hizmetleri, il genelindeki hizmetlerle karşılaştırıldığında ağırlıklı olarak kentsel nitelik taşımaktadır. Bu durum, Proje Etki Alanı'nın ("Aol") mahalle düzeyinde farklı bir ekonomik yapıya sahip olduğunu göstermektedir. İl genelinde resmî çevresel raporlar; Kocaeli'nin arz, düzenleme ve destekleyici hizmetler sağlayan geniş orman ekosistemleri, havza işlevleri, tarım alanları ve doğal su kaynaklarından faydalandığını ortaya koymaktadır. Ancak bu hizmetler, Körfez, Derince ve İzmit ilçeleri boyunca uzanan yoğun kentleşmiş kıyı ve ulaşım koridoru üzerinde yer alan Proje Aol'sinde yerel ölçekte büyük ölçüde bulunmamaktadır.

Devlet verilerinin analizi, Proje koridorunun orman üretim alanları, sulak alanlar, korunan habitatlar, sulama temelli tarım alanları veya geçim kaynağı olarak kullanılan doğal yüzeysel su kaynakları ile çakışmadığını göstermektedir. Mahalleler içerisindeki ekosistem hizmetleri; parklar, peyzaj düzenlenmiş kamusal alanlar, yol kenarı bitkilendirmeleri ve sınırlı geçirgen yüzeyler gibi kentsel yeşil alanlardan oluşmakta olup, bunlar yağmur suyu infiltrasyonu, yerel mikroiklim düzenlemesi ve rekreasyonel kullanım açısından katkı sağlamaktadır.

Proje güzergâhı; rekreasyon, estetik değer ve sosyal buluşma işlevleri gibi kültürel ekosistem hizmetleri sağlayan çeşitli kamusal rekreasyon alanları ve kıyı açık alanlarının yakınından geçmektedir. Bununla birlikte, orman ürünleri, avcılık kaynakları, balıkçılık veya sulama suyu temini gibi hizmetler Proje Aol'si içerisinde doğrudan mevcut değildir.

Biyolojik çeşitlilik habitatı ve ekolojik bağlantısallık gibi destekleyici ekosistem hizmetleri de Proje güzergâhının hâlihazırda parçalanmış ve yapılaşmış karakteri nedeniyle sınırlı düzeydedir.

Aol içerisinde yer alan her yerleşime ilişkin ekosistem kullanım detayları bir sonraki bölümde sunulmaktadır.

Araştırma kapsamında gerçekleştirilen 34 görüşmeye dayanarak, katılımcıların %20,6'sı (n=7) bölgede doğal kaynakların bulunduğunu belirtmiştir. Bu kaynakların varlığını doğrulayan tüm katılımcılar (%100), Projenin söz konusu kaynaklar üzerinde herhangi bir olumsuz etkisi olmayacağı görüşünü ifade etmiştir.

Proje kapsamında incelenen 34 mahallenin yalnızca %8,8'inde (n=3) orman alanlarının bulunduğu tespit edilmiştir. Bu alanların yerel halk tarafından kereste üretimi, hayvancılık veya rekreasyon gibi ekonomik ya da sosyal amaçlarla aktif olarak kullanılmadığı belirlenmiştir. Yapılan görüşmeler doğrultusunda, Projenin inşaat ve işletme aşamalarında herhangi bir olumsuz çevresel veya sosyal etkinin ortaya çıkması beklenmemektedir.

Proje kapsamında incelenen 34 mahallenin hiçbirinde doğal kaynak suyu varlığı tespit edilmemiştir. Bölge genelinde içme veya evsel kullanım amacıyla kullanılan yüzeysel ya da yeraltı su kaynaklarının bulunmaması nedeniyle, Projenin su kaynakları veya bunlarla ilişkili yerel kullanım uygulamaları üzerinde olumsuz çevresel ya da sosyal etki yaratması beklenmemektedir.

Proje güzergâhı boyunca yer alan 34 mahalleden yalnızca %11,8'inde (n=4) tescilli kültürel miras alanları ve doğal anıtlar belirlenmiştir. Yapılan envanter çalışmaları ve muhtar görüşmeleri Kocaeli Kuzey Hafif Raylı Ulaşım Sistemi (Körfezray Metro) Projesi

sonucunda; Dumlupınar, Karabaş ve Uzunçiftlik mahallelerindeki Anıt Ağaçların (Tarihî Çınar ve Meşe ağaçları) ile Kemalpaşa Mahallesi'ndeki Nikomedia Antik Kenti kalıntıları ve Kültür Tepesi'nin Proje Aol'si dışında kaldığı doğrulanmıştır.

Konumları dikkate alındığında, bu varlıkların Projenin inşaat ve işletme aşamalarında fiziksel zarar görmesi, erişim kısıtına maruz kalması veya olumsuz sosyal ya da çevresel etkilerle karşılaşması beklenmemektedir.

Proje güzergâhı boyunca yer alan 34 mahallenin tamamında, halk tarafından dinlenme, sosyalleşme ve çocuk oyun alanı olarak aktif biçimde kullanılan çok sayıda park ve rekreasyon alanı bulunmaktadır. Saha çalışmaları doğrultusunda bu alanların büyük bölümünün korunacağı öngörülmekle birlikte, yalnızca 5 mahalledeki (%14,7) park ve piknik alanlarının istasyon inşaat faaliyetlerinden kısmen etkilenmesi beklenmektedir.

Kocaeli halkı tarafından yoğun şekilde kullanılan ve bölgesel öneme sahip Cumhuriyet Mahallesi sahil kesimi açısından ise Projeye bağlı herhangi bir olumsuz etki beklenmemekte olup alanın rekreasyon işlevlerini tam olarak sürdürmeye devam edeceği öngörülmektedir.

6.2.9. Toplumsal Cinsiyet

6.2.9.1. İl ve İlçe Düzeyi

Mevcut ulusal ve bölgesel istatistikler, Kocaeli'de işgücüne katılım ve istihdam açısından toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin belirgin şekilde devam ettiğini göstermektedir. Türkiye genelindeki işgücü göstergelerine göre kadınların işgücüne katılım oranı (%35,1), erkeklerin katılım oranının (%71,4) yarısından daha azdır. Benzer şekilde kadınların istihdam oranı (%30,4), erkeklerin istihdam oranının (%65) önemli ölçüde altındadır.

Kocaeli, Türkiye'nin en sanayileşmiş illerinden biri olmasına rağmen; ağır sanayi, imalat ve lojistik sektörlerinin ağırlıklı olduğu istihdam yapısı erkek istihdamını desteklemekte, bu durum da yerel ölçekte benzer toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

Kocaeli özelinde yapılan çalışmalar, kadınların formel istihdam sektörlerinde hâlen yetersiz temsil edildiğini, çoğunlukla daha düşük vTasfı gerektiren veya daha düşük ücretli işlerde yoğunlaştığını ve kariyer ilerlemesi açısından çeşitli engellerle karşılaştığını göstermektedir.

Genel olarak Proje alanına ilişkin toplumsal cinsiyet başlangıç durumu aşağıdaki hususları ortaya koymaktadır:

- İşgücüne katılım ve istihdamda belirgin toplumsal cinsiyet farkları bulunmaktadır.
- Ağır sanayinin yaygınlığı nedeniyle erkek egemen bir istihdam yapısı hâkimdir.
- Kadınlar daha düşük statülü işlerde yoğunlaşmakta ve yönetim pozisyonlarında sınırlı temsil edilmektedir.
- Kadın eğitim düzeyindeki olumlu gelişmeler işgücü piyasası sonuçlarına tam olarak yansımamaktadır.

6.2.9.2. Mahalle Düzeyi

Hem iç hem de dış kadın paydaşlarla etkili iletişimin sürdürülmesinin önemine binaen, Projenin sosyal ekibi bünyesinde bir Kadın Toplum İlişkileri Görevlisi (Female CLO) görevlendirilmiştir. Bu görevlendirmenin, özellikle toplumsal cinsiyet açısından hassas olabilecek konularda kadınların rahat, güvenilir ve şeffaf bir iletişim kanalına erişimini sağlamak açısından kritik olduğu değerlendirilmektedir.

Genel olarak kadınların Projeye ilişkin bilgisi, evlerine en yakın istasyon alanlarında yürütülen inşaat faaliyetleri ile sınırlı kalmaktadır. Farkındalık düzeyinin, istasyon alanlarına yakın mahallelerde ve okuryazarlık oranının daha yüksek olduğu nüfus gruplarında daha fazla olduğu gözlemlenmiştir.

Projenin sosyal ekibiyle yapılan görüşmeler, kadınların mevcut durumda bilgilerini ağırlıklı olarak sosyal medya ve yerel basın kanalları aracılığıyla edindiklerini göstermektedir. Bu doğrultuda Proje kapsamında, kadınların bilgi paylaşım süreçlerine daha doğrudan dahil edilmesini ve proje güncellemelerine eşit erişim sağlamasını amaçlayan hedef odaklı paydaş katılım faaliyetlerinin planlandığı belirtilmiştir.

Şikâyet kayıtlarının incelenmesi sonucunda, bazı başvuruların kadın paydaşlar tarafından yapıldığı görülmüştür. Bu şikâyetler ağırlıklı olarak inşaat faaliyetlerinden kaynaklanan çamur, titreşim ve gürültü ile proje araçlarının kaldırımlara park edilmesi gibi konulara ilişkindir. Kadın paydaşlardan toplumsal cinsiyete dayalı şiddet ve taciz ("GBVH") kapsamında herhangi bir şikâyet alınmamıştır.

Proje süresince işveren, yükleniciler ve alt yükleniciler bünyesinde kadınlara yönelik eşit istihdam fırsatları teşvik edilmektedir. Kadın çalışanlar; mühendis, iş sağlığı ve güvenliği uzmanı ile yemek ve temizlik personeli gibi çeşitli pozisyonlarda görev almaktadır.

6.2.10. Hassas Gruplar (Kırılgan Gruplar)

Hassas gruplar; ekonomik dezavantajlar, sosyal dışlanma, ayrımcılık veya kaynaklara erişim eksikliği gibi nedenlerle olumsuz sonuçlarla karşılaşma riski daha yüksek olan nüfus gruplarını ifade etmektedir. Bu gruplar genellikle çocukları, yaşlıları, azınlıkları, engelli bireyleri ve yoksulluk içinde yaşayan kişileri kapsamaktadır.

Projenin potansiyel sosyal etkileri dikkate alındığında, hassas gruplar; proje faaliyetlerinden orantısız şekilde etkilenebilecek kesimler olarak tanımlanmıştır. Bu çerçevede, proje bileşenleri ve proje lokasyonları hassas grupların belirlenmesinde en önemli faktörler olarak değerlendirilmiştir.

Raporun bu bölümü, Etki Alanı ("Aol") içerisindeki hassas grupları il ve yerleşim düzeyinde özetlemektedir. Yerleşim düzeyindeki veriler muhtarlar tarafından sağlanan bilgilere dayanmaktadır.

6.2.10.1. İl ve İlçe Düzeyinde

İl ve İlçe Düzeyi

İl ve ilçe düzeyinde, Projenin inşaat aşamasındaki bazı çalışmalar hassas grupları önemli ölçüde etkileyecektir. Projenin büyük bir kısmının kentsel yerleşim alanlarından geçmesi nedeniyle, kamusal alanlara ve hizmetlere erişimle ilgili zorluklardan özellikle aşağıdaki grupların etkilenebileceği değerlendirilmektedir:

- Trafik düzenlemelerinden etkilenen yayalar,
- Yol çalışmaları veya erişim kısıtlamaları nedeniyle kamusal alanlara erişimde güçlük yaşayan kişiler,
- Okullara erişim nedeniyle belirli risklerle karşı karşıya kalan öğrenciler, veliler ve eğitim çalışanları,
- Hastane ve bakım evleri gibi sağlık tesislerine erişimde güçlük yaşayan vatandaşlar,
- Daha sınırlı ölçüde, kırsal alanlara yakın bölgelerde araziye erişim sorunları yaşayan kişiler,
- Özellikle bölgenin deprem kuşağında yer alması nedeniyle, inşaat faaliyetlerinden kaynaklanan titreşimlerden etkilenen bireyler.

Trafik Etkilerine Maruz Kalan Gruplar

Proje kapsamında istasyon alanları, kamp sahaları ile beton ve segment üretim tesisleri çevresinde yürütülen inşaat faaliyetleri, bölgedeki araç hareketliliğinde belirgin bir artışa neden olmuştur. Bu nedenle, inşaat süresince güvenlik ve operasyonel sürekliliğin sağlanması amacıyla çeşitli noktalarda geçici trafik düzenlemeleri uygulanmaktadır.

Sürücü veya yaya olarak ulaşım ağını kullanan paydaşların, inşaat süresince bu yeni trafik düzenlemelerine uyum sağlaması gerekmektedir. Projenin yoğun kentsel alanlardan geçmesi nedeniyle, özellikle düzenli yol geçişi yapan veya kamusal alanlara sürekli erişim ihtiyacı bulunan grupların etkilenmesi beklenmektedir. Yaya dolaşım düzenlerindeki değişiklikler nedeniyle alt ve üst geçit kullanımlarında çeşitli zorluklar yaşanabilecektir.

Buna ek olarak, camiler, parklar ve kamu kurumları gibi kamusal tesislere erişim sağlayan bireyler de yönlendirilmiş güzergâhlar veya kısıtlı giriş noktaları nedeniyle geçici aksaklıklarla karşılaşabilecektir. Alternatif güzergâh ve geçiş düzenlemeleri sağlanmış olsa da, kullanıcıların gerek araçla gerek yaya olarak daha uzun ulaşım süreleri ve alışılmadık yönlendirmelerle karşılaşması mümkündür.

Eğitim Tesislerine Erişimden Etkilenen Gruplar

Proje güzergâhı boyunca her yaş grubuna hizmet veren eğitim alanları bulunmaktadır. Bunun yanı sıra, özel eğitim merkezlerine devam eden ve daha hassas yaklaşım gerektiren bireyler de bu kapsamda yer almaktadır.

Araçlarla, tekerlekli sandalye gibi özel ekipmanlarla veya yaya olarak sağlanan erişim, inşaat süresince çeşitli düzenlemeler nedeniyle yeniden yapılandırılmaktadır.

Ayrıca proje faaliyetlerinden kaynaklanabilecek gürültü ve toz gibi çevresel faktörler de bu bireyleri hassas hale getirmektedir.

Sağlık Tesislerine Erişimden Etkilenen Gruplar

Projenin trafik yönetim düzenlemeleri nedeniyle sağlık hizmetlerine erişimde zorluk yaşayabilecek bireyler ve gruplar özellikle hassas olarak değerlendirilmiştir. Geçici yol kapanmaları, alternatif güzergâhlar, daraltılmış şeritler ve yaya dolaşımındaki değişiklikler kritik sağlık tesislerine ulaşım süresini artıracaktır.

Bu kapsamda etkilenmesi muhtemel hassas gruplar arasında yaşlı bireyler, huzurevi sakinleri, rehabilitasyon merkezleri ve uzun süreli bakım kurumlarında kalan kişiler, engelliler, kronik hastalar, hamile kadınlar ile küçük çocukların ebeveynleri ve bakım verenleri yer almaktadır.

Ayrıca ambulans hizmetleri de değişen trafik düzenleri, inşaat bariyerleri ve istasyon ile çalışma alanları çevresindeki yoğunluk nedeniyle daha uzun müdahale süreleriyle karşılaşabilecektir.

Proje Güzergâhı Boyunca Yaşayan Topluluklar

Proje koridoru boyunca yaşayan topluluklar, devam eden inşaat faaliyetleri nedeniyle erişim ve çevresel kaynaklı çeşitli rahatsızlıklarla karşı karşıya kalmaktadır. Bazı istasyon alanlarında; kazı çalışmaları, kısmi yol kapanmaları, inşaat ekipmanlarının yerleştirilmesi ve değiştirilen dolaşım güzergâhları nedeniyle sakinler ve çalışanlar evlerine, işyerlerine veya günlük hizmet noktalarına ulaşımında geçici zorluklar yaşamaktadır.

Bu aksaklıklar aynı zamanda toz, çamur, yüksek gürültü seviyeleri ve genel inşaat kaynaklı rahatsızlıklara ilişkin endişeler yaratmakta ve topluluk üyeleri arasında huzursuzluğu artırmaktadır.

Proje alanının aynı zamanda sismik açıdan aktif bir bölgede bulunması, toplulukların inşaat makinelerinin oluşturduğu fiziksel titreşimlere karşı hassasiyetini artırmaktadır. Titreşim seviyeleri teknik güvenlik sınırları içerisinde kalsa dahi, yer hareketlerinin deprem riskiyle ilişkilendirilmesi nedeniyle bölge sakinleri arasında kaygı oluştuğu ifade edilmiştir.

6.2.10.2. Mahalle Düzeyi

Kocaeli'nin sosyal özellikleri ve Proje Etki Alanı'nın ("Aol") kentsel yapısı dikkate alındığında, bulgular hassasiyet oranlarının genel nüfusa kıyasla görece düşük seviyede kaldığını göstermektedir.

Proje Aol'sindeki hassasiyet durumu ağırlıklı olarak sosyal yardım alan haneler ile kadınların hane reisi olduğu hanelerle ilişkilidir. Bunun yanı sıra, yalnız yaşayan yaşlı bireyler, engelli kişiler, mülteciler ve sınırlı dil veya okuryazarlık becerisine sahip bireyler de bölgede bulunmaktadır. Bu grupların gelir eşitsizlikleriyle bağlantılı ortak hassasiyetler taşıdığı ve Proje etkilerinden orantısız şekilde etkilenebileceği değerlendirilmektedir.

Tablo 6.24'te sunulan verilerin, resmî istatistiksel kayıtlardan ziyade muhtarlar tarafından sağlanan tahmini ve nitel değerlendirmelere dayandığı özellikle belirtilmelidir. Bu nedenle söz konusu veriler kesin verilerden ziyade gösterge niteliğinde değerlendirilmelidir. Ayrıca bazı durumlarda tüm mahalle temsilcilerinden sayısal veri temin edilememiştir.

Tablo 6.24 Mahallelerdeki Hassas Gruplar

Hassas Gruplar	Mahalle Sayısı	Nüfus	Oran (%) ³
Okuma yazma bilmeyenler	18	5,861	1.66%
Türkçe bilmeyenler	16	1,390	0.39%
Mevsimlik işçiler	0	0	0.00%

³ Yüzde oranları, proje alanı içindeki anket yapılan mahallelerin toplam nüfusu (353.915) üzerinden hesaplanmıştır.

Hassas Gruplar	Mahalle Sayısı	Nüfus	Oran (%) ³
Göçebeler	5	1,950	0.55%
Gezici arıcılar	4	3	0.00% ⁴
Mülteciler	17	2,008	0.57%
Kadınların hane reisi olduğu haneler	29	11,433	3.23%
Çocukların hane reisi olduğu haneler	5	25	0.01%
Sosyal yardımla yaşayanlar	28	15,192	4.29%
Eğitim çağında olup eğitime devam etmeyenler	6	711	0.20%
Kronik hastalar veya yatağa bağımlı bireyler	26	1,226	0.35%
Yalnız yaşayan 70 yaş üstü bireyler	21	3,837	1.08%
Fiziksel engelli bireyler	30	659	0.19%
Zihinsel engelli bireyler	25	439	0.12%

WSP tarafından gerçekleştirilen saha çalışmaları, Projeden etkilenmesi en muhtemel hassas grupların öğrenciler ve hastalar olduğunu ortaya koymuştur. Bu nedenle, Proje Etki Alanı ("Aol") içerisinde bulunan bazı okul ve hastanelerle ayrı görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu görüşmeler sırasında Projenin mevcut etkileri, olası çözüm önerileri ve Proje yetkilileriyle iletişim süreçlerine ilişkin geri bildirimler alınmıştır.

İzmit İlçesi Yenidoğan Mahallesi'nde bulunan Ford Otosan Ortaokulu Müdür Yardımcısı ile yapılan görüşmede aşağıdaki bilgiler elde edilmiştir:

- Okulda yaklaşık 600 öğrenci bulunmaktadır ve eğitim saatleri 09:00–15:15 arasındadır. Öğrenciler öğle arasında okul dışına çıkmamaktadır.
- Okulda zihinsel ve fiziksel engelli öğrenciler için özel bir bölüm bulunmaktadır. Bu öğrenciler taşınabilir sistem ile okula getirilmektedir. Okulun üç giriş kapısı bulunmakta olup bunlardan biri aktif olarak kullanılmaktadır.
- Projeye bağlı trafik sorunu bulunmamaktadır. Ancak araçlar nedeniyle yollar çamurlu ve tozlu hale gelmektedir. Gürültüye ilişkin herhangi bir sorun yaşanmamaktadır.
- Veliler araçlarını okul önündeki caddeye park etmekte, ancak bu durum Proje kaynaklı herhangi bir probleme yol açmamaktadır.

Kartepe İlçesi Dumlupınar Mahallesi'nde bulunan Gülbahar Hatun İlkokulu Müdürü ile de görüşme yapılmıştır. Okul, Projenin Kartepe İstasyonu alanına bitişik konumdadır. Görüşme sırasında bu

⁴ 0.0008%

bölgede henüz inşaat faaliyetleri başlamamıştır. Okul Müdürü tarafından sağlanan bilgiler ve görüşler aşağıdaki şekildedir:

- Eğitim saatleri 09:00–14:40 arasındadır.
- Okulda 190 öğrenci bulunmaktadır; ayrıca 3 anaokulu sınıfı, 3 birinci sınıf, 1 ikinci sınıf ve 1 dördüncü sınıf bulunmaktadır.
- Kaynaştırma öğrencileri ve bir destek eğitim odası mevcuttur.
- Toplam iki bina bulunmaktadır. Bunlardan biri oldukça eski olup konferans salonu olarak kullanılmaktadır. Bu bina deprem sonrası yapılan değerlendirmede olumsuz yapısal rapor almıştır. Her iki bina için de çalışma öncesi incelemeler ve güncel yapısal raporların gerekli olabileceği belirtilmiştir. Tarihî kayıtlar İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nde bulunmaktadır.
- Bazı öğrenciler Uzunbey Mahallesi'nden taşınmalı eğitim sistemiyle⁵ gelmektedir.
- Okul bahçesinin ana girişi olduğu için okul önündeki yolun açık tutulması gerekmektedir.
- Gerekli olması halinde giriş düzenlenebilecek olup mevcut okul duvarı bu tür değişiklikler için yapısal olarak uygundur.
- Olası değişikliklerin İl Millî Eğitim Müdürlüğü ile koordineli şekilde yürütülmesi gerekmektedir.
- Okula bitişik park alanında Proje istasyonu inşa edileceğinden, toz, gürültü ve diğer inşaat kaynaklı rahatsızlıkların okul ortamını etkilememesi için önlem alınması gerektiği ifade edilmiştir.

Seka Devlet Hastanesi Başhekimisi ile gerçekleştirilen görüşmede aşağıdaki hususlar öne çıkmıştır:

- Hastane 100 yatak kapasitesine sahiptir ve A1 eğitim ve araştırma hastanelerinden sonra en yüksek hizmet düzeyi olan A2 kategorisinde yer almaktadır.
- Hastane yönetiminin Proje başlangıcında bilgilendirilmediği, yaklaşık 1,5 yıl önce otopark kapatıldığında projeden haberdar oldukları belirtilmiştir.
- Hasta, ambulans ve genel araç trafiği açısından ciddi erişim sorunları yaşandığı ifade edilmiştir. Otoparkın kapatılması ve kalan alanda Proje araçlarının bulunması giriş-çıkışları zorlaştırmaktadır.
- Hastanenin iki binası 1999 depremi sonrasında yıkım kararı almıştır. Bunlardan biri boşaltılmış, iki katlı diğer bina ise poliklinik olarak kullanılmaya devam etmektedir.
- İnşaat çalışmaları başladıktan sonra poliklinik binasında görünür çatlaklar oluşmuştur. Hastalarda kaygı yaratmamak amacıyla bu çatlakların üzeri sıvanmıştır. Üniversite öğretim üyeleri tarafından inceleme yapılmış ve yapısal rapor hazırlanmıştır. Proje kapsamında düzenli izleme çalışmaları yürütülmektedir.

⁵ Ulaşımlı eğitim, öğrencilerin örgün eğitime sürekli erişimlerini sağlamak amacıyla, düzenli olarak yaşadıkları yerlerden belirlenmiş okullara veya öğrenim merkezlerine taşındıkları eğitim hizmetlerinin sunulmasını ifade eder.

- Yaz aylarında yoğun toz, kış aylarında ise çamur problemi yaşandığı belirtilmiştir. Başlangıçta gürültü şikâyetleri bulunmakla birlikte yüklenicinin izolasyon uygulamaları sonrası sorun çözülmüştür.
- Hastane yönetiminin artık Proje Müdürü ile düzenli iletişim halinde olduğu ifade edilmiştir.
- Hastane yanında prefabrik yapı kurulabilecek boş bir alan bulunduğu ve polikliniğin buraya taşınmasının önerildiği, ancak Projenin bu öneriye mesafeli yaklaştığı belirtilmiştir.
- Tramvay sistemi üzerinden hasta erişiminin zorlaştığı, tıbbi atık taşımacılığında kullanılan servis yolunun proje çalışmaları nedeniyle kapatıldığı, itirazlar sonrası yeniden açıldığı ancak sürekli çamurlu olduğu ifade edilmiştir. Belediye talep üzerine ek temizlik araçları sağlamaktadır.
- İnşaat makinelerinin özellikle akşam saatlerinde yolu kapattığı ve bunun ambulans erişimi açısından risk oluşturduğu belirtilmiştir.

Derince İlçesi İbnisina Mahallesi'nde bulunan Sağlık Bilimleri Üniversitesi Derince Eğitim ve Araştırma Hastanesi ile yapılan görüşmede ise aşağıdaki bulgular elde edilmiştir:

- Hastanenin önünde bir otobüs durağı bulunmaktadır. İnşaat sırasında hastane otoparkının bir kısmı metro çalışmaları için tahsis edilmiştir. Daha önce atık işlemleri için kullanılan alan etkilenmiş, yüklenici tarafından alternatif bir alan sağlanmıştır.
- Hastanenin bazı bölümleri deprem sonrası olumsuz yapısal değerlendirme nedeniyle kapatılmıştır. Metro çalışmaları nedeniyle hastanenin zarar gördüğüne dair söylentiler bulunduğu ancak bunun gerçeği yansıtmadığı belirtilmiştir. Taşınma kararı önceden alınmış olup herhangi bir görünür hasar veya resmî şikâyet bildirilmemiştir.
- Hastane geçici olarak taşınacak, mevcut alanda yeni hastane binası inşa edilecek ve ardından faaliyetler yeni binada sürdürülecektir.
- Proje kazı çalışmaları sonrasında hastane binasına fare girdiği belirtilmiştir. Bu durum Proje ekibine iletilmemiş ancak hastane yönetimi tarafından hızlı şekilde çözülmüştür.
- Hastane çevresindeki toz ve çamur etkilerinin sınırlı olduğu ve önemli bir aksaklığa yol açmadığı belirtilmiştir.
- Azalan otopark kapasitesine ilişkin bazı hasta şikâyetleri alınmış ancak bunlar resmî şikâyete dönüşmemiştir.
- Hastane yönetimi, Proje tarafından toplanan izleme ve ölçüm verilerine erişim talebinde bulunmuş; bu kapsamda İl Sağlık Müdürlüğü'ne resmî başvuru yapılmıştır.

6.2.11. Altyapı, Kamu Hizmetleri ve Servisler

6.2.11.1. Eğitim

Bu bölüm, Proje Etki Alanı ("Aol") içerisindeki eğitim tesislerinin ve personelinin niteliği, okuryazarlık düzeyleri, yükseköğretime erişim ve yerel düzeydeki zorluklara ilişkin genel bir değerlendirme sunmaktadır.

İl ve ilçe düzeyindeki verilerin elde edilmesinde ikincil kaynaklar ile Millî Eğitim Bakanlığı raporlarından yararlanılmıştır. Mahalle düzeyindeki eğitim başlangıç durumu ise birincil veriler kullanılarak ortaya konulmuştur.

6.2.11.2. İl ve İlçe Düzeyinde

15 yaş ve üzeri nüfusun eğitim düzeyi dağılımı, görece dengeli ve gelişmiş bir yapıya işaret etmektedir. Yetişkin nüfusun yaklaşık üçte biri en az lise mezunu iken, buna yakın bir diğer kesim üniversite veya daha yüksek düzeyde eğitim yeterliliğine sahiptir. Bu eğitim profili; imalat, lojistik, otomotiv ve hizmet sektörlerinde nitelikli ve yarı nitelikli işgücüne ihtiyaç duyan ilin sanayi odaklı işgücü piyasasıyla büyük ölçüde uyumludur. Kocaeli'nin İstanbul'a coğrafi yakınlığı da eğitim ve mesleki hareketliliği güçlendirmektedir.

Şekil 6.7'de Kocaeli İli için sunulan veriler, 2023–2024 eğitim-öğretim yılına ilişkin bölgenin eğitim yapısına kapsamlı bir bakış sağlamaktadır.

2023–2024 eğitim-öğretim yılında Kocaeli'de 1.554 okulda toplam 461.090 öğrenci örgün eğitime kayıtlıdır. Bu öğrencilerin 52.957'si okul öncesi eğitimde, 144.347'si ilkokulda, 127.594'ü ortaokulda ve 136.192'si ortaöğretimde yer almaktadır. Ortaöğretim öğrencilerinin 74.350'si genel liselerde, 61.842'si ise mesleki ve teknik liselerde öğrenim görmektedir.

Yaklaşık 22.500 öğrenci taşınmalı eğitim sistemi kapsamında okula devam ederken, 705 öğrenci özel eğitim programlarına kayıtlıdır. Projenin trafik dolaşımı ve alternatif güzergâhlara ilişkin potansiyel etkileri dikkate alındığında, taşınmalı eğitim kapsamındaki öğrenci sayısındaki olası değişiklikler, inşaat ve işletme dönemlerinde hareketlilik örüntülerinin ve eğitim amaçlı ulaşım hizmetlerinin nasıl değişebileceğinin anlaşılması açısından önem taşımaktadır.

Türkiye genelinde öğretmen başına düşen öğrenci sayısı ortalama olarak ilkokullarda yaklaşık 18, ortaokullarda 13, meslek liselerinde 10 ve ortaöğretimde 12'dir. Bu oranlar bölgeler arasında önemli farklılıklar gösterebilmekte, bazı bölgelerde öğretmen başına düşen öğrenci sayısı 30'a kadar çıkabilmektedir.

Kocaeli verileri incelendiğinde ise öğretmen başına düşen öğrenci sayılarının genel olarak ulusal ortalamalarla uyumlu olduğu görülmektedir. Buna göre okul öncesinde öğretmen başına 20, ilkokullarda 18, ortaokullarda 14, genel ortaöğretimde 15 ve mesleki-teknik ortaöğretimde 11 öğrenci düşmektedir. Bu durum, Kocaeli'nin genel olarak yeterli öğretmen kapasitesini koruduğunu göstermektedir.

Tablo 6.25 Kocaeli'nin 2024 Yılı Örgün Eğitim Göstergeleri

Göstergeler	Kocaeli İli
Toplam Öğrenci Sayısı	461,090
Toplam Okul Sayısı	1554
Okul Öncesi Eğitim	
Öğrenci Sayısı	52,957
Okul Sayısı	536
Öğretmen Sayısı	2,700

Göstergeler	Kocaeli İli
Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayısı	20
İlkokul	
Öğrenci Sayısı	144,347
Okul Sayısı	365
Öğretmen Sayısı	8,177
Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayısı	18
Ortaokul	
Öğrenci Sayısı	127,594
Okul Sayısı	369
Öğretmen Sayısı	8,913
Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayısı	14
Genel Ortaöğretim (Lise)	
Öğrenci Sayısı	74,350
Okul Sayısı	158
Öğretmen Sayısı	4,922
Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayısı	15
Mesleki ve Teknik Ortaöğretim	
Öğrenci Sayısı	61,842
Okul Sayısı	126
Öğretmen Sayısı	5,267
Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayısı	11
Özel Eğitim	
Öğrenci Sayısı (İlkokul)	410
Öğrenci Sayısı (Ortaokul)	295
Taşınmalı Eğitim ve Taşınan Eğitim (İlkokul + Ortaokul)	
Taşıma Merkezi Okul Sayısı	318
Okulu Olmayan Taşınan Okul ve Yerleşim Yeri Sayısı	1,482
Taşınan Toplam İlkokul Öğrenci Sayısı	6,240
Taşınan Toplam Ortaokul Öğrenci Sayısı	7,910
Taşınmalı Eğitim ve Taşınan Eğitim (Ortaöğretim)	
Taşıma Merkezi Okul Sayısı	146
Taşınan Öğrenci Sayısı (Ortaöğretim)	8,375

Kaynak: MEBBİS, 2025

Eğitim altyapısı il genelinde geniş bir şekilde dağılmış olup, İzmit, Başiskele, Kartepe ve Gebze gibi merkezî kentsel ilçelerde kurum yoğunluğu daha yüksektir. Bu ilçeler:

- Daha büyük okul kampüslerine,
- Daha yüksek düzeyde yükseköğretim mezuniyet oranlarına,
- Kamu ve özel kurum çeşitliliğinin daha fazla olmasına

sahiptir.

Körfez ve Derince gibi sanayi ağırlıklı ilçelerde ise yerel istihdam yapısını yansıtan daha güçlü mesleki ve teknik eğitim yönelimi gözlemlenmektedir.

Eğitime erişim genel olarak şu nedenlerle büyük ölçüde eşit kabul edilmektedir:

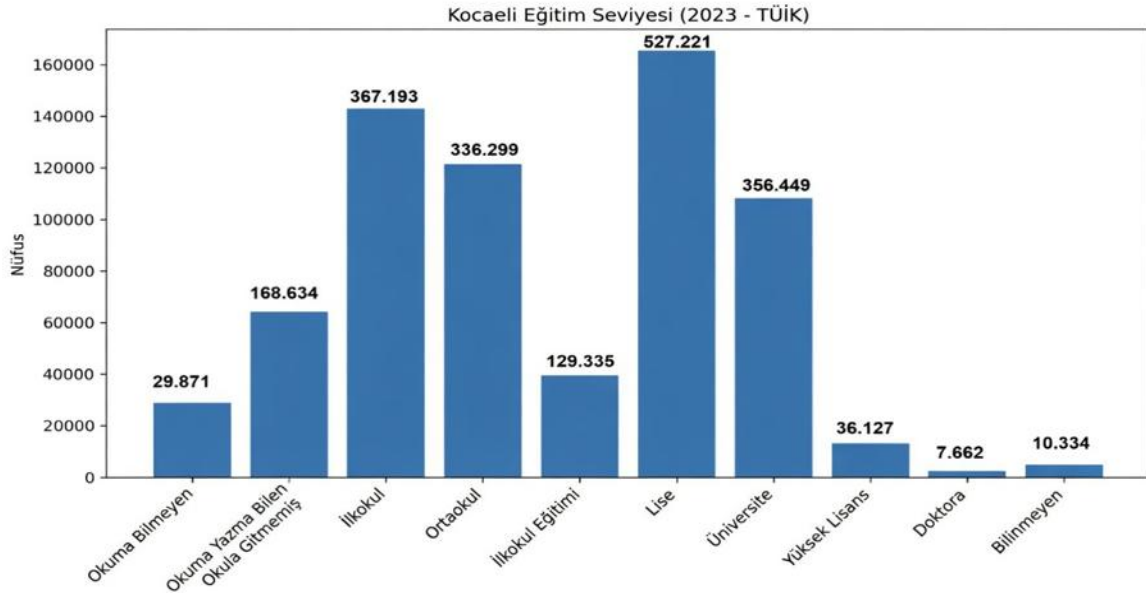
- Yoğun kentsel yerleşim desenleri,
- Gelişmiş ulaşım ağları,
- Okul altyapısına yönelik kamu yatırımları,
- Çevre yerleşimlere sağlanan taşınmalı eğitim hizmetleri

İlin görece yüksek sosyoekonomik gelişmişlik düzeyi nedeniyle eğitime genel erişimin güçlü olduğu değerlendirilmektedir. Bununla birlikte, bazı hassas grupların belirli sınırlamalarla karşılaşabileceği de belirtilmektedir.

Okuryazarlık ve Eğitim Düzeyleri

TÜİK (2024) verilerine göre Kocaeli’de 29.871 okuma yazma bilmeyen kişi bulunmaktadır. Nüfusun geri kalanı ise sırasıyla ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite düzeylerinde eğitim seviyelerine sahiptir (bkz. Şekil 6.7).

Altı yaş ve üzeri nüfus içinde okuryazarlık oranı %98’in üzerindedir, okuryazarlık bilmeyenlerin oranı ise %1’in altındadır. Okuryazarlık eksikliği daha çok ileri yaş gruplarında, özellikle yaşlı kadınlarda yoğunlaşmaktadır ve bu durum güncel yapısal bir engelden ziyade geçmiş dönemlerdeki eğitim erişim eşitsizliklerini yansıtmaktadır.

Şekil 6.7 Kocaeli Nüfusunun Eğitim Düzeyi

Yükseköğretime Erişim

Kocaeli ilinde Kocaeli Üniversitesi ve Gebze Teknik Üniversitesi bulunmaktadır. Kocaeli Üniversitesi, ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora düzeylerinde yaklaşık 64.000 öğrenciye eğitim vermekte olup toplam 510.153 m² kapalı alana sahiptir. Bunun 337.554 m²'si Umuttepe Kampüsü'nde yer almaktadır. Ayrıca Kocaeli Üniversitesi; 19 fakülte, 3 yüksekokul, 15 meslek yüksekokulu, 4 enstitü ve 1 devlet konservatuvarından oluşmaktadır.

Gebze Teknik Üniversitesi ise İstanbul, Kocaeli, Sakarya, Bursa ve Yalova illerinde faaliyet göstermektedir. Üniversite; 1 meslek yüksekokulu bünyesinde 1 ön lisans programı, 5 fakültede 23 lisans programı ve 9 enstitüde tezli/tezsiz yüksek lisans ile doktora programları dâhil olmak üzere toplam 50 lisansüstü program sunmaktadır. 2024 yılı itibarıyla Gebze Teknik Üniversitesi'nde toplam 10.576 öğrenci (28 ön lisans, 7.124 lisans, 2.637 yüksek lisans ve 787 doktora öğrencisi) ile 766 akademik personel (125 profesör, 74 doçent, 122 doktor öğretim üyesi, 126 öğretim görevlisi ve 319 araştırma görevlisi) bulunmaktadır.

Proje güzergâhı üniversite alanlarından geçmemekle birlikte, Proje sayesinde geliştirilecek toplu taşıma imkânlarının üniversite öğrencilerinin ulaşımına katkı sağlaması beklenmektedir.

6.2.11.3. Mahalle Düzeyinde

Muhtarlarla gerçekleştirilen topluluk düzeyi anketler ve saha görüşmeleri aşağıdaki hususları ortaya koymuştur:

- Mahalleler genelinde okuryazarlık oranları oldukça yüksektir.
- Yerleşik nüfusun büyük bölümü ilköğretim ve ortaöğretim eğitimini tamamlamıştır.
- Merkezi kentsel mahallelerde lise ve üniversite mezunlarının oranı belirgin şekilde daha yüksektir.
- Okuma yazma bilmeyen nüfus oranı son derece düşük olup ağırlıklı olarak yaşlı nüfus içerisinde yoğunlaşmaktadır.
- Okulların yerleşim alanlarına yakın konumlanması nedeniyle eğitim tesislerine erişim genel olarak yeterlidir.
- Mesleki ve teknik eğitime katılım özellikle Kartepe, Başiskele ve Derince ilçelerinde yaygın olup bu durum bölgenin güçlü sanayi istihdam yapısını yansıtmaktadır.

Okula devamı engelleyen sistematik bir engel tespit edilmemiştir. Bununla birlikte; göç geçmişi, düşük gelirli haneler ve sosyal yardım alan aileler gibi yerel sosyal faktörlerin bazı mahallelerde eğitim düzeylerini etkileyebileceği değerlendirilmektedir.

Genel olarak Proje Etki Alanı ("Aol"), güçlü kurumsal yapı ve gelişmiş ulaşım ağları tarafından desteklenen sağlam bir eğitim altyapısına sahiptir.

Proje Etki Alanı içerisindeki okulların sayısı ve dağılımı Tablo 6.26'da sunulmaktadır. Veriler, eğitim tesislerinin ağırlıklı olarak ilçe merkezleri ile yoğun nüfuslu kentsel mahallelerde toplandığını, daha kırsal özellik gösteren alanlarda ise okul sayısının daha sınırlı olduğunu göstermektedir.

Okulu bulunmayan mahallelerdeki öğrenciler, taşınmalı eğitim sistemi aracılığıyla mahalleleri dışındaki okullara taşınmaktadır.

Tablo 6.26 Aol İçerisindeki Mahallelerde Bulunan Okullar

İlçe	Mahalle	Okul Sayısı ⁶	Okul Türü
İzmit	Yahyakaptan	8	Anaokulu, ilkokul, ortaokul, lise
İzmit	Yenişehir	6	İlkokul, ortaokul, lise
İzmit	Kadıköy	4	İlkokul, ortaokul
İzmit	Tavşantepe	3	İlkokul, ortaokul
İzmit	Hacı Hasan	2	İlkokul
İzmit	28 Haziran	4	İlkokul, lise
İzmit	Akçakoca	3	İlkokul, ortaokul
İzmit	Çınarlı	3	İlkokul
İzmit	Çukurbağ	2	İlkokul
İzmit	Cumhuriyet	3	İlkokul, ortaokul
İzmit	Hacıhızır	2	İlkokul
İzmit	Karabaş	5	İlkokul, lise
İzmit	Kemalpaşa	4	İlkokul, lise
İzmit	Kozluk	3	İlkokul
İzmit	Kuruçeşme Fatih	3	İlkokul, ortaokul
İzmit	Serdar	2	İlkokul
İzmit	Şirintepe	3	İlkokul, ortaokul
İzmit	Ömeroğlu	2	İlkokul
İzmit	Yeni Mahalle	3	İlkokul
Derince	Sırrıpaşa	3	İlkokul, ortaokul
Derince	Çenedağ	2	İlkokul
Derince	İbnisina	2	İlkokul
Derince	Yavuz Selim	3	İlkokul, ortaokul
Kartepe	Köseköy	6	İlkokul, ortaokul, lise
Kartepe	Uzunçiftlik	4	İlkokul, ortaokul
Kartepe	Uzunbey	1	İlkokul

⁶ Projenin etki alanındaki 34 mahallede okulların varlığı, Milli Eğitim Bakanlığı'nın kurum adres kayıtları temel alınarak derlenmiş ve tablo haline getirilmiştir.

İlçe	Mahalle	Okul Sayısı ⁶	Okul Türü
Kartepe	Ataevler	2	İlkokul
Kartepe	Dumlupınar	2	İlkokul
Kartepe	Emekçevler	2	İlkokul
Kartepe	Ertuğrul Gazi	2	İlkokul
Körfez	Barbaros	3	İlkokul, ortaokul
Körfez	Kuzey	2	İlkokul
Körfez	Mimar Sinan	3	İlkokul, ortaokul
Körfez	Yenişah	4	İlkokul, lise

6.2.11.4. Sağlık

Sağlık bölümünün amacı, Etki Alanı ("Aol") içerisindeki temel sağlık belirleyicilerini, sağlık hizmetleri ve altyapısının varlığını, yerel topluluklara sunulan hizmet düzeyini ve ayrıca Kocaeli geneli ile yerel Aol'ye ilişkin sağlık göstergeleri hakkında bilgi sağlamaktır. Bu bölümde sunulan mevcut durum bilgileri; topluluk düzeyi anketler ile ilgili ikincil veri kaynaklarının incelenmesinin bir kombinasyonu yoluyla elde edilmiştir.

6.2.11.4.1. İl ve İlçe Düzeyinde

Kocaeli, Türkiye'nin önemli sanayi ve kentsel merkezlerinden biri olarak, gelişmiş bir sağlık altyapısına sahiptir. Sağlık hizmetleri özellikle İzmit ve çevresindeki kentleşmiş alanlarda yoğunlaşmakta olup, hem ikincil hem de üçüncül basamak sağlık tesisleri bu bölgelerde konumlanmaktadır.

Üçüncül basamak sağlık hizmetleri kapsamında, İzmit Umuttepe bölgesinde yer alan Kocaeli Üniversitesi Hastanesi il genelindeki ve çevre bölgelerdeki başlıca referans hastane olarak hizmet vermektedir. Yaklaşık 1.000 yatak kapasitesine sahip olan hastane; ileri cerrahi birimler, onkoloji, yoğun bakım hizmetleri ve üniversite hastanesi niteliğinde eğitim fonksiyonlarıyla kapsamlı sağlık hizmeti sunmaktadır.

Kamuya ait ikincil basamak sağlık hizmetleri ise; Yenişehir Mahallesi'ndeki Kocaeli Devlet Hastanesi, Kozluk Mahallesi'ndeki Seka Devlet Hastanesi, Çınarlı Mahallesi'ndeki Derince Eğitim ve Araştırma Hastanesi ve Mimar Sinan Mahallesi'ndeki Körfez Devlet Hastanesi gibi büyük devlet hastaneleri aracılığıyla sağlanmaktadır. Bu hastaneler toplamda birkaç bin yatak kapasitesine sahip olup ilin ikincil sağlık hizmetlerinin temelini oluşturmaktadır.

Buna ek olarak Kartepe ve Başiskele ilçelerinde faaliyet gösteren ilçe hastaneleri, yerel düzeyde yataklı ve acil sağlık hizmetlerine erişimi sağlamaktadır. Bu sağlık tesislerinin dağılımı, İzmit–Körfez koridoru boyunca yoğunlaşan kentsel ve endüstriyel nüfus yapısını yansıtmaktadır.

Birinci basamak sağlık hizmetleri ise tüm ilçelerde ve ana mahallelerde yaygın şekilde bulunan Aile Sağlığı Merkezleri ve Toplum Sağlığı Merkezleri aracılığıyla sunulmaktadır. Koruyucu ve halk sağlığı hizmetleri özellikle İzmit ve Derince’de yer alan Sağlıklı Hayat Merkezleri tarafından desteklenmektedir. Acil sağlık hizmetleri, kentsel alanlarda hızlı müdahale imkânı sağlayan yoğun 112 Acil Sağlık İstasyonları ağı üzerinden yürütülmektedir.

Evde Sağlık Hizmetleri de il genelinde aktif olarak uygulanmakta olup, özellikle yaşlı, kronik hastalığı bulunan ve yatağa bağımlı bireylere yönelik hizmet sunmaktadır. Bu durum, bazı kentsel mahallelerde gözlemlenen yaşanan nüfus yapısını da yansıtmaktadır.

Kocaeli’de sağlık tesislerine erişim, ana karayolları (D-100 ve TEM Otoyolu), şehir içi toplu taşıma sistemleri ve ilçeler arası yakınlık da dahil olmak üzere gelişmiş ulaşım ağı sayesinde genellikle yüksektir. Kartepe, Başiskele, İzmit, Körfez ve Derince ilçelerinde yaşayanların çoğu, trafik durumuna bağlı olarak genellikle 10 ila 30 dakika arasında değişen kısa seyahat süreleriyle büyük hastanelere ulaşabilmektedir.

6.2.11.4.2. Mahalle Düzeyinde

Proje Etki Alanı (“Aol”) içerisinde veya hemen bitişiğinde doğrudan konumlanmış birkaç büyük kamu hastanesi bulunmaktadır. Bu tesisler; Cedit’te Kocaeli Devlet Hastanesi, Yenidoğan’da Seka Devlet Hastanesi, İbnisina’da Derince Eğitim ve Araştırma Hastanesi hizmet alanı ve Yavuz Sultan Selim’de Körfez Devlet Hastanesi hizmet alanını kapsamaktadır.

Bu nedenle, Proje nüfusunun bir bölümü halihazırda ikincil sağlık hizmetlerine oldukça yakın bir konumda yaşamaktadır. Proje güzergâhı, İzmit–Körfez koridoru boyunca bu hastane hizmet alanlarından geçmekte veya bu alanlara yakın seyrederken önemli sağlık merkezlerini birbirine bağlamaktadır.

Aol içerisinde doğrudan hastane bulunmayan mahallelerde ise, sakinler söz konusu sağlık tesislerine İzmit, Derince ve Körfez merkezlerine yapılan kısa yolculuklarla erişim sağlamaktadır.

6.2.11.5. Diğer Kamu Hizmetleri

Bu bölümde, il ve mahalle düzeyindeki belirli kamu altyapı hizmetlerine ilişkin bilgiler sunulacaktır. Mahalle düzeyinde elde edilen bilgiler, muhtarlarla gerçekleştirilen görüşmeler sırasında toplanan verilere dayanmaktadır.

6.2.11.5.1. İl ve İlçe Düzeyinde

Su Kaynakları (İçme, Kullanma ve Sulama)

5216 sayılı Kanun’un yürürlüğe girmesiyle birlikte, Kocaeli ili sınırları içerisindeki tüm ilçeler, birinci kademe belediyeler ve köylerin su ve kanalizasyon hizmetleri İSU’ya devredilmiştir. Böylece Kocaeli genelindeki su ve kanalizasyon hizmetlerinin koordinasyonu tek bir idarenin sorumluluğu altında toplanmış ve kurum, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Su ve Kanalizasyon İdaresi olarak yapılandırılmıştır.

İlin önemli su kaynakları aşağıda sunulmaktadır:

■ Gölcük Gölü, Kocaeli’nin en büyük gölüdür.

- Sakarya Nehri ve Maşukiye Deresi bölgedeki önemli yüzey suyu kaynaklarıdır.
- Yuvacık Barajı ve Kocaeli Barajı (Karamürsel Barajı) içme suyu temininde kullanılmaktadır. Yuvacık Barajı 1999 yılında hizmete açılmış olup 60 milyar litre kapasiteye sahiptir.
- Kocaeli, tarımsal ve endüstriyel su temininde kullanılan zengin yeraltı suyu kaynaklarına sahiptir.
- Sapanca Gölü, 47 km² yüzey alanı ile ilin tek doğal gölüdür.
- Paşasuyu, Roma dönemine kadar uzanan su kemerleri aracılığıyla İzmit'e içme suyu sağlamaktadır.
- Çenesuyu, yaklaşık 1.500 yıldır doğal olarak akan şifalı bir kaynak suyu niteliğindedir.

İSU; havza koruma çalışmaları kapsamında elde edilen su kazanımlarının yanı sıra yeni baraj ve rezervuarların inşası, su kuyularının açılması ve doğal içme suyu kaynaklarının geliştirilmesi gibi alanlarda aktif rol üstlenmektedir. Temiz suya erişim, İSU kontrolünde işletilen 13 içme suyu arıtma tesisi aracılığıyla sağlanmaktadır.

Atık Su ve Sanitasyon

Kocaeli ili, yoğun kentsel ve endüstriyel karakterine uygun şekilde gelişmiş bir atık su ve kanalizasyon altyapısına sahiptir. İzmit–Körfez koridoru boyunca evsel ve kentsel atık sular, kapsamlı bir kapalı kanalizasyon ağı ile toplanmakta ve Kocaeli Büyükşehir Belediyesi ile Su ve Kanalizasyon İdaresi (İSU) tarafından işletilen ileri biyolojik atık su arıtma tesislerine iletilmektedir.

İl genelinde; İzmit, Derince, Körfez, Başiskele ve Kartepe ilçelerine hizmet veren çok sayıda büyük ölçekli kentsel atık su arıtma tesisi bulunmaktadır. Bu tesisler, Marmara Denizi havzasına deşarj edilmeden önce evsel ve kentsel atık suların arıtılmasını sağlayarak bölgesel yüzey suyu kalitesinin ve kıyı ekosistemlerinin korunmasına katkı sunmaktadır.

Kentsel sistemlere ek olarak, koridor boyunca yer alan organize sanayi bölgeleri (OSB'ler) de proses kaynaklı atık suların alıcı ortama veya belediye sistemlerine deşarj edilmeden önce yönetilmesi amacıyla özel endüstriyel atık su arıtma tesisleri işletmektedir.

Proje Etki Alanı ("Aol") içerisinde incelenen tüm mahalleler belediye kanalizasyon ağına bağlıdır. Bu mahallelerde oluşan atık sular, Körfez ile İzmit arasındaki kıyı kentsel şeridi boyunca yer alan ilçe düzeyindeki atık su arıtma tesislerine taşınmaktadır. Aol içerisinde fosseptik sistemlerine bağlı veya kontrolsüz deşarj yapan herhangi bir yerleşim bulunmamaktadır.

Proje güzergâhının yüksek derecede kentleşmiş yapısı dikkate alındığında, atık su ve sanitasyon hizmetlerinin mahalle düzeyinde yeterli ve güvenilir olduğu değerlendirilmektedir.

Tablo 6.27 Kocaeli İli Atık Su ve Sanitasyon Altyapı Verileri

İl	Atık Su Arıtma Tesisi Hizmetinden Yararlanan Belediye Nüfusunun Toplam Belediye Nüfusuna Oranı (%)	Kanalizasyon Sistemi Hizmetinden Yararlanan Belediye Nüfusunun Toplam Belediye Nüfusuna Oranı (%)	Atık Su Arıtma Tesisi Sayısı	Atık Su Arıtma Tesislerinde Arıtılan Atık Su Miktarı (Bin m ³ /Yıl)
Kocaeli	100	99	23	~500000

Kaynak: TÜİK, 2024; Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Çevre Raporları

Elektrik

SEDAŞ, Sakarya, Kocaeli, Bolu ve Düzce illerinde elektrik dağıtım faaliyetlerinden sorumludur. SEDAŞ, dağıtım bölgesi içerisinde 19.320 km²'lik bir alanda 2 milyondan fazla müşteriye kesintisiz elektrik dağıtım hizmeti sunmakta ve 7/24 müşteri memnuniyeti odaklı olarak faaliyet göstermektedir.

SEDAŞ'ın faaliyetleri; yeni dağıtım tesislerinin kurulması ve kapasite artırımı, mevcut şebeke üzerinde ek tesislerin inşa edilmesi, işletme bakım ve onarım çalışmalarının yürütülmesi, bağlantı başvurularının değerlendirilmesi, tüketicilerle bağlantı anlaşmalarının imzalanması, tüketim sayaç endekslerinin okunması, aydınlatma hizmetlerinin sürdürülmesi, sayaç değişimi ve kalibrasyon işlemlerinin gerçekleştirilmesi, teknik ve teknik olmayan kayıplarla mücadele edilmesi ile elektrik arızalarının, kesinti süre ve sayılarının azaltılmasına yönelik çalışmaların yürütülmesini kapsamaktadır.

SEDAŞ, Proje Etki Alanı ("Aol") içerisinde Kocaeli sınırları dahilinde elektrik dağıtım hizmeti sağlamaktadır.

Isınma Kaynağı

Kocaeli ili, hem konut hem de sanayi bölgeleri açısından önemli bir ısınma enerji tüketim alanıdır.

İZGAZ, 1992 yılında Kocaeli Büyükşehir Belediyesi öncülüğünde kurulmuş olup Türkiye'nin ilk doğal gaz dağıtım şirketlerinden biri olmuştur. Gebze ve Karamürsel ilçeleri hariç olmak üzere Kocaeli genelinde doğal gaz teminini sağlayan İZGAZ, 2009 yılında özelleştirilmiştir.

Proje alanı genelinde doğal gaz dağıtımını sağlayan İZGAZ, Kocaeli'nin stratejik sanayisine ve 461.000'in üzerinde konut abonesine doğal gaz temini sağlayarak hem konfor hem de ekonomik fayda sunmaya devam etmektedir.

Atık ve Artıkların Arıtılması

Kocaeli Büyükşehir Belediyesi verilerine göre katı atıklar, büyükşehir belediyesine ait olan İzmit Atık ve Artıkları Arıtma, Yakma ve Değerlendirme A.Ş. ("İZAYDAŞ") tesisinde bertaraf edilmektedir.

Başiskele, Gebze, Gölcük, Darıca, Kandıra, Karamürsel, Kartepe ve Körfez ilçelerinde bulunan Katı Atık Transfer İstasyonları, belediye atıklarının bertaraf tesislerine taşınması sürecinde trafik yükünü azaltarak çevrenin korunmasına ve olası kirliliğin minimize edilmesine katkı sağlamaktadır.

Kocaeli genelinde yürütülen çevre odaklı atık yönetimi çalışmaları kapsamında, 2025 yılında toplam 750.262 ton belediye atığı İZAYDAŞ tesisinde mevzuata uygun şekilde bertaraf edilmiştir. Bu atığın 595.660 tonu ilçe transfer istasyonlarından taşınmış olup, bu miktar toplam belediye atığının %79,39'unu oluşturmaktadır.

Transfer istasyonlarında bulunan sızıntı suyu toplama havuzlarında toplanan ve vakumlu tankerlerle İZAYDAŞ'a taşınan sızıntı suyu, günlük 500 m³ kapasiteli Membran Biyoreaktör ve Nano Filtrasyon üniteleri kullanılarak arıtılmaktadır. Yıl boyunca toplam 112.414 m³ sızıntı suyu arıtılarak çevre ve su kaynaklarının korunmasına katkı sağlanmıştır.

Ayrıca, atıkların anaerobik ortamda ayrışması sonucu oluşan depo gazı (LFG), gaz toplama sistemleri ile toplanarak enerji üretim tesisinde değerlendirilmektedir. Böylece çevreye zarar verebilecek gazlar

enerjiye dönüştürülmekte ve yaklaşık 1.500 hanenin yıllık elektrik ihtiyacına eşdeğer enerji üretimi sağlanmaktadır.

İtfaiye Hizmetleri

Kocaeli Büyükşehir Belediyesi (KMM) bünyesindeki itfaiye teşkilatı, olası acil durumlara hızlı müdahale edebilmek ve kamu güvenliğini sağlamak amacıyla Kocaeli genelinde geniş bir itfaiye istasyon ağına sahiptir. Bu istasyonlar kentin farklı bölgelerine stratejik olarak yerleştirilmiş olup, her biri bulunduğu bölgenin ihtiyaçlarına uygun ekipmanlarla donatılmış ve profesyonel ekipler tarafından hizmet vermektedir.

Toplam 19 istasyonda faaliyet gösteren itfaiye birimi; Proje güzergâhının geçtiği Derince, Körfez, İzmit, Kartepe ve Başiskele ilçelerinde de gruplar halinde hizmet sunmaktadır.

Afet Yönetimi

Kocaeli, deprem riski yüksek bir bölgede yer almakta olup 1999 Marmara Depremi sırasında ağır hasar görmüştür.⁷

İl düzeyinde afetlerle mücadele amacıyla oluşturulan sistem kapsamında İl Afet ve Acil Durum Müdürlükleri ("AFAD") kurulmuştur.

Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü bünyesindeki Afet Koordinasyon ve Konut Şube Müdürlüğü, Büyükşehir Belediyesi Afet İşleri Dairesi Başkanlığı, Afet Koordinasyon Şube Müdürlüğü, Risk Yönetimi ve Sivil Savunma birimleri başta depremler olmak üzere afetlere müdahaleden sorumlu kurumlardır.

5902 sayılı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un 18. maddesi uyarınca il afet ve acil durum müdürlüklerinin görevleri aşağıdaki şekilde belirlenmiştir:

- İlin afet ve acil durum tehlike ve risklerini belirlemek.
- Yerel yönetimler ile kamu kurum ve kuruluşlarıyla iş birliği ve koordinasyon içerisinde il afet ve acil durum önleme ve müdahale planlarını hazırlamak ve uygulamak.
- İl afet ve acil durum yönetim merkezini yönetmek.
- Afet ve acil durumlar nedeniyle meydana gelen kayıp ve zararları tespit etmek.
- Afet ve acil durumlara ilişkin eğitim faaliyetlerini yürütmek veya yürütülmesini sağlamak.
- Afet ve acil durum yönetiminde görev alan sivil toplum kuruluşları ile gönüllüleri akredite etmek ve sertifikalandırmak.
- İl ve ilçe düzeyinde sivil savunma planlarını hazırlamak ve uygulamak.

⁷ 1999 Marmara Depremi (Mw 7.4), Kocaeli ve komşu illerde geniş çaplı yapısal hasara ve önemli can kayıplarına yol açarak Türkiye'nin yakın tarihinin en yıkıcı depremlerinden biri oldu.

- Afet ve acil durumlarda halkın barınma, beslenme ve sağlık ihtiyaçlarının karşılanması ile arama kurtarma faaliyetlerinde kullanılacak gerekli araç, gereç, ekipman ve malzemelerin teminini sağlamak.
- Halkın barınma, beslenme ve sağlık ihtiyaçlarının karşılanmasında kullanılacak gıda, araç, gereç ve malzemeler ile arama kurtarma ekipmanları için depolar kurmak ve bunları yönetmek.
- İlgili mevzuat çerçevesinde seferberlik ve savaş hazırlıkları ile sivil savunma hizmetlerine ilişkin görevleri il düzeyinde yürütmek.
- Yıllık bütçe teklifini hazırlamak.
- İl kurtarma ve yardım komitesinin sekretarya hizmetlerini yürütmek.
- Kimyasal, biyolojik, radyolojik ve nükleer maddelerin tespiti, teşhisi ve dekontaminasyonuna ilişkin hizmetleri yürütmek.
- İlgili kurum ve kuruluşlar arasında iş birliği ve koordinasyonu sağlamak.
- Cumhurbaşkanı ve Vali tarafından verilen diğer görevleri yerine getirmek.

Güvenlik

Türkiye’de iç güvenlikten Emniyet Genel Müdürlüğü ve bağlı polis teşkilatları sorumludur. Bunun yanı sıra, polis teşkilatının yetki alanı dışında kalan bölgelerde Jandarma Genel Komutanlığı’na bağlı jandarma karakolları görev yapmaktadır. Bu kapsamda, Proje Etki Alanı (“Aol”) emniyet teşkilatının yetki alanı içerisinde yer almakta olup her ilçede ilçe emniyet müdürlükleri bulunmaktadır.

Telekomünikasyon

Proje Etki Alanı şehir merkezi içerisinde bulunduğundan telekomünikasyon altyapısına ilişkin herhangi bir sorun bulunmamaktadır. Konutlarda ve işyerlerinde internet altyapısı mevcuttur.

Ulaşım ve Altyapı

Kocaeli, İstanbul’a yakın konumu ve yüksek sanayileşme düzeyi sayesinde çok sayıda ulaşım alternatifine sahip bir şehirdir.

Kocaeli Karayolu Ulaşımı

İstanbul ile Ankara’yı birbirine bağlayan Anadolu Otoyolu (TEM) ve D-100 Karayolu (eski E-5), ilin tamamı boyunca geçmektedir.

Üçüncü Köprü bağlantılı Kuzey Marmara Otoyolu, Kocaeli il sınırlarından geçmekte olup Organize Sanayi Bölgesi (“OSB”) bağlantı yolları sayesinde lojistik trafiğini daha da güçlendirmektedir.

Otoyol 5 kapsamında inşa edilen Osmangazi Köprüsü, İzmit Körfezi’nde Dilovası Dil Burnu ile Altınova Hersek Burnu arasında yer almaktadır. 1.550 metre orta açıklığı ve toplam 2.682 metre uzunluğu ile dünyanın en uzun dördüncü asma köprüsüdür.

Kocaeli Deniz Ulaşımı

Kocaeli Liman Başkanlığı verilerine göre, 2018 yılı itibarıyla İzmit Körfezi'nde faaliyet gösteren toplam 34 liman tesisi bulunmaktadır. Bunların 33'ü özel, 1'i kamu limanıdır. Limanlarda toplam 110 iskele veya rıhtım yer almaktadır.

Kocaeli Hava Ulaşımı

Kocaeli'de bir adet havalimanı bulunmaktadır. Cengiz Topel Havalimanı şehir merkezine yaklaşık 20 kilometre uzaklıkta yer almaktadır. Havalimanına otobüs, şehir içi minibüs ve taksi ile ulaşım sağlanabilmektedir.

İstanbul Anadolu Yakası'nda bulunan Sabiha Gökçen Uluslararası Havalimanı ise Kocaeli il sınırına yaklaşık 10 dakikalık sürüş mesafesindedir.

Kocaeli Demiryolu Ulaşımı

Kocaeli ili sınırları içerisindeki demiryolu hattının uzunluğu 72 kilometredir. Kocaeli ilinde toplam 10 tren istasyonu bulunmaktadır: Büyükderbent, Köseköy, İzmit, Derince, Körfez, Yarımca, Hereke, Tavşancıl, Diliskelesi ve Gebze.

6.2.11.5.2. Mahalle Düzeyi

Proje Etki Alanı ("Aol") içerisindeki mahallelerde muhtarlar aracılığıyla toplanan altyapı verileri; belediye su temini, kanalizasyon, katı atık toplama ve telekomünikasyon gibi temel kentsel hizmetlerin genel olarak Aol genelinde mevcut olduğunu göstermektedir.

Mahallelerin büyük çoğunluğu belediye kanalizasyon sistemine yeterli düzeyde bağlı olduklarını bildirmiş olup, bu durum atık suların bireysel sistemler yerine kentsel altyapı ağı üzerinden yönetildiğini doğrulamaktadır. Bununla birlikte, bazı mahallelerde elektrik hizmetinin güvenilirliği, yerel yol koşulları, internet kalitesi ve kamu hizmetlerine erişim açısından yetersizlikler olduğu ifade edilmiştir.

Bu değerlendirmeler, altyapının tamamen bulunmamasından ziyade hizmet kalitesi veya kapasite yetersizliklerine ilişkin algıları yansıtmakta olup İzmit-Körfez koridorundaki yoğun ve yaşlanan kentsel doku ile uyumludur.

Sağlık birimlerinin çoğu mahallede yetersiz olduğu belirtilmiş; bu durum birincil ve ikincil sağlık hizmetlerinin ağırlıklı olarak mahalle dışındaki ilçe merkezlerinde yoğunlaştığını göstermektedir. Bu bulgu, Proje güzergâhı boyunca hastanelerin mekânsal dağılımı ile uyumlu olup Projenin sağlık hizmetlerine erişimi iyileştireceği yönündeki değerlendirmeyi desteklemektedir.

Sulama suyunun çoğu mahallede bulunmadığı belirtilmiş olup, bu durum Proje Etki Alanı'nın tamamen kentleşmiş yapısı dikkate alındığında beklenen bir sonuç olarak değerlendirilmiştir.

Genel olarak, Proje Etki Alanı içerisindeki mahallelerin Kocaeli metropolitan altyapı sistemine tam entegre olduğu; mevcut sorunların temel altyapı eksikliğinden ziyade yoğun kentsel alanlara özgü hizmet yeterliliği problemlerinden kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

Tablo 6.28 Mahallelerdeki Kamu Hizmetleri, Altyapı ve Servisler

Mahalle	Elektrik	Kullanma Suyu	Sulama Suyu	Kanalizasyon Sistemi	Isınma Kaynağı	Atık Bertarafı	Telekomünikasyon	İnternet	Yollar	Sağlık Birimleri	Cami	Mezarlık	Ulaşım
Yavuz Selim	Yetersiz	Yeterli	Su Yok	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yetersiz	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yetersiz
Sırrıpaşa	Yetersiz	Yeterli	Su Yok	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yetersiz	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yeterli
İbnisina	Yeterli	Yeterli	Su Yok	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yetersiz
Çenedağ	Yetersiz	Yeterli	Su Yok	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yetersiz	Yetersiz	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yetersiz	Yeterli
Hacı Hasan	Yeterli	Yeterli	Su Yok	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yeterli
Kadıköy	Yeterli	Yeterli	Su Yok	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yetersiz	Yetersiz	Yetersiz	Yetersiz	Yeterli
Yenişehir	Yetersiz	Yeterli	Su Yok	Yeterli	Yeterli	Yetersiz	Yeterli	Yeterli	Yetersiz	Yetersiz	Yetersiz	Yetersiz	Yeterli
Yahyakaptan	Yetersiz	Yetersiz	Su Yok	Yetersiz	Yeterli	Yetersiz	Yeterli	Yeterli	Yetersiz	Yeterli	Yeterli	Hayır	Yeterli
Tavşantepe	Yetersiz	Yetersiz	Su Yok	Yetersiz	Yetersiz	Yetersiz	Yeterli	Yetersiz	Yetersiz	Yetersiz	Yeterli	Yetersiz	Yetersiz
Hacıhızır	-----	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cumhuriyet		Yeterli	Su Yok	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yetersiz	Yeterli	Yeterli	Yetersiz
Kemalpaşa	Yetersiz	Yeterli	Su Yok	Hayır	Yetersiz	Yeterli	Yetersiz	Yeterli	Yeterli	Yetersiz	Yeterli	Yeterli	Yeterli
Serdar		Yeterli	Su Yok	Yetersiz	Yeterli	Yetersiz	Yeterli	Yetersiz	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yetersiz
Yenimahalle	Yeterli	Yeterli	Su Yok	Yetersiz	Yetersiz	Yetersiz	Yetersiz	Yetersiz	Yetersiz	Yetersiz	Yeterli	Yeterli	Yetersiz
Çukurbağ	Yetersiz	Yeterli	Su Yok	Yetersiz	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Hayır	Yeterli	Hayır	Yeterli
Karabaş	Yetersiz	Yeterli	Su Yok	Yetersiz	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yetersiz	Yeterli	Yeterli	Hayır	Yeterli
28 Haziran	Yetersiz	Yeterli	Su Yok	Yeterli	Yeterli	Yetersiz	Yetersiz	Yetersiz	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yeterli
Akçakoca	Yetersiz	Yeterli	Su Yok	Yeterli	Yeterli	Yetersiz	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yetersiz
Şirintepe	Yetersiz	Yeterli	Su	Yetersiz	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yetersiz	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yok	Yetersiz
Kuruçeşme Fatih	Yetersiz	Yeterli	Su	Yetersiz	Yetersiz	Yeterli	Yetersiz	Yetersiz	Yeterli	Yetersiz	Yeterli	Yok	Yetersiz
Kozluk	Yetersiz	Yeterli	Su	Yetersiz	Yeterli	Yetersiz	Yeterli	Yeterli	Yetersiz	Yeterli	Yeterli	Yok	Yeterli
Çınarlı	Yeterli	Yetersiz	Su	Yetersiz	Yeterli	Yeterli	Yetersiz	Yetersiz	Yetersiz	Yetersiz	Yeterli	Yeterli	Yeterli
Yeniyalı	Yetersiz	Yetersiz	Su	Yok	Yeterli	Yeterli	Yetersiz	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yeterli
Mimar Sinan	-----	Yeterli	Su	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yetersiz	Yetersiz	Yeterli	Yetersiz	Yeterli	Yeterli
Ömerağa		Yeterli	Su	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yetersiz	Yok	Yeterli	Yeterli	Yeterli
Uzunçiftlik	Yeterli	Yeterli	Yet	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yeterli
Köseköy	Yeterli	Yeterli	Su	Yetersiz	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yeterli
Uzunbey	Yetersiz	Yeterli	Yet	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yetersiz	Yetersiz	Yetersiz	Yetersiz	Yeterli	Yeterli	Yetersiz
Emekçevler	Yetersiz	Yeterli	Su	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yetersiz
Dumlupınar	Yeterli	Yeterli	Su	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yetersiz	Yetersiz	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yok	Yeterli
Ataevler	Yetersiz	Yeterli	Su	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yok	Yeterli
Ertuğrul Gazi	Yetersiz	Yeterli	Su	Yetersiz	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yetersiz
Barbaros	Yetersiz	Yeterli	Su	Yetersiz	Yetersiz	Yetersiz	Yeterli	Yetersiz	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yok	Yetersiz
Kuzey	Yetersiz	Yetersiz	Su	Yetersiz	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yetersiz	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yok	Yeterli

6.2.12. Paydaş Katılımı ve Şikâyet Mekanizması

Projenin sosyal ekibinin oluşturulmasıyla birlikte, etkilenen topluluklarla şeffaf, düzenli ve sürekli iletişim sağlanması amacıyla ilk paydaş katılım faaliyetleri başlatılmıştır. Resmî bir Paydaş Katılım Planı ("SEP") henüz yayımlanmamış olmakla birlikte, işlevsel bir katılım sistemi hâlihazırda uygulanmaktadır.

İlk paydaş katılım faaliyetleri kapsamında Proje tarafından bilgilendirici sunumlar ve broşürler hazırlanmıştır. Ocak 2026'da muhtarlar için iki ayrı toplantı düzenlenmiş ve toplam 30 mahalle temsilcisine ulaşılmıştır. Bu toplantılarda Projenin amaçları, güzergâhı ve istasyon konumları, kamulaştırma süreci, Yeniden Yerleşim Eylem Planı ("RAP"), şikâyet ve talep mekanizması ile halka açık iletişim kanalları hakkında ayrıntılı bilgi verilmiştir.

Bu oturumların ardından sosyal ekip tarafından muhtarlık ziyaretleri gerçekleştirilmiş; bu ziyaretler sırasında bilgilendirme afişleri, şikâyet kutuları ve geri bildirim formları yerleştirilmiştir. Bu faaliyetlerin devam ettiği ve etkilenen tüm mahalleler kapsanana kadar sürdürüleceği belirtilmiştir. Her ziyaret, muhtarlar tarafından dile getirilen temel konuların kaydedildiği danışma formları aracılığıyla belgelendirilmiştir.

Muhtarlarla yapılan görüşmeler sırasında gündeme getirilen başlıca konular ve sorular aşağıda özetlenmektedir:

- Projenin tam güzergâhı ve konutlar üzerindeki etkileri,
- Deprem bölgesinde bulunulması nedeniyle evlerde oluşabilecek hasar ihtimali ve buna bağlı kaygılar,
- Kış mevsimi nedeniyle proje araçlarının oluşturduğu çamurdan kaynaklanan şikâyetler,
- Yerel istihdam olanakları ve başvuru süreçleri.

İşveren tarafından sağlanan bilgilere göre, Proje kapsamında yürütülen ilk halk katılım faaliyetlerinin özeti Tablo 6.29'da sunulmaktadır.

Tablo 6.29 İlk İletişim Faaliyetleri Listesi

İlçe	Mahalle	Şikâyet Mekanizması	Şikâyet Kutusu	Şikâyet Kutusu	Görüşme Formu
Körfez	Hacı Osman	✓	✓	✓	✓
Körfez	Mimar Sinan	✓	✓	✓	✓
Körfez	Yeniyalı	✓	✓	✓	✓
Körfez	Barbaros	✓	✓	✓	✓
Körfez	Kuzey	✓	✓	✓	✓
Körfez	Güney	✓	✓	✓	✓
Körfez	Fatih	X	X	X	X

İlçe	Mahalle	Şikâyet Mekanizması	Şikâyet Kutusu	Şikâyet Kutusu	Görüşme Formu
Derince	İbnisina	✓	✓	✓	✓
Derince	Yavuz Sultan	✓	✓	✓	✓
Derince	Sırrıpaşa	✓	✓	✓	✓
Derince	Çenedağ	✓	✓	✓	✓
Derince	Çınarlı	X	X	X	X
İzmit	Şirintepe	✓	✓	✓	✓
İzmit	Kuruçeşme Fatih	✓	✓	✓	✓
İzmit	Yenimahalle	✓	✓	✓	✓
İzmit	Serdar	✓	✓	✓	✓
İzmit	Cumhuriyet	✓	✓	✓	✓
İzmit	Yenidoğan	✓	✓	✓	✓
İzmit	Kozluk	✓	✓	✓	✓
İzmit	Kemalpaşa	✓	✓	✓	✓
İzmit	Akçakoca	✓	✓	✓	✓
İzmit	Tepecik	✓	✓	✓	✓
İzmit	Hacı Hasan	✓	✓	✓	✓
İzmit	Veliahmet	✓	✓	✓	✓
İzmit	Ömerağa	X	X	X	X
İzmit	Hacıhızır	✓	✓	✓	✓
İzmit	Çukurbağ	✓	✓	✓	✓
İzmit	Karabaş	✓	✓	✓	✓
İzmit	Cedit	✓	✓	✓	✓
İzmit	Kadıköy	✓	✓	✓	✓
İzmit	Erenler	X	X	X	X
İzmit	28 Haziran	✓	✓	✓	✓
İzmit	Bekirdere	✓	✓	✓	✓
İzmit	Tavşantepe	✓	✓	✓	✓
İzmit	Yahyakaptan	✓	✓	✓	✓
İzmit	Yenişehir	X	X	X	X

İlçe	Mahalle	Şikâyet Mekanizması	Şikâyet Kutusu	Şikâyet Kutusu	Görüşme Formu
İzmit	Alikahya Fatih	✓	✓	✓	✓
İzmit	Mehmetali Paşa	✓	✓	✓	✓
Başiskele	Ovacık	✓	X	✓	✓
Kartepe	Köseköy	✓	✓	✓	✓
Kartepe	Dumlupınar	✓	✓	✓	✓
Kartepe	İstasyon	✓	✓	✓	✓
Kartepe	Ertuğrul Gazi	✓	✓	✓	✓
Kartepe	Ataevler	✓	✓	✓	✓
Kartepe	Uzunçiftlik	✓	✓	✓	✓
Kartepe	Emekçevler	✓	✓	✓	✓
Kartepe	Uzunbey	✓	✓	✓	✓

Sosyal saha çalışması kapsamında, proje yakınında bulunan mahalle temsilcileri ve kurumlarla görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu toplantılarda Projenin sosyal ekibi de hazır bulunmuştur. Kurumsal görüşmelerde paydaşlar tarafından aktarılan bilgilerin kapsamlı özeti aşağıda sunulmaktadır.

Kocaeli Valiliği

Kocaeli Büyükşehir Belediyesi'nin ("KBB"), Proje ile ilgili konularda temel muhatap kurum olduğu belirtilmiştir. Valilik makamının hem KBB hem de Altyapı Yatırımları Genel Müdürlüğü ("AYGM") ile sürekli koordinasyon halinde olduğu ifade edilmiştir.

Kartepe Kaymakamlığı

Projenin toplu taşımayı geliştirerek trafik yoğunluğunu azaltmasının beklendiği ifade edilmiştir. İstasyon inşaatları sırasında geçici trafik sorunlarının yaşanabileceği ve bunların yönetiminden KBB'nin sorumlu olacağı belirtilmiştir. Ayrıca Özdilek, Kartepe ve Dumlupınar istasyonları yakınında otopark alanlarının oluşturulmasının gerekli olduğu vurgulanmıştır. Özellikle konut alanları ve okullar gibi hassas tesislerin yakınında çalışılırken dikkatli olunması gerektiği belirtilmiştir.

Kartepe Belediye Başkanı

Güzergâhın E5 koridorundan geçmesi nedeniyle Kartepe'de büyük sorunlar beklenmediği belirtilmiştir. Metro istasyonlarının yeni işletmelerin açılması ve ticari hareketliliğin artması yoluyla ekonomik gelişimi teşvik edeceği ifade edilmiştir. Projenin ilçe tarafından olumlu karşılandığı ve tüm kurumların iş birliğine açık olduğu aktarılmıştır.

Şikâyetlerin etkin şekilde yönetilebilmesi için Projenin her aşamasında bilgilendirme yapılmasının önemli olduğu ve iletişim süreçlerine aktif katılım talep edildiği belirtilmiştir. Dumlupınar İstasyonu çıkışında inşaat sürecinde yoğunluk oluşabileceği; bölgede iki okul bulunduğu için kazı çalışmalarının yaz tatiline denk getirilmesinin uygun olacağı ifade edilmiştir. Ana yolların Büyükşehir Belediyesi, tali yolların ise ilçe belediyeleri tarafından yönetildiği belirtilerek trafiğin yönlendirilebileceği aktarılmıştır.

Kocaeli Kuzey Hafif Raylı Ulaşım Sistemi (Körfezray Metro) Projesi

Çevresel ve Sosyal Etki Değerlendirmesi Raporu – Bölüm 6.2

05.05.2026 | 25753037_Final_Rev00

Ertuğrul Gazi tarafındaki istasyon çıkışının kesin konumunun henüz bilinmediği ancak araştırılacağı belirtilmiştir. Yeni tramvay hattı nedeniyle metro projesinin kamuoyunda yüksek kabul gördüğü ve ilçenin metro inşaatının her koşulda ilerlemesini tercih ettiği ifade edilmiştir. EDOK alanında çalışmaların başlayabileceği, alanın şu an boş olduğu aktarılmıştır. Hastane ile ilgili konularda Sağlık Müdürlüğü'ne danışılması gerektiği ve bu bölgeye istasyon yapılmasının faydalı olabileceği belirtilmiştir.

Belediyenin ihtiyaç halinde belirli noktalar arasında servis hizmeti düzenlemeye hazır olduğu ifade edilmiştir. Yüklenicinin gerekli önlemleri almasının beklendiği, buna rağmen oluşabilecek şikâyetlerin değerlendirilebileceği belirtilmiştir. Şikâyetlerin kayıt altına alınması ve çözülmesi gerektiği, ilgili tarafların bunun farkında olduğu ve iletişime açık bulunduğu vurgulanmıştır.

Dumlupınar Mahallesi'nde tünelin konutların altından geçmesi nedeniyle muhtarlıkla görüşmeler yapıldığı ve şikâyet kutuları yerleştirildiği belirtilmiştir. Yapısal güvenlik konusunda halkın rahatlatılması için açık iletişimin gerekli olduğu ifade edilmiştir. İş sağlığı ve güvenliği ile mevzuata uyumun sıkı şekilde izlenmesi gerektiği; bakanlık, Büyükşehir Belediyesi ve Kartepe Belediyesi'nin koordinasyon halinde olduğu aktarılmıştır. Bazı vatandaşların metro hattının evlerinin altından geçmesini sorunlu gördüğü belirtilmiştir. Son olarak "İzmit Doğu" istasyonunun isminin "Kartepe" olarak değiştirilmesi talep edilmiştir.

Başiskele Kaymakamlığı

İlçe sınırları içerisinde Projenin yalnızca bir alt geçidi kapsadığı belirtilmiştir. Metro istasyonu yakınındaki Symbol AVM bölgesinde yaya alt geçidi çıkışı yapılacağı ve gerekli önlemlerin alınacağı ifade edilmiştir. Şehirde ciddi trafik sorunu bulunduğu ve Projenin bunu hafifleteceği aktarılmıştır. Başiskele'de birçok konutun toplu taşımaya uzak olması nedeniyle servis çözümleri geliştirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca kentte toplu taşıma kültürünün yaygın olmadığı ve halkın bu konuda teşvik edilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Başiskele Belediyesi Fen İşleri Başkan Yardımcısı

Belediyenin Projede doğrudan rolünün bulunmadığı, proje ile kesişen alanların Büyükşehir Belediyesi yetkisinde olduğu belirtilmiştir. UKOME toplantıları aracılığıyla bilgi aldıkları aktarılmıştır.

Körfez Belediyesi Başkan Yardımcısı

KBB Raylı Sistemler Dairesi ve Ulaştırma Bakanlığı ile temas halinde oldukları belirtilmiştir. Ancak şirket temsilcilerinin henüz kendileriyle iletişime geçmediği ifade edilmiştir. Şikâyetlerin önce KBB'ye iletildiği, ardından proje temsilcisine aktarıldığı belirtilmiş; etkin iletişimin Projenin sağlıklı ilerlemesi için gerekli olduğu vurgulanmıştır.

Şirket temsilcilerinin kendileriyle görüşmemesinden duyulan rahatsızlık ifade edilmiş ve ilçedeki çalışmaların takip edilemediği belirtilmiştir. Körfez'in metro sisteminden tam anlamıyla yararlanabilmesi için Projenin ikinci etabının tamamlanması gerektiği vurgulanmıştır.

İzmit Kaymakamlığı

Projenin Kocaeli ile İstanbul arasında doğrudan bağlantı sağlayacağı ve iki şehir arasında çalışan kişiler için faydalı olacağı belirtilmiştir. Ulaşımın ciddi şekilde rahatlayacağı ve şu ana kadar herhangi bir şikâyet alınmadığı ifade edilmiştir. Halkın genel olarak projeye olumlu baktığı ancak inşaat sürecinde geçici sıkıntılar yaşanabileceği belirtilmiştir.

Kocaeli Kuzey Hafif Raylı Ulaşım Sistemi (Körfezray Metro) Projesi

Çevresel ve Sosyal Etki Değerlendirmesi Raporu – Bölüm 6.2

05.05.2026 | 25753037_Final_Rev00

İzmit Belediyesi Planlama Birimi Sorumlusu

Belediyenin başlangıçta proje hakkında bilgi aldığı, ancak güzergâha ilişkin itirazlarının dikkate alınmadığı belirtilmiştir. Cumhuriyet ve Yahyakaptan istasyonlarının yerlerinin değiştirilmesinin belediyenin girişimiyle sağlandığı aktarılmıştır. Belediyenin metroya değil, güzergâhtaki hatalara karşı olduğu vurgulanmıştır. Ayrıca İzmit'in deprem bölgesi olduğu ve eski yapıların titreşimler nedeniyle halkta kaygı yarattığı ifade edilmiştir.

Seka Park alanında Roma Dönemi sur kalıntıları gibi yeni keşiflerin ortaya çıktığı ve kültürel mirasa yeterince önem verilmediği belirtilmiştir. Duvarın "aslına uygun şekilde taşınması" çözümünün gerçekçi bulunmadığı ifade edilmiştir. Vatandaşlara evlerinde titreşim hissedip hissetmediklerinin sorulmasının kaygıyı artırdığı belirtilmiştir. Sürekli gürültü şikâyetleri bulunduğu ve 7/24 çalışma izni nedeniyle rahatsızlık olduğu aktarılmıştır.

Otopark sorununun metro ile daha da artacağı, bazı vatandaşların evlerini satmayı düşündüğü ve yeşil alanların inşaat için kullanılmasından rahatsızlık duyulduğu belirtilmiştir. Ayrıca hattın alüvyon zemin üzerinden geçirilmesinin doğru olup olmadığı sorgulanmıştır.

KBB Raylı Sistemler Dairesi ve İşletme-İdari İşler Müdürlüğü

Projenin toplu taşımaya ilişkin algıyı iyileştireceği belirtilmiştir. Bina titreşimleri, yol kapanmaları, çevresel kirlilik ve transit akış sorunları gibi inşaat kaynaklı sıkıntıların yaşandığı aktarılmıştır. Şikâyetlerin 153 hattı, CİMER, basın ve saha ekipleri üzerinden iletildiği ifade edilmiştir. Belediye ile yüklenici arasında güçlü iletişim bulunduğu ve sorunların hızlı çözüldüğü belirtilmiştir.

TBM çalışmaları sırasında risk görülmesi halinde geçici tahliyelerin yapılabileceği belirtilmiştir. Ayrıca kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetleri kapsamında öğrencilere tramvay sistemi tanıtımı ve staj programları yürütüldüğü aktarılmıştır.

KBB Zabıta ve Trafik Şube Müdürlükleri

Yol kapatma işlemlerinin Ulaşım Dairesi tarafından yürütüldüğü, kendilerinin ise uygunluğu denetlediği belirtilmiştir. Şu ana kadar en büyük şikâyetin çamur olduğu aktarılmıştır. Bu nedenle araç yıkama ünitelerinin kurulmaya başlandığı ifade edilmiştir.

Bilim Merkezi çevresinde ağır iş makinelerinin uygunsuz şekilde park edildiği, bu bölgede yer altındaki kültürel varlıkların risk altında olduğu belirtilmiştir. Sorunun devam etmesi halinde cezai işlem uygulanacağı aktarılmıştır.

UKOME ve Ulaşım Planlama Şube Müdürlükleri

Şantiye planlarının yükleniciden alındığı ve ulaşım etkilerinin değerlendirildiği belirtilmiştir. Yol kapanma planlarının geniş katılımlı komisyonlar tarafından incelendiği ifade edilmiştir. Şikâyetlerin 153 hattı üzerinden ilgili birimlere yönlendirildiği, saha ekiplerinin hızlı müdahalede bulunduğu aktarılmıştır.

Okul çıkış saatlerinde kamyon dolaşımının sınırlandırılabilmesi ve istasyon yakınlarında otopark planlamalarının yapıldığı belirtilmiştir. KBB'nin düşük emisyonlu şehir merkezi vizyonu kapsamında özel araç kullanımının azaltılmasının hedeflendiği ifade edilmiştir.

SEDAŞ

Elektrik dağıtım şirketlerinde iş sağlığı ve güvenliği kurallarının çok sıkı olduğu belirtilmiştir. Planlı kesintiler için abonelere 48 saat önceden SMS gönderildiği aktarılmıştır. Vatandaşların Gebze’de yaşanan bina çökmesi sonrası daha kaygılı hale geldiği ve metro Gebze’ye bağlanmadıkça yeterli fayda sağlamayacağı yönünde algı oluştuğu ifade edilmiştir.

Kocaeli Sanayi Odası

Proje hakkında yeterince bilgilendirilmediklerini belirtmişlerdir. Metronun özellikle sanayi bölgelerinde çalışan işçiler için önemli katkı sağlayacağı ifade edilmiştir. Derince Limanı çevresindeki yoğunluğun azalmasının önemli faydalardan biri olacağı belirtilmiştir. Gebze bağlantısının kritik önemde olduğu vurgulanmıştır.

İZGAZ

Yükleniciyle düzenli çalışıldığı ve doğal gaz hatlarının önceden taşındığı belirtilmiştir. Vatandaşların özellikle titreşim ve bina güvenliği konusunda endişe duyduğu ifade edilmiştir. Ölçüm cihazlarının yerleştirilmesinin halkta kaygıyı artırdığı gözlemlenmiştir. Broşürlerin etkisiz kaldığı, televizyon, gazete ve halk toplantılarıyla daha güçlü bilgilendirme yapılması gerektiği önerilmiştir.

İSU

Beklenmeyen durumlar yaşansa da Projenin planlı ve koordineli şekilde ilerlediği belirtilmiştir. Yüklenici ile güçlü iletişim sayesinde sahadaki sorunların hızlı çözüldüğü ifade edilmiştir.

Yaklaşık iki ay süren tüm paydaş katılım faaliyetlerinde öne çıkan temel konular şunlar olmuştur:

- Proje güzergâhı hakkında bilgi talebi
- Hattın hangi evlerin altından geçeceğine ilişkin sorular
- Eski yapıların çökebileceğine ilişkin endişeler
- Olası zararların kim tarafından karşılanacağına ilişkin sorular
- Kamulaştırma alanlarına ilişkin sorular
- Zemin koşullarının bozulmasına yönelik endişeler
- Güzergâh değişikliği talepleri
- Alt geçit talepleri/değişiklik talepleri
- Çamur ve yol temizliği talepleri
- Gürültü kontrolü talepleri
- Okul bölgelerinde iş makinelerine karşı ek güvenlik önlemleri alınması önerileri

6.2.12.1. Şikâyet Mekanizması

Projenin henüz resmî ve yazılı bir Şikâyet Yönetim Prosedürü bulunmamakla birlikte, işleyen bir şikâyet mekanizması kurulmuş olup hâlihazırda uygulanmaktadır. Toplum İlişkileri Sorumlusunun

Kocaeli Kuzey Hafif Raylı Ulaşım Sistemi (Körfezray Metro) Projesi

Çevresel ve Sosyal Etki Değerlendirmesi Raporu – Bölüm 6.2

05.05.2026 | 25753037_Final_Rev00

("CLO") projeye katılmasından sonra, Temmuz 2025 ile Şubat 2026 tarihleri arasında iletilen dış paydaş şikâyetleri sistematik şekilde şikâyet kayıt sistemine işlenmiştir.

Bugüne kadar toplam 145 şikâyet alınmış olup bunların 19'u hâlen açık durumdadır. Başvurular ağırlıklı olarak CİMER, KBB ve 153 gibi kurumsal kamu kanalları aracılığıyla yapılmaktadır. Son aylarda ise şikâyet kutuları, CLO'ya doğrudan yapılan telefon aramaları ve yüz yüze başvurular yoluyla ek şikâyetler de toplanmıştır.

Açık durumdaki şikâyetler ağırlıklı olarak halk sağlığı ve güvenliği endişeleri, trafik yönetimi tedbir talepleri, özel mülkiyet ve binalarda meydana gelen hasarlar, tazminat talepleri, altyapı etkileri, yapısal hasarlar ile çamur, gürültü, inşaat kaynaklı titreşimler ve güzergâh değişiklikleriyle ilişkili sorunlardan oluşmaktadır.

Şekil 6.8 Dumlupınar Muhtarlığında Posterler ve Şikâyet Kutusu

Benzer şekilde, Temmuz 2025 tarihinden itibaren çalışanlara ilişkin alınan şikâyetler de CLO tarafından kayıt altına alınmıştır. Toplam 16 şikâyet başvurusu yapılmış olup bunlardan biri hâlen açık durumdadır.

Şikâyet yönetimi, topluluk ve çalışan şikâyetlerinin etkin şekilde ele alınmasına yönelik kapasitenin güçlendirilmesi amacıyla sosyal ekibin iç eğitim faaliyetlerine de entegre edilmiştir.

6.2.13. Görsel Estetik

Görsel estetik; görsel çekiciliği, güzellik algısını ve dolayısıyla bir unsurun beğenilebilirliğini ifade etmektedir. Bu kapsamda, Projeden etkilenen alanlar dikkate alınmış olup, görsel estetik parametreleri bu alanların görsel kalitesinin önemli göstergeleri olarak kullanılmıştır.

Proje alanı ve çevresi ilçe mahallelerinden oluşmaktadır. Proje güzergâhı boyunca oluşturulan 1 km'lik tampon bölge içerisinde toplam 49 mahalle bulunmaktadır (Tablo 6.1). Proje alanı ve çevresindeki peyzaj değerlendirildiğinde, tren depolama ve park alanı dışında güzergâhın ağırlıklı olarak kentsel alanlardan oluştuğu görülmektedir. Söz konusu tren depolama ve park alanı ise koruluk bir alan içerisinde yer almaktadır.

Görsel alıcıların mevcut görsel durumunu belirlemek amacıyla 20 adet bakış noktası seçilmiş (bkz. Tablo 6.30 ve Şekil 6.9) ve bu noktalardan çekilen fotoğraflar, söz konusu alanlardaki peyzajın anlaşılabilirliği amacıyla rapora eklenmiştir (bkz. Şekil 6.10 – Şekil 6.29).

Tablo 6.30 Seçilen Bakış Noktaları

No	Açıklama	Proje Alanına Uzaklık	Koordinatlar	
			Enlem	Boylam
V-1	Tüpraş-Petkim İstasyonu'na En Yakın Yerleşim Alanı	10 m'den az	40.770282°	29.760359°
V-2	Körfez İstasyonu'na En Yakın Yerleşim Alanı	10 m'den az	40.762025°	29.786385°
V-3	95 Evler İstasyonu'na En Yakın Yerleşim Alanı	~50	40.759046°	29.798677°
V-4	Derince Eğitim ve Araştırma Hastanesi İstasyonu'ndaki Derince Eğitim ve Araştırma Hastanesi	~35	40.759731°	29.812116°
V-5	Derince İstasyonu'ndaki Derince Belediyesi	~12	40.757320°	29.830584°
V-6	Derince Millet Bahçesi İstasyonu'na En Yakın Yerleşim Alanı	~22	40.762896°	29.852035°
V-7	Kuruçeşme İstasyonu'na En Yakın Yerleşim Alanı	~52	40.762141°	29.876844°
V-8	Seka Devlet Hastanesi İstasyonu'ndaki İzmit Seka Devlet Hastanesi	~45	40.763768°	29.899655°
V-9	Seka Park İstasyonu'ndaki Seka Camii	~15	40.763702°	29.913964°
V-10	Cumhuriyet Parkı İstasyonu'na En Yakın Yerleşim Alanı	10 m'den az	40.765727°	29.928358°
V-11	Milli İrade Parkı İstasyonu'na En Yakın Yerleşim Alanı	~13	40.766570°	29.942302°
V-12	Bekirdere İstasyonu'na En Yakın Yerleşim Alanı	~15	40.774297°	29.951003°
V-13	Otogar İstasyonu'ndaki Kocaeli Büyükşehir Belediyesi İzmit Şehirlerarası Otobüs Terminali	10 m'den az	40.775403°	29.973948°
V-14	Yahyakaptan İstasyonu'ndaki Süleyman Demirel Kültür Merkezi	10 m'den az	40.765656°	29.976056°
V-15	Poyraz İstasyonu'ndaki 262 Towers	~13	40.760104°	29.982432°
V-16	Fındıklı İstasyonu'na En Yakın Yerleşim Alanı	~13	40.754987°	30.008446°
V-17	Kartepe İstasyonu'ndaki Gülbahar Hatun Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi	10 m'den az	40.754763°	30.023878°
V-18	İzmit Doğu İstasyonu'na En Yakın Yerleşim Alanı	~12	40.749518°	30.046180°

No	Açıklama	Proje Alanına Uzaklık	Koordinatlar	
			Enlem	Boylam
V-19	Özdilek İstasyonu'ndaki Mengerler Kocaeli Mercedes Benz	~19	40.747232°	30.062243°
V-20	Tren Depolama ve Park Alanı'na En Yakın Yerleşim Alanı	~36	40.743895°	30.080471°

Şekil 6.9 Seçilen Bakış Noktaları

Şekil 6.10 Tüpraş-Petkim İstasyonu Görünümü (Bakış Noktası 1)

Şekil 6.11 Temsilî Bakış Noktası 2'den Körfez İstasyonu Görünümü

Şekil 6.12 95 Evler İstasyonu Görünümü (Temsili Bakış Noktası 3)

Şekil 6.13 Derince Eğitim ve Araştırma Hastanesi İstasyonu Görünümü (Bakış Noktası 4)

Şekil 6.14 Derince İstasyonu Görünümü (Bakış Noktası 5)

Şekil 6.15 Derince Millet Bahçesi İstasyonu Görünümü (Temsili Bakış Noktası 6)

Şekil 6.16 Kuruçeşme İstasyonu – Bakış Noktası 7’den Görünüm

Şekil 6.17 Seka Devlet Hastanesi İstasyonu – Temsili Bakış Noktası 8’den Görüntüsü

Şekil 6.18 Seka Park İstasyonu Görünümü (Bakış Noktası 9)

Şekil 6.19 Cumhuriyet Parkı İstasyonu Görünümü (Bakış Noktası 10)

Şekil 6.20 Milli İrade Parkı İstasyonu Görünümü (Bakış Noktası 11)

Şekil 6.21 Bekirdere İstasyonu Görünümü (Temsili Bakış Noktası 12)

Şekil 6.22 Otobüs Terminal Görünümü (Bakış Noktası 13)

Şekil 6.23 Yahyakaptan İstasyonu Görünümü (Temsili Bakış Noktası 14)

Şekil 6.24 Poyraz İstasyonu Görünümü (Temsili Bakış Noktası 15)

Şekil 6.25 Fındıklı İstasyonu Görünümü (Temsili Bakış Noktası 16)

Şekil 6.26 Kartepe İstasyonu Görünümü (Temsili Bakış Noktası 17)

Şekil 6.27 İzmit Doğu İstasyonu Görünümü (Temsili Bakış Noktası 18)

Şekil 6.28 Bakış Noktası 19'dan Özdilek İstasyonu Görünümü

Şekil 6.29 Bakış Noktası 20'den Tren Depolama ve Park Alanı Görünümü

6.2.14. Trafik ve Altyapı

Türkiye’de metro sistemlerinin geçmişi 1875 yılına, İstanbul’da Karaköy ile Beyoğlu arasında bağlantı sağlayan Tünel föniküler hattının işletmeye alınmasına kadar uzanmaktadır. Kentsel raylı sistem altyapısının gelişimi, 1980’lerin sonlarında Metro İstanbul’un kurulmasının ardından yeniden ivme kazanmış ve bu süreçten sonra kentin modern metro ağı hızlı bir şekilde gelişmiştir.⁸

Artan nüfus ve yükselen hareketlilik ihtiyacı nedeniyle Türkiye’de birçok şehir, raylı sistem yatırımlarını hızlandırmıştır. Günümüzde kullanılan başlıca raylı sistem türleri banliyö treni, metro, hafif metro ve tramvay hatlarından oluşmaktadır. Hâlihazırda 12 şehirde en az bir raylı sistem hattı işletilmektedir: İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa, Antalya, Konya, Adana, Gaziantep, Kocaeli, Kayseri, Samsun ve Eskişehir. Bu şehirler arasında İstanbul, kentsel ulaşım ağına metro, hafif metro, tramvay ve banliyö treninin tamamını barındıran tek şehir konumundadır. Sürdürülebilir kentsel hareketliliğin artırılması hedefi doğrultusunda ülke genelinde çok sayıda raylı sistem projesi de geliştirme aşamasındadır.⁹

Proje güzergâhı boyunca Kocaeli ilinde yer alan ve Karayolları 1. Bölge Müdürlüğü tarafından yönetilen mevcut yollar Şekil 6.30’da gösterilmektedir.¹⁰ Türkiye’de yalnızca devlet yolları ve otoyollara ilişkin trafik hacmi verileri bulunduğu, buna karşılık mevcut erişim yollarına ilişkin trafik verilerinin mevcut olmadığı belirtilmelidir. Bu nedenle, trafik hacmi Proje istasyonlarının bulunduğu bölgeler için trafik hacmi haritasına dayanarak tahmin edilmiştir (bkz. Şekil 6.30).

⁸ <https://ulastirma.info/turkiye-ve-dunyada-metro/>

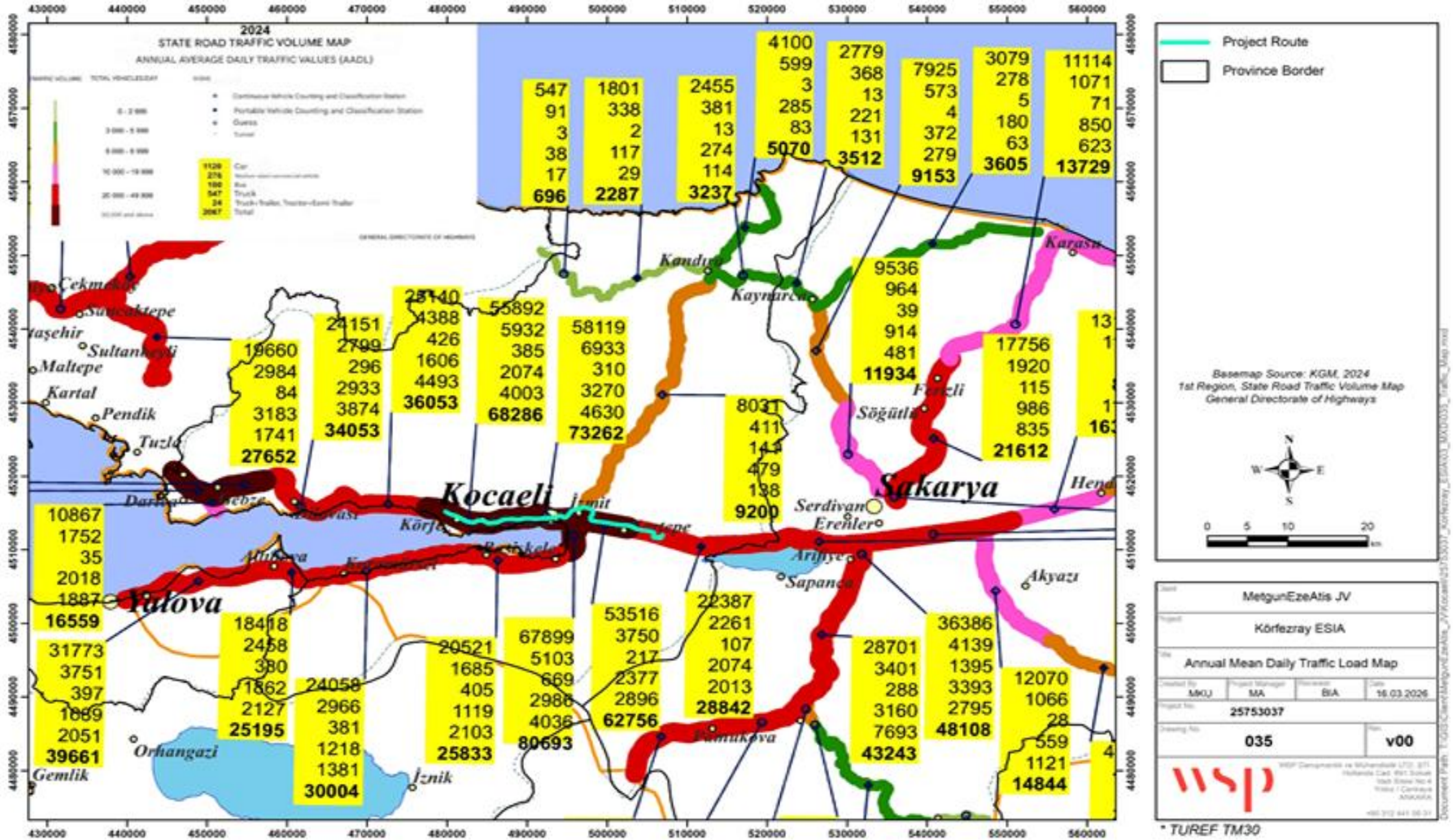
⁹ https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2025/08/Kent-Ici-Ulasim-OIK-Raporu_01082025.pdf

¹⁰ İlgili veriler 2024 yılına aittir (Karayolları Genel Müdürlüğü, 2024 Trafik Hacmi Haritası).

Kocaeli Kuzey Hafif Raylı Ulaşım Sistemi (Körfezray Metro) Projesi

Çevresel ve Sosyal Etki Değerlendirmesi Raporu – Bölüm 6.2

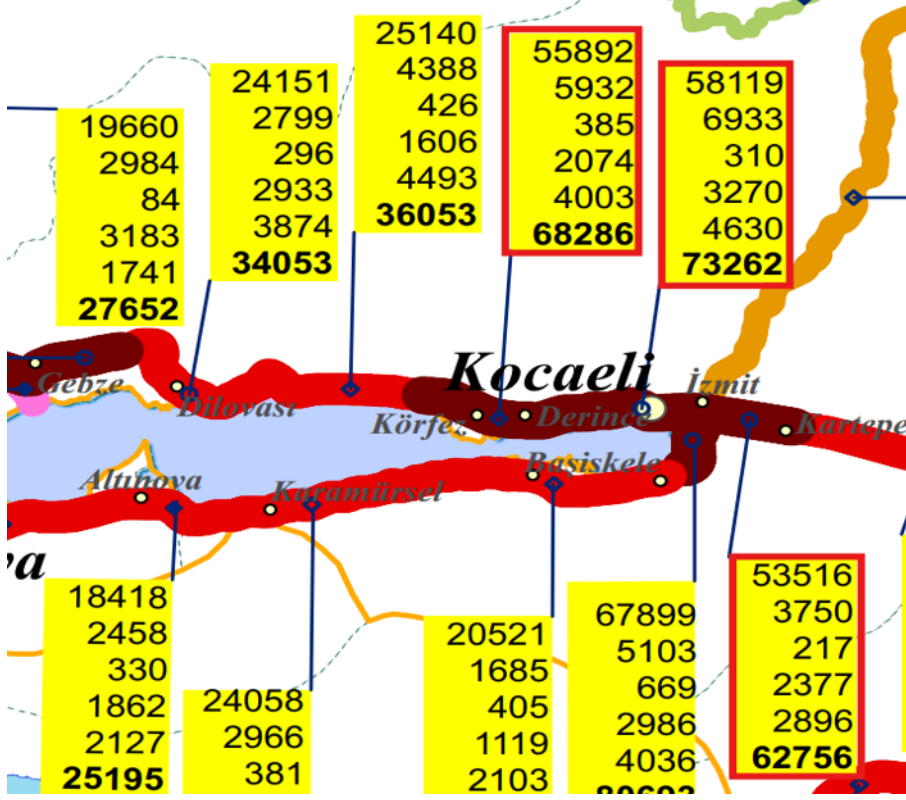
05.05.2026 | 25753037_Final_Rev00

Şekil 6.30 Karayolları 1. Bölge Müdürlüğü Trafik Hacmi Haritası¹¹

¹¹ Karayolları Genel Müdürlüğü, 2024
Kocaeli Kuzey Hafif Raylı Ulaşım Sistemi (Körfezray Metro) Projesi
Çevresel ve Sosyal Etki Değerlendirmesi Raporu – Bölüm 6.2
05.05.2026 | 25753037_Final_Rev00

Proje güzergâhının D100 Devlet Karayolu ile çakışması nedeniyle, en kötü durum senaryosu kapsamında önerilen istasyonlar ve kamp alanlarındaki mevcut trafik yüklerinin D100 Devlet Karayolu boyunca kaydedilen trafik hacimlerine karşılık geldiği varsayılmıştır. Şekil 6.31’de, proje güzergâhı ile kesişen devlet yolları üzerindeki seçilmiş trafik yükleri gösterilmiş olup, bu noktalar kırmızı renkle işaretlenmiştir.

Şekil 6.31 Seçilmiş Trafik Yükleri

Yapılan varsayımlar doğrultusunda, istasyonlar ve kamp alanları için trafik hacmi tahmin edilmiş olup Tablo 6.31’de sunulmaktadır.

Tablo 6.31 İstasyonlar ve Kamp Alanlarındaki Tahmini Trafik Hacmi

İstasyonlar ve Kamp Alanları	Tahmini Trafik Hacmi (Araç/gün) ¹²
Tüpraş-Petkim İstasyonu	68,286
Körfez İstasyonu	68,286
95 Evler İstasyonu	68,286
Derince Eğitim ve Araştırma Hastanesi İstasyonu	68,286
Derince İstasyonu	68,286
Derince Millet Bahçesi	68,286

¹² İlgili veriler 2024 yılına aittir (Karayolları Genel Müdürlüğü, 2024 Trafik Hacmi Haritası).

İstasyonlar ve Kamp Alanları	Tahmini Trafik Hacmi (Araç/gün) ¹²
Kuruçeşme İstasyonu	68,286
Seka Devlet Hastanesi İstasyonu	73,262
Seka Parkı İstasyonu	73,262
Cumhuriyet Parkı İstasyonu	73,262
Milli İrade Parkı İstasyonu	73,262
Bekirdere İstasyonu	73,262
Otogar İstasyonu	73,262
Yahyakaptan Kamp Alanı	73,262
Poyraz Kamp Alanı	62,756
Fındıklı Kamp Alanı	62,756
Kartepe Kamp Alanı	62,756
İzmit Doğu Kamp Alanı	62,756
Özdilek Kamp Alanı	62,756
Main Kamp Alanı	73,262
Malta Kamp Alanı	62,756
Fındıklı Kamp Alanı	62,756

İnşaat aşamasında kara trafiği; Proje inşaat sahalarına taşınacak makine, ekipman, malzeme ve personel hareketliliği sonucunda oluşacaktır. İnşaat sürecinde özellikle kamyon trafiğinde artış beklenmektedir.

6.2.15. Kültürel Miras

Kültürel miras varlıkları üzerindeki Proje etkilerinin tanımlanması, değerlendirilmesi ve yönetilmesine yönelik ÇSED çalışmaları, kültürel miras çalışma alanı kapsamında REGIO Kültürel Miras Yönetimi Danışmanlık ("REGIO") tarafından yürütülmüştür.

Kültürel miras etki değerlendirme çalışmaları, nitelikli uzmanlardan oluşan bir ekip tarafından gerçekleştirilmiştir (Kıdemli Arkeolog Serkan Akdemir, MA ve Kıdemli Arkeolog Yunus Ekim, PhD.). Proje güzergâhı ve etki alanları boyunca saha verisi toplamak amacıyla 12–17 Ocak 2026 tarihleri arasında bir saha yürüyüşü (walkover survey) gerçekleştirilmiştir. Bu çalışma kapsamında, somut ve somut olmayan kültürel miras unsurlarının konumu ve özelliklerine ilişkin veriler toplanmıştır.

"Somut olmayan kültürel miras"a yönelik saha çalışmaları ise, bölgenin tarihine ve coğrafyasına hâkim, bu alanları önemseyen ve söz konusu somut olmayan kültürel unsurları bilen, yaşayan, sürdüren ve aktaran kişilerle yürütülen "nitel görüşme tekniği" kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Bu

araştırma yöntemi kapsamında yerel halk temsilcileri ile yüz yüze görüşmeler yapılmış ve somut olmayan kültürel miras unsurlarına ilişkin veriler toplanmıştır.

6.2.15.1. Kültürel Mirasa İlişkin Ulusal Standartlar

Kültürel Miras Kanunları ve ilgili düzenlemelere ek olarak, projeye ilişkili mevzuatlar Tablo 6.32’de listelenmiştir.

Tablo 6.32 Projeye İlgili Ulusal Mevzuatlar

Düzenleme	Resmî Gazetenin Tarihi	Resmî Gazete No	Projeye İlişkisi
Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu (2863 Sayılı Kanun)	23.07.1983	18113	Hem 2863 sayılı Kanun hem de 5448 sayılı Kanun, Somut ve Somut Olmayan Kültürel Mirasın korunması ve gelecek nesillere aktarılmasının sağlanması temel amacıyla yürürlüğe konulmuştur. Bu yasal düzenlemeler; kültürel miras varlıklarının tespiti, belgelenmesi, sınıflandırılması ve korunmasına ilişkin düzenleyici çerçeveyi oluşturmaktadır. Bu çerçevede, Projenin ilerleyen aşamalarında tescilli olan ve/veya tesadüfi buluntu olarak karşılaşılan ya da ortaya çıkarılan somut veya somut olmayan kültürel miras varlıkları için kültürel mirasa duyarlı bir yönetim yaklaşımı geliştirilecek ve uygulanacaktır. Kültürel Miras Yönetim Planı (“CHMP”) ile Tesadüfi Buluntu Prosedürü (“CFP”), söz konusu mevzuatlar doğrultusunda hazırlanmıştır. Kültürel miras etki değerlendirmesi kapsamında geliştirilen bu belgeler, Proje yaşam döngüsünün tüm aşamalarında etkin şekilde uygulanacaktır.
Somit Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun (5448 Sayılı Kanun)	21.01.2006	26056	

6.2.15.1.1. Somut Kültürel Miras

Türkiye’de taşınır ve taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları, 23 Temmuz 1983 tarihli ve 18113 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 2863 sayılı “Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu” kapsamında koruma altına alınmıştır.

Söz konusu Kanun uyarınca korunan kültürel ve doğal miras unsurları aşağıdaki şekilde tanımlanmaktadır:

- Korunması gerekli doğal varlıklar ile 19. yüzyıl sonuna kadar inşa edilmiş taşınmaz kültür varlıkları,
 1. yüzyıl sonrasına ait olmakla birlikte Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından “korunması gerekli önemli taşınmaz kültür varlığı” olarak tescil edilen taşınmazlar,
- Sit alanı sınırları içerisinde yer alan taşınmaz kültür varlıkları,
- Dönemi ve tescil durumuna bakılmaksızın Türk İstiklal Savaşı ve Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluşuna tanıklık etmiş yapılar,

- Yapım dönemi veya tescil durumu dikkate alınmaksızın Mustafa Kemal Atatürk tarafından kullanılmış tüm yapı ve konutlar.

Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu (No. 2863, 1983) kapsamında Proje inşaat faaliyetlerine uygulanması gereken ilgili gereklilikler Tablo 6.33'te sunulmaktadır.

Tablo 6.33 Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu

Maddeler	Açıklama
Madde 4 – Bildirim Yükümlülüğü	Taşınır ve taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarını bulan kişiler ile kendi mülkiyetinde veya kullanımında bulunan taşınmazlar üzerinde kültür ve tabiat varlığı bulunduğunu bilen ya da yeni öğrenen malik, zilyet veya kullanıcılar, söz konusu durumu en geç üç gün içinde en yakın müze müdürlüğüne, köy muhtarına veya diğer yerleşim yerlerinde yerel idari amirlere bildirmekle yükümlüdür. Söz konusu varlıkların askeri garnizonlar ve yasak bölgeler içinde bulunması halinde, ilgili komutanlık kademelerine ilgili prosedürler çerçevesinde bildirim yapılır. Bu bildirim alan muhtar, yerel idareci veya doğrudan bilgilendirilen ilgili makamlar, söz konusu varlıkların korunması ve güvenliğinin sağlanması için gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür. Muhtar, durumu ve alınan tedbirleri aynı gün içerisinde en yakın mülki amire bildirir. Mülki amir ve diğer yetkili makamlar ise on gün içinde Kültür ve Turizm Bakanlığı ile en yakın müze müdürlüğüne yazılı bildirimde bulunur. Bildirim üzerine Bakanlık ve müze müdürlüğü, ilgili hükümler çerçevesinde gerekli işlemleri en kısa sürede başlatır.
Madde 5 – Devlet Mali Niteliği	Devlete, kamu kurum ve kuruluşlarına ait taşınmazlar ile gerçek ve tüzel kişilere ait taşınmazlar üzerinde mevcut olduğu bilinen veya ileride ortaya çıkarılacak taşınır ve taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları, devlet malı niteliğindedir. Özel nitelikleri nedeniyle ayrı bir statüye tabi olan tescilli ve mülhak vakıf taşınmazları ise bu hükmün kapsamı dışında tutulmaktadır.
Madde 25 – Müzelere Devir	Kültür ve Turizm Bakanlığı ("MoCT"), 4. madde kapsamında Bakanlığa bildirilen taşınır kültür ve tabiat varlıkları ile 23. maddede belirtilen korunması gerekli taşınır kültür ve tabiat varlıklarını bilimsel esaslara göre sınıflandırır ve tescil eder. Devlet müzelerinde korunması gerekli görülen eserler usulüne uygun olarak müzelere devredilir. Korunması gerekli taşınır kültür ve tabiat varlıklarının sınıflandırılması, tescili ve müzelere devrine ilişkin kriterler ile usul ve esaslar bir yönetmelikle belirlenir. Türk askerî tarihine ilişkin her türlü silah ve malzemenin tarihî özellikleri de bu kapsamda değerlendirilmektedir.

2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'na ek olarak, kültürel ve doğal varlıkların yönetimini düzenleyen çeşitli yönetmelikler ve ilke kararları bulunmaktadır. 5 Kasım 1999 tarihli ve 658 sayılı "Arkeolojik Sitler, Koruma ve Kullanma Koşulları"na ilişkin İlke Kararı'na göre arkeolojik sit alanları üç ana kategoriye ayrılmaktadır:

■ 1. Derece Arkeolojik Sit Alanları:

Bilimsel kazılar dışında en üst düzeyde korunması gereken alanlardır. Bu alanlarda herhangi bir yapılaşma veya geliştirme faaliyetine izin verilmemektedir. Her türlü inşaat, kazı ve değişiklik faaliyetleri yasaktır. Ancak altyapı inşaatı zorunluluğu gibi istisnai durumlarda, ilgili müze müdürlüğü ile bilimsel kazı başkanının uygun görüşü doğrultusunda Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından izin verilebilmektedir.

■ 2. Derece Arkeolojik Sit Alanları:

Orta düzey koruma gerektiren alanlardır. Bu alanların korunması, Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından belirlenen koruma ve kullanım koşullarına göre sağlanmalıdır. Yeni yapılaşmaya izin verilmemektedir. 1. Derece Sit Alanlarında olduğu gibi, altyapı inşaatı gibi istisnai durumlarda ilgili müze müdürlüğü ve bilimsel kazı başkanının uygun görüşü alınarak Kurul tarafından izin verilebilmektedir.

■ 3. Derece Arkeolojik Sit Alanları:

Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu kararları doğrultusunda yapılaşmaya izin verilen alanlardır. Yapı ruhsatı başvurusu öncesinde, yerel müze denetiminde arkeolojik sondaj kazıları gerçekleştirilmelidir. Bu kazıların sonuçları müze müdürlüğü ve varsa bilimsel kazı başkanı tarafından değerlendirilmeli ve Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'na sunulmalıdır. Kurul, karar vermeden önce sondaj çalışmalarının kapsamının genişletilmesini talep edebilir.

Bunun yanı sıra, “Kültür ve Tabiat Varlıklarıyla İlgili Yapılacak Yüzey Araştırması, Sondaj ve Kazı Çalışmalarına İlişkin Uygulama Yönergesi” (Bakanlık onay no: 94949537-160.99-51264, tarih: 13.03.2013), kurtarma kazıları, arkeolojik sondaj çalışmaları ve diğer araştırmalara ilişkin usul ve esasları tanımlamaktadır.

6.2.15.1.2. Somut Olmayan Kültürel Miras

UNESCO, 29 Eylül–17 Ekim 2003 tarihleri arasında Paris’te gerçekleştirilen 32. Genel Konferans’ta “Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi”ni yürürlüğe koymuştur. Söz konusu sözleşme, Türkiye Cumhuriyeti tarafından 19 Ocak 2006 tarihli “Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesinin Uygun Bulunduğuna Dair 5448 Sayılı Kanun” ile resmî olarak kabul edilmiştir.

İlgili kanun kapsamında hukuken koruma altına alınan somut olmayan kültürel miras şu şekilde tanımlanmıştır: “Sözlü kültür ortamlarında halk tarafından oluşturulan ve folklor araştırmaları kapsamında değerlendirilen sözlü anlatımlar ve sözlü gelenekler, gösteri sanatları, toplumsal uygulamalar, ritüeller ve festivaller, halk bilgisi, evren ve doğa ile ilgili uygulamalar ile el sanatları gelenekleri gibi kültürel ürünler ve üretim süreçleri.”

6.2.15.2. Kültürel Miras için Uluslararası Standartlar

Projeye uygulanabilir nitelikte olan kültürel mirasa ilişkin uluslararası mevzuat, politikalar ile kreditor standart ve kılavuzları aşağıda Tablo 6.34’te sunulmaktadır.

Tablo 6.34 Kültürel Mirasa İlişkin Uluslararası Gereklilikler ve Politikalar

Politika	Açıklama
Çevresel ve Sosyal Sürdürülebilirliğe İlişkin IFC Performans	Kültürel Miras alanında IFC Performans Standardı 8, kültürel mirasın hem günümüz hem de gelecek nesiller için korunmasının gerekliliğini vurgulamaktadır. Bu Performans Standardı, projenin her aşamasındaki faaliyetlerden kaynaklanabilecek olumsuz etkilerden kültürel mirasın

Politika	Açıklama
Standartları (PS'ler) (2012) – PS8 ¹³	korunmasını ve mevcut kültürel mirastan eşit şekilde yararlanılmasının sağlanmasını amaçlamaktadır. Kritik Kültürel Miras aşağıdaki kültürel miras türlerinden biri veya her ikisi olarak tanımlanmaktadır: i. Uzun süredir devam eden kültürel amaçlarla, yaşayan hafıza içerisinde topluluklar tarafından kullanılan veya kullanılmış olan uluslararası düzeyde tanınmış kültürel miras; veya ii. Ev sahibi hükümetler tarafından bu statü için önerilen alanlar da dahil olmak üzere, yasal olarak korunan kültürel miras alanları. Kültürel miras kapsamında değerlendirilen yasal koruma altındaki alan örnekleri arasında “Dünya Miras Alanları ve ulusal düzeyde korunan alanlar” yer almaktadır (IFC, 2012a, 3, dipnot 6). IFC Performans Standardı 8 kapsamında, kritik kültürel mirasın kaldırılmaması, önemli ölçüde değiştirilmemesi veya zarar görmemesi gerekmektedir. Kritik kültürel miras üzerindeki etkilerin kaçınılmaz olduğu istisnai durumlarda ise, IFC Performans Standardı 1’de tanımlanan şekilde Etkilenen Toplulukların bilgilendirilmiş danışma ve katılım süreci uygulanmalı ve iyi niyetli müzakere süreci sonucunda belgelenmiş bir çıktı oluşturulmalıdır. Kritik kültürel mirasın değerlendirilmesi ve korunması amacıyla dış uzmanlardan destek alınmalıdır. Arkeolojik Potansiyel Çalışma alanı, stratigrafik bütünlüğünü koruyan arkeolojik kalıntılar barındırma açısından yüksek potansiyele sahiptir. Bu kalıntıların üst seviyelerinin; geçmişteki zemin bozulmaları ile fiziksel, iklimsel ve kimyasal aşınma süreçleri ve tarımsal faaliyetler nedeniyle büyük olasılıkla zarar gördüğü değerlendirilmektedir. Proje alanı içerisinde yer alabilecek yüzeysel veya gömülü arkeolojik alanların, IFC kriterlerine göre büyük olasılıkla “yeniden üretilebilir kültürel miras” (replicable cultural heritage ¹⁴) kapsamında değerlendirileceği ve uygun arkeolojik araştırma, kayıt altına alma ve yaygınlaştırma çalışmalarıyla etkilerinin azaltılabileceği öngörülmektedir (IFC, 2012). Herhangi bir arkeolojik alanın bilimsel değerine ilişkin değerlendirme, müdahaleli araştırma ve kayıt çalışmaları sonrasında değişiklik gösterebilir.
EBRD Çevresel ve Sosyal Gereklilikler 8: Kültürel Miras	Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası (EBRD), Çevresel ve Sosyal Gereklilik 8 (Kültürel Miras) kapsamında, proje faaliyetlerinden etkilenmesi muhtemel kültürel mirasın belirlenmesi, korunması ve yönetilmesine ilişkin gereklilikleri ortaya koymaktadır. EBRD, hem somut hem de somut olmayan kültürel mirası; sosyal ve ekonomik kalkınmanın önemli bir bileşeni ve kültürel kimlik, değerler

¹³ IFC Çevre ve Sosyal Sürdürülebilirlik Performans Standartları (2012). Lütfen aşağıdaki bağlantıyı kontrol edin; 23.01.2026 tarihinde <https://www.ifc.org/content/dam/ifc/doc/2010/2012-ifc-performance-standards-en.pdf> adresinden alınmıştır.

¹⁴ Uluslararası Kültürel Miras Konseyi (IFC), PS8’de (2012), “yeniden üretilebilir kültürel miras”ı, kendileri başka bir yere taşınabilen veya kültürel değerlerinin uygun önlemlerle aktarılabileceği benzer bir yapı veya doğal özelliklerle değiştirilebilen somut kültürel miras biçimleri olarak tanımlar. Arkeolojik veya tarihi alanlar, temsil ettikleri belirli dönemler ve kültürel değerler diğer alanlar ve/veya yapılar tarafından iyi bir şekilde temsil ediliyorsa, yeniden üretilebilir olarak kabul edilebilir.

Politika	Açıklama
(2024) – ESR8 ¹⁵	ile uygulamaların sürekliliği açısından temel unsur olarak kabul etmektedir.ESR8, projelerin yürürlükteki ulusal mevzuata ve ev sahibi ülke tarafından onaylanmış ilgili uluslararası sözleşmelere uygun olmasını; ayrıca kültürel miras üzerindeki potansiyel etkilerin uygun değerlendirme süreçleri, yönetim önlemleri ve paydaş katılımı yoluyla önlenmesini, en aza indirilmesini veya azaltılmasını gerektirmektedir.

6.2.15.3. Uluslararası Sözleşmeler

Türkiye, proje açısından uygulanabilir nitelikte olan kültürel mirasa ilişkin aşağıdaki temel uluslararası sözleşmeleri onaylamıştır (Tablo 6.35):

Tablo 6.35 Kültürel Mirasa İlişkin Uluslararası Sözleşmeler

Uluslararası Sözleşmeler	Tarih
Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO), Kültürel İfadelerin Çeşitliliğinin Korunması ve Geliştirilmesi Sözleşmesi, Paris, 20 Ekim 2005	02 Kasım 2017
Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO), Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi, Paris, 17 Ekim 2003	27 Mart 2006
Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO), Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına Dair Sözleşme, Paris, 16 Kasım 1972	16 Mart 1983
Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO), Kültür Varlıklarının Yasadışı İthal, İhraç ve Mülkiyet Transferinin Önlenmesi ve Yasaklanmasına İlişkin Sözleşme, Paris, 14 Kasım 1970	21 Nisan 1981

6.2.15.4. Kültürel Miras için Metodoloji ve Değerlendirme Kriterleri

Çalışma alanı içerisindeki somut ve somut olmayan kültürel miras unsurlarına ilişkin mevcut durum, Kültürel Miras Etki Değerlendirmesi ("CHIA") kapsamında yürütülen masa başı çalışmalar ve saha araştırmalarının bulgularına dayanarak tanımlanmıştır. Mevcut duruma ilişkin ayrıntılı bilgiler izleyen bölümlerde sunulmaktadır.

Proje kapsamında somut ve somut olmayan kültürel miras varlıklarının mevcut durumunun değerlendirilmesi dört aşamada gerçekleştirilmiştir. Bu aşamalar aşağıdaki gibidir:

■ Masa Başı Araştırma Çalışmaları Aşaması

■ Saha Araştırma Aşaması

¹⁵ EBRD Çevre ve Sosyal Politikası (2024). Lütfen aşağıdaki bağlantıyı kontrol edin; 23.01.2026 tarihinde <https://www.ebrd.com/home/news-and-events/publications/institutional-documents/environmental-and-social-policy-2024.html#> adresinden alınmıştır.

■ Etki Değerlendirme Aşaması

■ Raporlama Aşaması

6.2.15.4.1. Masa Başı Araştırma Çalışmaları Aşaması

Somut Kültürel Miras Üzerine Masa Başı Araştırması

Çalışma alanı ve yakın çevresine ilişkin arkeolojik ve tarihî kültürel miras yayınları, proje inşaatı ve etki alanlarının kültürel miras potansiyelini belirlemek amacıyla derlenmiştir. Proje inşaat alanlarında arkeolojik veya kültürel miras varlığının bulunup bulunmadığı kayıt altına alınmış ve proje etki alanları araştırılmıştır.

Masa başı çalışmaları sırasında kullanılan kaynaklar aşağıdaki gibidir:

- Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu envanter kayıtları (Kocaeli)
- Kocaeli Müze raporları
- Akademik yayınlar
- Kocaeli Yerel Kültür Müzesi
- Tarihî/topografik ve dijital haritalar
- Google Earth uydu görüntüleri
- Bölgede yürütülen kültürel miras çalışmalarına ilişkin önceki raporlar (diğer kurumlar/akademi tarafından yayımlanan çalışmalar, kültürel miras ekibi tarafından yürütülen çalışmalar vb.)
- UNESCO Türkiye Dünya Mirası Alanları Listesi

Somut Olmayan Kültürel Miras Üzerine Masa Başı Araştırması

IFC PS 8 kapsamında “somut olmayan kültürel miras”; yerel toplulukların geleneksel yaşam biçimlerini yansıtan kültürel kaynaklar, bilgiler, yenilikler ve/veya uygulamalar olarak tanımlanmaktadır. Türkiye, UNESCO Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi’ne taraf olma sürecini 27 Mart 2006 tarihinde tamamlamıştır.

CHIA çalışması kapsamında; somut olmayan kültürel mirasa ilişkin akademik yayınlar ve araştırma raporlarının yanı sıra, potansiyel etkilerin belirlenmesi ve değerlendirilmesine temel oluşturacak mevcut durumun tespiti amacıyla aşağıdaki kurumların kamuya açık veri tabanları incelenmiştir:

- UNESCO Türkiye Millî Komisyonu
- Kültür ve Turizm Bakanlığı İl Müdürlükleri
- Türk Halk Bilimi Araştırma Merkezi (THBMER)
- Bölgesel Kalkınma Ajansları

Somut olmayan kültürel miras kapsamında masa başı çalışmaları sırasında yerel toplumun geleneksel bilgi ve uygulamalarına ilişkin aşağıdaki konular incelenmiştir:

- Sözlü gelenekler ve anlatımlar
- Geleneksel yemekler
- Gösteri sanatları
- Geleneksel el sanatlarının üretim becerileri
- Geleneksel kıyafetler
- Sağlık ve tıbbı ilişkin geleneksel bilgiler (insan ve hayvanlar için)
- Geleneksel tarım ve hayvancılık uygulamaları
- Geleneksel üretim teknikleri ve diğer uygulamalar
- Yerel halk tarafından ormanlar, mera alanları ve kamusal alanlarda kullanılan kültürel alanlar, mezarlıklar, tarihî eserler vb.

Yukarıda belirtilen kriterler doğrultusunda somut olmayan kültürel miras çalışmaları için belirlenen yerleşimler CHIA raporunda sunulmaktadır.

6.2.15.4.2. Saha Araştırma Çalışmaları Aşaması

Saha araştırmaları, nitelikli uzmanlardan oluşan ekip tarafından 12–17 Ocak 2026 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Saha çalışmaları hem somut hem de somut olmayan kültürel miras varlıklarına ilişkin araştırmaları kapsamıştır.

Somut Kültürel Miras Üzerine Saha Araştırması (Yürüyüş Gözlemi)

Kültürel miras ekibi, kıdemli seviyede iki (2) arkeologdan¹⁶ oluşmuştur. Ekip, somut kültürel miras unsurlarının konum ve özelliklerine ilişkin saha verilerini toplamak amacıyla proje alanı içerisinde yürüyüş gözlemi (walkover survey) gerçekleştirmiştir.

Arkeolojik ve kültürel miras yürüyüş gözlemleri sırasında yüzeyde gözlemlenebilen kültürel miras buluntuları; Coğrafi Konumlandırma Sistemi (“GPS”) koordinatları (WGS 1984, 6 derece sistemi) alınarak ve farklı açılardan ayrıntılı fotoğrafları çekilerek saha araştırma formlarına kaydedilmiş, böylece proje arşivi oluşturulmuştur.

Yürüyüş gözlemi bulgularına dayanılarak, kültürel miras ekibi tarafından tüm saha çalışması programı boyunca günlük raporlar hazırlanmıştır.

Yürüyüş gözlemi sırasında saha araştırma ekibi, GPS cihazı kullanarak proje güzergâhı ve diğer etki alanları içerisinde yürümüştür. Paralel şekilde saha yüzeyini tarayan ekip üyeleri arasındaki anlık iletişim telsiz cihazları aracılığıyla sağlanmıştır.

Yürüyüş gözlemleri sırasında proje yüzeyinde tespit edilen tüm arkeolojik izler (örneğin yüzeye yayılmış seramik parçaları, mimari elemanlar veya izler vb.) Saha Araştırma Formlarına (CHIA veri

¹⁶ Arkeoloji Doktorası sahibi / Somut Olmayan Kültürel Miras Uzmanı Yunus Ekim ve Kıdemli Arkeoloji Uzmanı / Somut Olmayan Kültürel Miras Uzmanı Serkan Akdemir.

tabanında muhafaza edilen) kaydedilmiş ve ilgili bulgular Proje Arkeolojik Temel Verisine dahil edilmiştir.

Somut Olmayan Kültürel Miras Üzerine Saha Araştırması

Somut olmayan kültürel mirasa ilişkin saha çalışmaları, bölgenin tarihi ve coğrafyası hakkında bilgi sahibi olan, bu alanlara değer veren ve bu alanlardaki somut olmayan kültürel unsurları bilen, yaşayan, sürdüren ve aktaran kişilerle “nitel görüşme tekniği” kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

Bu araştırma yöntemi kapsamında, yerel halk temsilcileriyle yüz yüze görüşmeler yapılmış ve somut olmayan kültürel miras unsurlarına ilişkin veriler toplanmıştır. Görüşmelere ilişkin detaylar Tablo 6.36’da sunulmaktadır.

Tablo 6.36 Somut Olmayan Kültürel Miras Kapsamında Gerçekleştirilen Görüşmelere İlişkin Detaylar¹⁷

Mahalleler	Görüşme Konuları	Görüşülen Kişi Sayısı	Görüşmelerden Fotoğraflar
Kocaeli-Körfez Yeniyalı	Giriş Katılımcılara proje ve görüşmenin amacı hakkında bilgilendirme yapılması Katılımcının mahallesinde Uluslararası Somut Olmayan Kültürel Miras Unsurlarının bulunup bulunmadığının sorgulanması	2	
Kocaeli-Derince Çınarlı	Katılımcının mahallesinde Ulusal Somut Olmayan Kültürel Miras Unsurlarının bulunup bulunmadığının sorgulanması Katılımcının mahallesinde Yerel Somut Olmayan Kültürel Miras Unsurlarının bulunup bulunmadığının sorgulanması	3	

¹⁷ Lütfen, kişisel verilerin korunmasına ilişkin düzenlemeler gereği, bu belgenin kamuya açık versiyonundaki fotoğrafların bulanıklaştırıldığını unutmayın.

Mahalleler	Görüşme Konuları	Görüşülen Kişi Sayısı	Görüşmelerden Fotoğraflar
Kocaeli-İzmit Çukurbağ		4	
Kocaeli-İzmit Akçakoca		2	
Kocaeli-İzmit Çayırköy		1	
Kocaeli-Kartepe Dumlupınar		2	

6.2.15.4.3. Etki Değerlendirme Aşaması

Kültürel mirasa (somut ve somut olmayan kültürel miras) ilişkin etki değerlendirme çalışmaları, ICOMOS 2022 tarafından yayımlanan “Etki Değerlendirmeleri İçin Rehber ve Araç Seti (GTIA) (Dünya Mirası Bağlamında)” doğrultusunda gerçekleştirilmiştir.

Bu kapsamda, proje etki alanı içerisinde bulunan kültürel miras unsurları üzerindeki potansiyel etkilerin belirlenebilmesi amacıyla öncelikle kültürel mirasın değeri tespit edilmiştir. Kültürel miras değerinin belirlenmesinin ardından, Projenin kültürel miras üzerindeki etkileri değerlendirilmiştir. Bu doğrultuda bir değer ölçeği oluşturulmuştur.

Sonuç olarak, proje kapsamında ortaya çıkabilecek etkinin büyüklüğüne ve değişimin etkisi/önemine ilişkin ölçek geliştirilmiş; etki değerlendirme çalışmaları ICOMOS GTIA (2022)¹⁸ doğrultusunda yürütülmüştür (Tablo 6.37).

Tablo 6.37 ICOMOS 2022, Etki Değerlendirme Ölçeği

1 Adım			2 Adım				3 Adım	
Kültürel Varlıkların Değerinin Tanımlanması			Etkinin Büyüklüğüne İlişkin Tanım				Değişimin Etkisi (Etkinin Önemi)	
							Olumsuz	Olumlu
OUV ¹⁹	Ulusal ²⁰	Yerel ²¹	Yok ²²	İhmal Edilebilir ²³	Kısmi ²⁴	Büyük ²⁵	Büyük/ Orta/Küçük / Nötr / Etkisiz	

Olası olumlu ve olumsuz etkiler, masa başı araştırmaları ve saha çalışmaları aracılığıyla ayrıntılı şekilde değerlendirilmiştir. Proje faaliyetlerinin etki alanı içerisindeki kültürel miras unsurları/varlıkları üzerindeki etkileri aşamalı bir değerlendirme yaklaşımıyla analiz edilmiş ve sonuçlar listelenmiştir. Bu kapsamda, projeden kaynaklanabilecek olası değişimlerin türü ve kısmi boyutları ortaya konulmuş; yukarıda belirtilen kriterler doğrultusunda uzman değerlendirmesi yoluyla değer tespiti yapılmıştır. ICOMOS GTIA (2022) doğrultusunda, proje faaliyetlerinden kültürel miras alanları üzerinde ortaya çıkabilecek tüm etkiler için aşamalı şekilde özel azaltıcı önlemler ve öneriler sunulmuştur. Azaltıcı önlemler ve öneriler sonrasında oluşabilecek bakiye (residual) etkiler de belirlenmiştir. CHIA çalışması kapsamında, Projenin potansiyel olumsuz etkilerini en aza indirmek amacıyla uygun azaltıcı önlemler gözden geçirilmiş ve rapora dahil edilmiştir. Bakiye etkiler ise önerilen azaltıcı önlemler doğrultusunda belirlenmiştir.

6.2.15.4.4. Raporlama Evresi

Tüm çalışmalar süresince, somut ve somut olmayan kültürel miras varlıklarına ilişkin toplanan tüm veriler farklı haritalama ve analiz platformlarında değerlendirilmiş; kültürel miras varlıklarının coğrafi konumları dikkate alınarak ve bu varlıkların korunması/kurtarılması amacıyla azaltıcı önlemler geliştirilerek raporlama tamamlanmıştır.

¹⁸ Lütfen aşağıdaki bağlantıyı kontrol edin; bu bağlantı 23.01.2026 tarihinde <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000382347> adresinden alınmıştır.

¹⁹ Uluslararası ölçekte tanınan kültürel varlıklar (UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde yer alan alanlar / Geçici Liste'de yer alan alanlar vb.).

²⁰ Ulusal ölçekte tanınan kültürel varlıklar (Ulusal mevzuat kapsamında koruma altına alınmış, tescil edilmiş kültürel miras alanları ve unsurları veya resmi tescil sürecinde olan arkeolojik alanlar.)

²¹ Yerel ölçekte algılanan kültürel varlıklar (Arazi çalışması sırasında ilk kez tespit edilen tescilsiz kültürel miras varlıkları.)

²² Proje faaliyetleri nedeniyle tarihi alanın/unsurun genel görünümünde ve kullanımında herhangi bir değişiklik olmayacaktır.

²³ Proje faaliyetlerinden kaynaklanan, tarihi alanın/unsurun genel görünümünde ve kullanımında küçük, önemsiz bir değişiklik.

²⁴ Proje faaliyetleri sonucunda, miras alanının genel görünümünde ve kullanımında orta düzeyde bir değişiklik meydana gelmiş ve bu da miras alanının/öğesinin karakterinde önemli bir değişime yol açmıştır.

²⁵ Proje faaliyetleri sonucunda, miras alanının/unsurunun genel görünümünde ve kullanımında önemli değişiklikler meydana gelmiş, bu da miras alanının ve çevresinin kapsamlı bir şekilde değiştirilmesine ve miras alanının tanımlayıcı değerlerinde büyük bir değişikliğe yol açmıştır.

Kocaeli Kuzey Hafif Raylı Ulaşım Sistemi (Körfezray Metro) Projesi

Çevresel ve Sosyal Etki Değerlendirmesi Raporu – Bölüm 6.2

05.05.2026 | 25753037_Final_Rev00

6.2.15.5. Masa Başı Çalışma Bulguları

6.2.15.5.1. Somut Kültürel Miras

Proje, Marmara Denizi'nin doğu kıyısı boyunca, Kuzeybatı Anadolu'da yer alan Kocaeli ilinde konumlanmaktadır. Stratejik coğrafi konumu nedeniyle bölge, tarih boyunca farklı uygarlıkların ilgisini çekmiş ve bu durum, Paleolitik Dönem'den itibaren kesintisiz sayılabilecek bir insan yerleşimi örüntüsünün oluşmasına yol açmıştır. Bölgenin bu çok katmanlı tarihsel karakteri, günümüzde arkeolojik kalıntılar ve korunmuş kültürel miras varlıkları aracılığıyla belgelenmektedir.

Kocaeli Yarımadası genelinde yürütülen arkeolojik yüzey araştırmaları, Paleolitik Dönem'e (yaklaşık MÖ 1.000.000–MÖ 12.000) tarihlenen taş alet topluluklarını ortaya çıkarmış olup, bölgede avcı-toplayıcı toplumların varlığına işaret etmektedir. Kalkolitik Dönem'e (yaklaşık MÖ 5500–MÖ 3200) ait bulgular ise erken tarımsal üretim ve yerleşik yaşama geçişe ilişkin kanıtlar sunmaktadır.²⁶

Dilovası Adatepe mevkiinde yürütülen araştırmalar, Tunç Çağı'na (yaklaşık MÖ 3200–MÖ 1200) ilişkin önemli veriler sağlamış²⁷; ortaya çıkarılan materyal kültürün Ege Bölgesi'ndeki çağdaş yerleşimlerle benzerlik gösterdiği belirlenmiştir. Demir Çağı'na (yaklaşık MÖ 1200–MÖ 334) tarihlenen buluntular ise Anadolu genelindeki diğer Demir Çağı kültür gruplarıyla etkileşim içinde olan daha kalıcı yerleşimlerin varlığını göstermektedir.

Antik Çağ'da Kuzeybatı Anadolu, Bithynia olarak bilinmekteydi. Bölgenin merkezinde, MÖ 3. yüzyılda Bithynia Kralı I. Nikomedes tarafından kurulan ve günümüzdeki İzmit'e karşılık gelen Nikomedeia antik kenti yer almaktadır. Nikomedeia kısa sürede bölgenin en önemli kentsel merkezlerinden biri haline gelmiş ve MS 286 yılında Roma İmparatoru Diocletianus tarafından eyalet başkenti ilan edilmiştir. Bu dönemde şehir, imparatorluk yönetimi ve askeri strateji açısından kritik bir rol üstlenmiş; tiyatrolar, su kemerleri ve çeşitli altyapı yapıları gibi anıtsal kamu yapılarıyla donatılmıştır. Antik kentsel dokunun büyük bölümü günümüz modern kenti altında gömülü olsa da şehir surlarının bazı bölümleri günümüze ulaşmıştır.

Proje alanının bir kısmı antik Nikomedeia kentinin sınırları içerisinde yer aldığından, zemin kazı çalışmalarında arkeolojik kalıntıların ortaya çıkma olasılığı bulunmaktadır. Proje hattının antik kent sınırlarıyla çakıştığı bazı kesimlerde arkeolojik sondaj ve kurtarma kazı çalışmaları yürütülmektedir. CHIA saha çalışmaları kapsamında bu alanlar detaylı inceleme ve belgeleme sürecine tabi tutulacaktır.

Bizans Dönemi'nde İzmit, askeri ve ticari önemini korumuştur. Günümüze ulaşan sur kalıntıları ile kilise ve hamam yapıları, bu dönemdeki sürekli yerleşim ve stratejik önemi yansıtmaktadır.²⁸ Marmara Denizi üzerindeki konumu ve İstanbul'a (Konstantinopolis) deniz erişimi, kentin Bizans çağında önemli bir liman ve lojistik merkez olmasını sağlamıştır.

Osmanlı döneminde ise İzmit ve çevresi, İstanbul'a yakınlığı nedeniyle idari ve ticari önemini sürdürmüştür. Günümüze ulaşan hanlar, camiler ve çeşmeler gibi çok sayıda Osmanlı dönemi kültürel

²⁶ Türkiye Arkeolojik Yerleşmeleri (TAY) Projesi /Türk Arkeolojik Alanları (TAY) Projesi. (2010). Paleolitik, Kalkolitik ve Tunç Çağı verileri. tayproject.org (Bing'de tayproject.org)

²⁷ Ökse, A. T., Çalık Ross, A. Ç., Konak, A. (2019). Kocaeli Yarımadası Tunç ve Demir Çağlarına Ait Arkeolojik Bulgular. Arkeoloji ve Sanat, 162, 17–40.

²⁸ Güney, Hale, "Antik Çağ'da Nikomedia (İzmit) Kenti'nin Jeopolitik Önemi", ICANAS, 38, 10-16 Eylül 2007, Ankara, 2013, s. 1467-1492.

miras unsuru bulunmaktadır. İzmit Saat Kulesi ve Pertev Paşa Camii bu dönemin öne çıkan örnekleri arasında yer almaktadır.

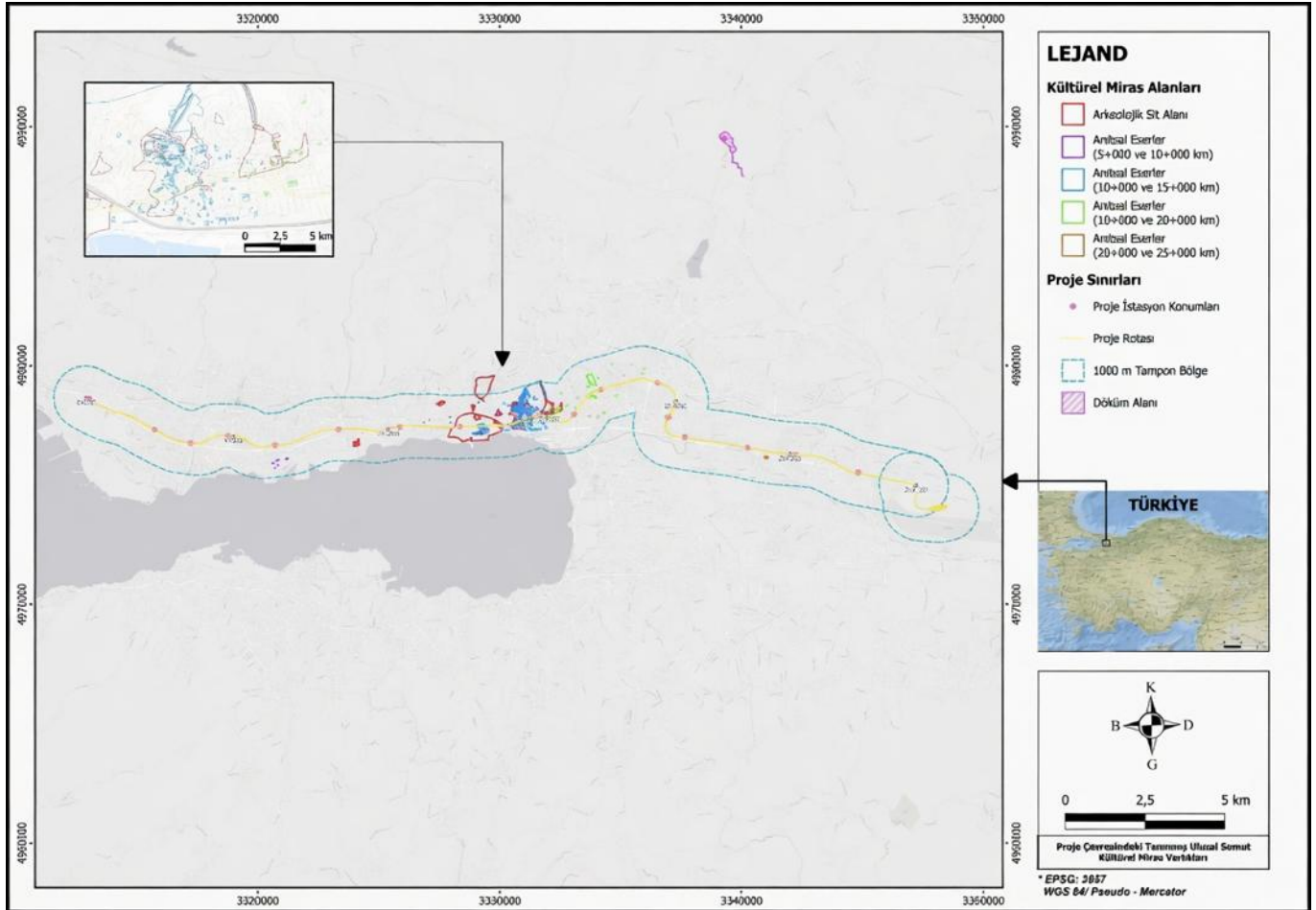
Proje güzergâhı ve çalışma alanına ilişkin masa başı değerlendirme (DBA), İzmit ve çevresinde yoğun bir kültürel miras varlığı bulunduğunu ortaya koymuştur. Bu varlıklar; Helenistik, Roma ve Bizans dönemlerini kapsayan Nikomedia kalıntıları ile Osmanlı ve Erken Cumhuriyet dönemi unsurlarını içermektedir. Değerlendirme kapsamında, proje kaynaklı doğrudan, dolaylı ve kümülatif etkiler analiz edilmiş; doğrudan fiziksel müdahale veya çevresel etkilenme riski bulunan varlıklar saha çalışmasında detaylı olarak ele alınmıştır.

Proje yakın çevresinde (1000 m tampon alan) yer alan bilinen kültürel miras alanları Tablo 6.38 ve Şekil 6.32’de sunulmaktadır.

Tablo 6.38 Proje Yakın Çevresinde (Kocaeli–İzmit) Yer Alan Tanınmış Ulusal Somut Kültürel Miras Varlıkları

No	Miras Alanı/Varlığının Adı	Mahalle	Proje Güzergâhına Uzaklık (m.)	Dönem
1	Yenimahalle Hypogeum Mezarı Arkeolojik Sit Alanı Sınırları	Şirintepe	290	Roma
2	Serdar Mahallesi Arızlı Köyü 1. Derece Arkeolojik Sit Alanı Sınırları	Ş. Arızlı	670	Roma
3	Yenidoğan Hypogeum Mezarı Arkeolojik Sit Alanı Sınırları	Yenidoğan	850	Roma
4	Yenidoğan Hypogeum Mezarı 3. Derece Arkeolojik Sit Alanı Sınırları	Yenidoğan	770	Roma
5	Yenidoğan Panteleimon Manastırı Arkeolojik Sit Alanı Sınırları	Yenidoğan	500	Bizans
6	Yenidoğan Panteleimon Manastırı 1. Derece Arkeolojik Sit Alanı Sınırları	Yenidoğan	560	Bizans
7	Seka 1., 2. ve 3. Derece Arkeolojik Sit Alanı Sınırları	Kozluk	0	Helenistik / Roma
8	Yenidoğan Surlar Kalıntısı Arkeolojik Sit Alanı Sınırları	Yenidoğan	260	Roma
9	Turgut Mahallesi 3. Derece Arkeolojik Sit Alanı Sınırları	Turgut	320	Roma
10	Kozluk 1. Derece Arkeolojik Sit Alanı Sınırları	Kozluk	0	Roma
11	İç Kale 1. ve 3. Derece Arkeolojik Sit Alanı – Kentsel Sit Alanı	Akçakoca / Hacıhasan	0	Helenistik / Roma / Bizans / Osmanlı
12	Tepecik 1. Derece Arkeolojik Sit Alanı Sınırları	Tepecik	0	Roma

No	Miras Alanı/Varlığının Adı	Mahalle	Proje Güzergâhına Uzaklık (m.)	Dönem
13	Hacı Hızır Mahallesi 1. Derece Arkeolojik Sit Alanı Sınırları	Hacı Hızır	490	Roma
14	Çukurbağ Terzibayırı Şehir Surları	Çukurbağ	450	Roma
15	Çukurbağ 1. ve 3. Derece Arkeolojik Sit Alanı Sınırları	Çukurbağ	0	Helenistik / Roma / Bizans / Osmanlı
16	Cedit Mahallesi 3. Derece Arkeolojik Sit Alanı Sınırları	Cedit	310	Roma
17	5+00 ile 10+00 kilometreleri arasındaki anıtsal eser sınırları	Yok	Yok	Osmanlı
18	10+00 ile 15+00 kilometreleri arasındaki anıtsal eser sınırları	Yok	Yok	Roma / Bizans / Osmanlı / Erken Cumhuriyet
19	15+00 ile 20+00 kilometreleri arasındaki anıtsal eser sınırları	Yok	Yok	Roma / Bizans / Osmanlı / Erken Cumhuriyet
20	20+00 ile 25+00 kilometreleri arasındaki anıtsal eser sınırları	Yok	Yok	Erken Cumhuriyet

Şekil 6.32 Proje Yakın Çevresinde Yer Alan Tanınmış Ulusal Somut Kültürel Miras Varlıkları

UNESCO Dünya Mirası Listesi²⁹ ve UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi³⁰, uluslararası düzeyde tanınan kültürel miras alanları kapsamında değerlendirilmektedir. Türkiye'nin UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde kayıtlı 22 alanı bulunmaktadır (26 Ocak 2026 itibarıyla). Projenin geniş bölgesinde yer alan bu alanlar Tablo 6.39 ve Şekil 6.33'te gösterilmektedir.

Projeye en yakın alan, proje güzergâhının yaklaşık 70 km batısında bulunan “İstanbul’un Tarihî Alanları”dır.

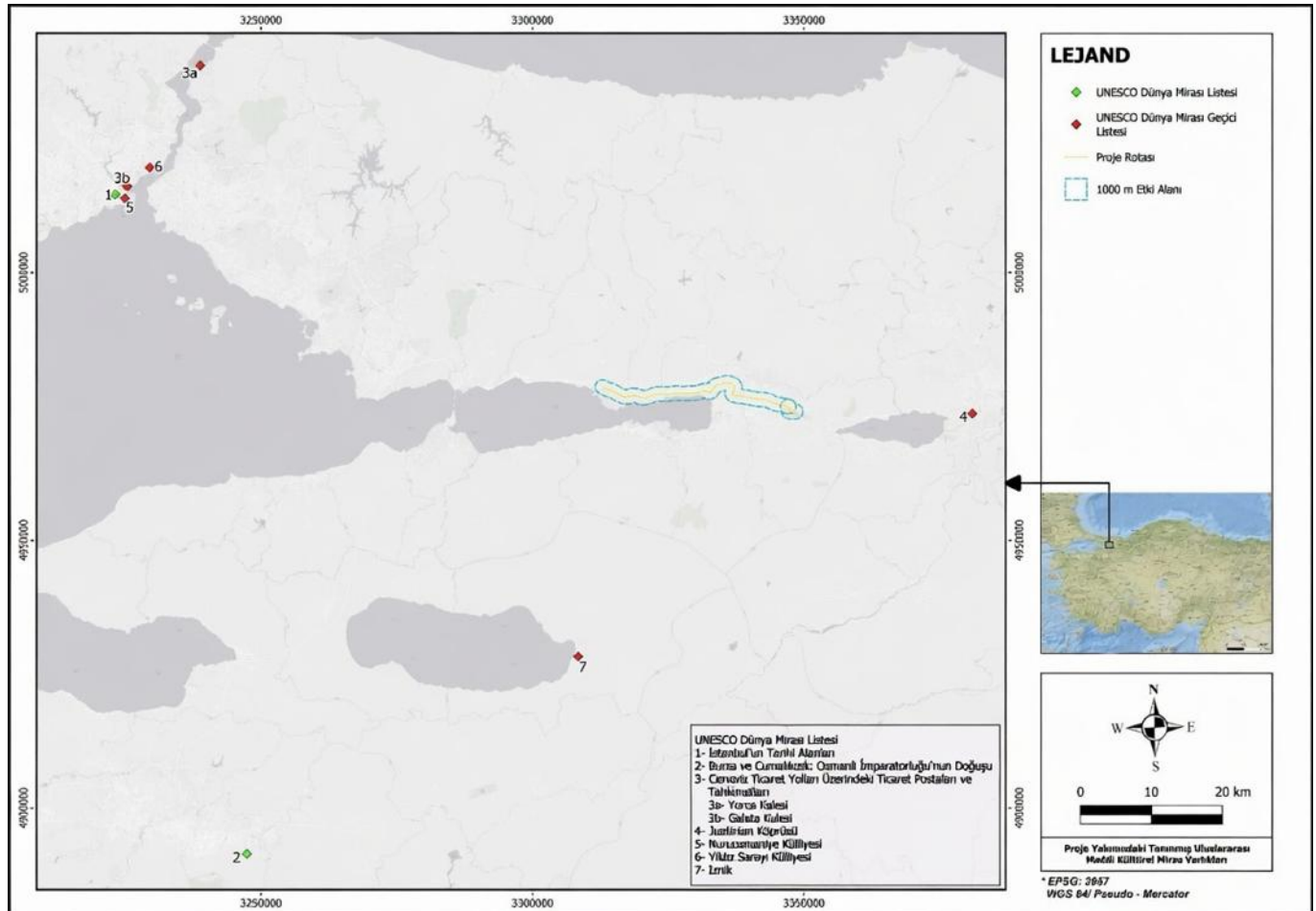
UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi'nde yer alan alanlar arasında ise Projenin geniş bölgesinde 2 alan bulunmaktadır. Projeye en yakın alanlar; Projenin yaklaşık 24 km doğusunda Sakarya'da bulunan "Justinianus Köprüsü" ile yaklaşık 36 km güneyinde Bursa'da bulunan "İznik"tir (Tablo 6.39).

²⁹ Lütfen aşağıdaki bağlantıyı kontrol edin;
26.01.2026 tarihinde <https://whc.unesco.org/en/statesparties/tr> adresinden alınmıştır.

³⁰ Lütfen aşağıdaki bağlantıyı kontrol edin;
26.01.2026 tarihinde <https://whc.unesco.org/en/tentativelists/?action=listtentative&state=tr&order=states> adresinden alınmıştır.

Tablo 6.39 Proje Yakın Çevresinde Yer Alan Tanınmış Uluslararası Somut Kültürel Miras Varlıkları

No	UNESCO Dünya Mirası Listesi	Şehir	Mahalle	Projeye Uzaklık (km)
1	İstanbul'un Tarihî Alanları	İstanbul	Fatih	70
2	Bursa ve Cumalıkızık: Osmanlı İmparatorluğu'nun Doğuşu	Bursa	Yıldırım	83
UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi				
3	Ceneviz Ticaret Yolları Üzerindeki Ticaret Merkezleri ve Tahkimatlar, Yoros Kalesi, Galata Kulesi"	3a İstanbul 3b İstanbul	3a: Beykoz 3b: Beyoğlu	3a: 71 3b: 71
4	Justinianus Köprüsü	Sakarya	Serdivan	24
5	Nuruosmaniye Külliyesi	İstanbul	Fatih	71
6	Yıldız Sarayı Kompleksi	İstanbul	Beşiktaş	70
7	İznik	Bursa	İznik	36

Şekil 6.33 Proje Yakın Çevresinde Yer Alan Tanınmış Uluslararası Somut Kültürel Miras Varlıkları

6.2.15.5.2. Somut Olmayan Kültürel Miras

Coğrafi açıdan önemli bir konumda bulunan bölge, verimli tarım alanları ve su kaynakları gibi doğal zenginlikleri nedeniyle tarih öncesi dönemlerden itibaren insanlar tarafından yerleşim alanı olarak tercih edilmiştir. Bölge zaman içerisinde çeşitli göç hareketlerine sahne olmuş ve bu göçler bölgedeki somut olmayan kültürel miras değerlerine önemli katkılar sağlamıştır.

Tarihî yapılar ile doğal çevrenin korunması ve muhafaza edilmesi, bölge halkı açısından öne çıkan unsurlar arasındadır. Yaşamın geçiş dönemlerinin yanı sıra millî ve dinî bayramlar da yerel halk için büyük önem taşımaktadır. Bölgedeki geleneksel ekonomi ağırlıklı olarak tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. Ancak Kocaeli’de yaşanan yoğun sanayileşme ve kentleşme, proje güzergâhını ve çevresini önemli ölçüde etkilemiştir. Proje güzergâhı ve yakın çevresinde geleneksel tarımsal faaliyetler oldukça sınırlı düzeydedir.

Proje güzergâhının geçtiği ilçelerin (Körfez, Derince, İzmit ve Kartepe) demografik yapısı ağırlıklı olarak Manav topluluğundan oluşmaktadır. Bölge nüfusu ayrıca Balkan-Rumeli ve Kafkas kökenli toplulukları da içermekte olup, sanayileşmeye bağlı olarak Türkiye’nin farklı illerinden gerçekleşen yoğun iç göç hareketlerinden etkilenmiştir.

Manavlar; Orta Asya ile güçlü tarihî ve kültürel bağlara sahip, uzun süredir yerleşik yaşam sürdüren Türk topluluklarından biri olarak değerlendirilmektedir. Dilbilimsel açıdan “Manav” (veya fonetik varyantı “Manap”) kelimesinin Kazak, Kırgız, Yakut ve Çağatay Türk lehçelerinde “lider”, “koruyucu” veya “asilzade” anlamlarında kullanıldığı belirtilmektedir. Bu anlamlar, Manavların tarihsel olarak bölgede sürekli yerleşim gösteren istikrarlı ve göçebe olmayan topluluklar olma niteliğiyle ilişkilendirilmektedir.

Manav kimliğinin belirleyici özelliklerinden biri; Türkmen, Yörük, Çerkes, Tatar veya Muhacir gibi diğer etnik ya da göçebe kimliklerden farklı olarak kendine özgü bir toplumsal yapı sergilemesidir. Tarihî kayıtlar, Manav yerleşimlerinin Kocaeli’nde ilk olarak 14. yüzyılın başlarında Taşköprü bölgesinde başladığını, ardından 1320–1328 yılları arasında Kandıra bölgesine yayıldığını göstermektedir.

Günümüzde Manav nüfusu; Çayırova, Darıca, Derince, İzmit, Dilovası, Gebze, Gölcük, Kandıra, Karamürsel, Kartepe ve Körfez dahil olmak üzere Kocaeli’nin tüm ilçelerine yayılmış durumdadır.³¹

Proje Alanı’nın yakın çevresinde bulunan ulusal ve uluslararası düzeyde tanınan somut olmayan kültürel miras varlıkları Tablo 6.40 ve Tablo 6.41’de sunulmaktadır.

Tablo 6.40 Proje Alanı Yakın Çevresinde Yer Alan Tanınmış Ulusal Somut Olmayan Kültürel Miras Varlıkları^{32,33}

No	Öge Grup Başlıkları	Envanter / Yerel Uygulamalar
1	Dokuma Sanatı ve Gelenekleri	Hereke İpek Halı Dokumacılığı, Kandıra Bezi Dokumacılığı, Hereke İpekli Kumaş Dokumacılığı

³¹ Kocaeli Yerel Kültür Müzesi, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi, 2026.

³² Projenin bulunduğu Kocaeli ilini kapsayan literatür taramasına dayanarak hazırlanmıştır.

³³ Lütfen aşağıdaki bağlantıyı kontrol edin;

26.01.2025 tarihinde <https://aregem.ktb.gov.tr/TR-344757/somut-olmayan-kulturel-miras-turkiye-ulusal-envanteri.html> adresinden alınmıştır.

Kocaeli Kuzey Hafif Raylı Ulaşım Sistemi (Körfezray Metro) Projesi

Çevresel ve Sosyal Etki Değerlendirmesi Raporu – Bölüm 6.2

05.05.2026 | 25753037_Final_Rev00

No	Öge Grup Başlıkları	Envanter / Yerel Uygulamalar
2	Kenar Süsü İşlemeciliği/İğne İşleri, Dikiş ve Örgü Gelenekleri	Geleneksel Tığ ve İğne Örgücülüğü
3	Geleneksel Toplantılar ve Organizasyonlar	Keten Helvası Yapımı
4	Düğün Gelenekleri	Manavlarda Kına Geceleri ve Görkemli Düğün Geleneği
5	İnanç Temelli Gelenek ve Uygulamalar	Anma Törenleri, Mevlit ve Etli Pilav İkramı, Yağmur Duası
6	Önemli Gün ve Kişileri Anma Gelenekleri	Abhazların Anma Günü
7	Takvime Bağlı İnançlar, Kutlamalar ve Gelenekler	Hıdrellez Kutlamaları (Türkmenler, Aleviler, Manavlar ve Romanlar)
8	Türk Mutfak Kültürü / Geleneksel Yiyecek-İçecek Yapımı ve Sosyal Uygulamalar	Dartılı Keşkek, İzmit Pişmaniyesi Üretimi ve Gelenekleri
9	Geleneksel Sözlü Anlatım / Hitabet Geleneği	Kocaeli Manileri

2026 yılı itibarıyla Türkiye'ye ait 32 unsur UNESCO Somut Olmayan Kültürel Miras Temsilî Listesi'ne kayıtlıdır. Bu unsurlar arasında, Proje koridorunun bulunduğu Kocaeli ilinde kayıt altına alınmış 10 unsur yer almakta olup bunlar Tablo 6.41'de sunulmaktadır.

Tablo 6.41 Proje Alanı Yakın Çevresinde Yer Alan Tanınmış Uluslararası Somut Olmayan Kültürel Miras Varlıkları³⁴

No	Somut Olmayan Kültürel Miras Unsuru	UNESCO Listesine Kabul Yılı
1	Nevruz	2024
2	İftar/Eftari/İftar/İftor ve sosyo-kültürel gelenekleri	2023
3	Kimliğin, misafirperverliğin ve sosyal etkileşimin sembolü olan çay kültürü.	2022
4	Geleneksel Türk Okçuluğu	2019
5	Bahar Kutlaması Hıdrellez	2017
6	Yassı ekmek yapımı ve paylaşım kültürü: Lavaş, Katmer, Yufka, Yufka	2016
7	Türk Kahvesi Kültürü ve G	2013
8	Tören Keşkeği Geleneği	2011
9	Semah, Alevi-Bektaşî Ritüeli	2010
10	Geleneksel Sohbet Toplantıları	2010

³⁴ Lütfen aşağıdaki bağlantıyı kontrol edin;

26.01.2025 tarihinde [https://ich.unesco.org/en/lists?text=&country\[\]=00228&multinational=3#tabs](https://ich.unesco.org/en/lists?text=&country[]=00228&multinational=3#tabs) adresinden alınmıştır.

Kocaeli Kuzey Hafif Raylı Ulaşım Sistemi (Körfezray Metro) Projesi

Çevresel ve Sosyal Etki Değerlendirmesi Raporu – Bölüm 6.2

05.05.2026 | 25753037_Final_Rev00

6.2.15.6. Saha Araştırma Bulguları

6.2.15.6.1. Saha Çalışmalarına Dayalı Somut Kültürel Miras

Yürüyüş gözlemi (saha araştırması), proje alanı ve proje tampon bölgesi içerisinde 12–17 Ocak 2026 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Yüzey materyalleri dikkate alınarak yapılan gözlemler ve masa başı araştırma sonuçları doğrultusunda iki farklı tanımlama geliştirilmiştir.³⁵

Proje; Kocaeli ili Körfez, Derince, İzmit ve Kartepe ilçeleri boyunca, her yönde yaklaşık 29 km olmak üzere toplam yaklaşık 58 km uzunluğunda metro hattı ve toplam 19 istasyonun inşasını kapsamaktadır. Körfez ilçesinde bulunan Tüpraş Petkim’den başlayan proje güzergâhı, Derince ilçesinden geçerek Derince Millet Bahçesi ve İzmit ilindeki Seka Park yönünde ilerlemekte, ardından şehir merkezine ulaşmaktadır. Şehir merkezinden sonra güzergâh, Kocaeli Şehirlerarası Otobüs Terminali’ne uzanmakta ve son olarak Kartepe ilçesindeki İzmit Doğu İstasyonu’nda sona ermektedir. Bunun yanı sıra, proje kapsamında bir depolama ve park alanı ile yaklaşık 2,7 km uzunluğunda depolama ve park alanı bağlantı hattı da inşa edilecektir.

Yürüyüş gözlemleri; tünel açma, kazı, zemin iyileştirme ve sondaj dâhil olmak üzere inşaat faaliyetlerinin bazı istasyon noktalarında başladığını ve farklı ilerleme aşamalarında sürdüğünü doğrulamaktadır. Özellikle resmî olarak tescilli kültürel miras alanları sınırları içerisinde yürütülen çalışmaların, Kocaeli Müzesi gözetiminde arkeolojik izleme (watching brief) kapsamında gerçekleştirildiği belirlenmiştir.

Saha gözlemlerine dayanılarak, istasyon inşaatlarının mevcut durumu ve bunların tespit edilen kültürel miras varlıklarıyla mekânsal ilişkisi aşağıdaki Tablo 6.42’de ayrıntılı olarak sunulmaktadır.

Tablo 6.42 Proje İstasyonlarının İnşaat Durumu / İlerleme Seviyesi

No	İstasyon Adı	İnşaat Durumu / İlerleme Seviyesi	Gözlemler
1	Tüpraş-Petkim	İnşaat Devam Ediyor	Çalışmalar sırasında herhangi bir kültürel varlık/alan/ize rastlanmamıştır.
2	Körfez	İnşaat Başlamadı	Çalışmalar sırasında herhangi bir kültürel varlık/alan/ize rastlanmamıştır.
3	95 Evler	İnşaat Devam Ediyor	Çalışmalar sırasında herhangi bir kültürel varlık/alan/ize rastlanmamıştır.
4	Derince Eğitim ve Araştırma Hastanesi	İnşaat Devam Ediyor	Çalışmalar sırasında herhangi bir kültürel varlık/alan/ize rastlanmamıştır.
5	Derince	İnşaat Devam Ediyor	Çalışmalar sırasında herhangi bir kültürel varlık/alan/ize rastlanmamıştır.
6	Derince Millet Bahçesi	İnşaat Devam Ediyor	Çalışmalar sırasında herhangi bir kültürel varlık/alan/ize rastlanmamıştır.

³⁵ 1- Kayıtlı Alanlar (1., 2. ve 3. Derece Arkeolojik Koruma Alanları, Anıt Eserler, Koruma Bölgeleri vb.) 2863 sayılı Kanun ile tescil edilmiş ve koruma altına alınmış alanlardır.

2- Kayıtlı Olmayan Alanlar (Arkeolojik ve Diğer Kültürel Miras Alanları alt sınıflandırmaları).

Kocaeli Kuzey Hafif Raylı Ulaşım Sistemi (Körfezray Metro) Projesi

Çevresel ve Sosyal Etki Değerlendirmesi Raporu – Bölüm 6.2

05.05.2026 | 25753037_Final_Rev00

No	İstasyon Adı	İnşaat Durumu / İlerleme Seviyesi	Gözlemler
7	Kuruçeşme	İnşaat Devam Ediyor	Çalışmalar sırasında herhangi bir kültürel varlık/alan/ize rastlanmamıştır.
8	Seka Devlet Hastanesi	İnşaat Devam Ediyor	Kocaeli Müzesi gözetiminde yürütülen arkeolojik sondaj çukuru çalışmaları tamamlanmıştır.
9	Seka Park	“İnşaat Devam Ediyor (Arkeolojik çalışmalar nedeniyle inşaat faaliyetleri sürdürülmemektedir.)”	Arkeolojik sondaj çukuru çalışmaları tamamlanmış olup kurtarma kazısı çalışmaları devam etmektedir.
10	Cumhuriyet Park	İnşaat Devam Ediyor	Çalışmalar sırasında herhangi bir kültürel varlık/alan/ize rastlanmamıştır.
11	Milli İrade Park	İnşaat Devam Ediyor	Çalışmalar sırasında herhangi bir kültürel varlık/alan/ize rastlanmamıştır.
12	Bekirdere	İnşaat Devam Ediyor	Çalışmalar sırasında herhangi bir kültürel varlık/alan/ize rastlanmamıştır.
13	Otogar	İnşaat Devam Ediyor	Çalışmalar sırasında herhangi bir kültürel varlık/alan/ize rastlanmamıştır.
14	Yahyakaptan	İnşaat Başlamadı	Çalışmalar sırasında herhangi bir kültürel varlık/alan/ize rastlanmamıştır.
15	Poyraz	İnşaat Başlamadı	Çalışmalar sırasında herhangi bir kültürel varlık/alan/ize rastlanmamıştır.
16	Fındıklı	İnşaat Başlamadı	Çalışmalar sırasında herhangi bir kültürel varlık/alan/ize rastlanmamıştır.
17	Kartepe	İnşaat Başlamadı	Çalışmalar sırasında herhangi bir kültürel varlık/alan/ize rastlanmamıştır.
18	İzmit Doğu	İnşaat Başlamadı	Çalışmalar sırasında herhangi bir kültürel varlık/alan/ize rastlanmamıştır.
19	Özdilek	İnşaat Başlamadı	Çalışmalar sırasında herhangi bir kültürel varlık/alan/ize rastlanmamıştır.

Proje güzergâhı üzerinde kültürel miras koruma alanı sınırları içerisinde bulunan istasyon lokasyonlarında, Kocaeli Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu’nun resmî kararları doğrultusunda, Kocaeli Müze Müdürlüğü denetiminde sondaj çalışmaları gerçekleştirilmiştir.

Kocaeli Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu’nun 27.02.2025 tarih ve 7700 sayılı kararı doğrultusunda toplam 15 adet sondaj kuyusu açılmıştır. Bu sondajların dağılımı aşağıdaki şekildedir:³⁶

- İzmit ilçesi Yenidoğan Mahallesi’nde bulunan 3. Derece Arkeolojik Sit Alanı içerisindeki iki ayrı parselde 8 sondaj,

³⁶ Kocaeli Müze Müdürlüğü’nün 15 Ocak 2026 tarihli Bilgilendirme Notu.
Kocaeli Kuzey Hafif Raylı Ulaşım Sistemi (Körfezray Metro) Projesi
Çevresel ve Sosyal Etki Değerlendirmesi Raporu – Bölüm 6.2
05.05.2026 | 25753037_Final_Rev00

- İzmit ilçesi Kozluk Mahallesi'nde bulunan 3. Derece Arkeolojik Sit Alanı içerisindeki iki ayrı parselde 3 sondaj,
- İzmit ilçesi Akçakoca Mahallesi'nde bulunan 1. ve 3. Derece Arkeolojik ve Kentsel Sit Alanı içerisinde 1 sondaj,
- Tescilli İzmit Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi bahçesinde 1 sondaj,
- Cumhuriyet Parkı İstasyonu'nun güney sınırında yer alan Gazi Lisesi koruma alanı içerisinde 2 sondaj.

2863 sayılı Kanun kapsamında yapılan sondaj çalışmalarında herhangi bir kültür varlığına rastlanmamıştır. Bununla birlikte, proje güzergâhı üzerindeki bazı koruma alanlarında Kocaeli Müze Müdürlüğü tarafından arkeolojik izleme çalışmaları yürütülmüş; belirli alanlarda arkeolojik sondaj çukurları ve kurtarma kazıları gerçekleştirilmiştir.³⁷

Sekapark 3. Derece Arkeolojik Sit Alanı – Geçici Şantiye Alanı Altyapı Çalışmaları İçin Arkeolojik Sondajlar

Kocaeli Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 24.09.2024 tarih ve 7373 sayılı kararı doğrultusunda koruma alanlarında arkeolojik sondaj çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Açılan dört sondaj çukurundan ikisinde, yaklaşık 2,20 metre derinlikte opus tessellatum tekniğiyle yapılmış küçük geometrik taban mozaïği, ilişkili mimari kalıntılar ve seramik parçaları tespit edilmiştir. Bu buluntular Roma Dönemi'ne (MS 1.–2. yüzyıllar) tarihlendirilmiştir. Yapılan değerlendirmelerin ardından kalıntılar yerinde korunmuştur (in situ). Sonrasında mozaik, Kocaeli Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 23.12.2024 tarih ve 7580 sayılı kararıyla "Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlığı" olarak tescillenmiştir.

Sekapark 3. Derece Arkeolojik Sit Alanı içerisinde yer alan geçici kamp sahasında; atıksu, içme suyu, doğalgaz, elektrik ve fiber optik hatları ile asfalt ve beton yol yapım çalışmaları Kocaeli Müze Müdürlüğü denetiminde yürütülmüş, bu çalışmalar sırasında herhangi bir kültür varlığına rastlanmamıştır.

Seka Devlet Hastanesi İstasyonu – Arkeolojik Sondajlar

Kocaeli Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 24.09.2024 tarih ve 7373 sayılı kararı doğrultusunda, İzmit/Yenidoğan Mahallesi'nde yaklaşık 9.560 m² büyüklüğündeki kadaströ boş alanında toplam 26 adet arkeolojik sondaj çukuru açılmıştır. Yeraltı suyu nedeniyle çalışmalar 3,70 metre derinlikte sonlandırılmış olup herhangi bir kültür varlığına rastlanmamıştır.

Seka Devlet Hastanesi İstasyonu kapsamındaki doğalgaz hattı, yağmur suyu drenaj sistemi, beton santrali ve geçici beton yol inşaatı için; Kocaeli Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 27.02.2025 tarih ve 7699 sayılı, 19.03.2025 tarih ve 7765 sayılı, 23.07.2025 tarih ve 8007 sayılı ve yine 23.07.2025 tarih ve 8005 sayılı kararları doğrultusunda toplam 26 adet sondaj çukuru açılmış, bu çalışmalar sırasında herhangi bir kültür varlığına rastlanmamıştır.

³⁷ Kocaeli Müze Müdürlüğü'nün 15 Ocak 2026 tarihli Bilgilendirme Notu.
Kocaeli Kuzey Hafif Raylı Ulaşım Sistemi (Körfezray Metro) Projesi
Çevresel ve Sosyal Etki Değerlendirmesi Raporu – Bölüm 6.2
05.05.2026 | 25753037_Final_Rev00

Sekapark İstasyonu – Arkeolojik Sondaj Çukurları ve Kurtarma Kazıları

Kocaeli Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 27.02.2025 tarih ve 7700 sayılı kararı doğrultusunda, Sekapark İstasyonu alanında toplam 12 adet arkeolojik sondaj çukuru açılmıştır. Bu çalışmalar sırasında herhangi bir kültürel miras varlığına rastlanmamıştır. Ancak istasyona ait diyafram duvarı kazıları sırasında tesadüfi buluntu olarak Roma Dönemi'ne ait duvar kalıntıları ortaya çıkarılmıştır. Bunun üzerine inşaat faaliyetleri durdurulmuş ve kurtarma kazı çalışmalarına başlanmıştır. Alan, 30.12.2025 tarih ve 8354 sayılı karar ile resmî sit alanı olarak tescil edilmiş; ayrıca 07.01.2026 tarih ve 8415 sayılı karar doğrultusunda Batı Diyafram Duvarları kapsamında tespit edilen kültürel miras kalıntılarının taşınmasına karar verilmiştir. Kurtarma kazıları halen devam etmektedir.

Cumhuriyet Parkı İstasyonu – Tesadüfi Buluntular

Cumhuriyet Parkı İstasyonu, Gazi Lisesi koruma alanı sınırları içerisinde yer almaktadır. İstasyon alanındaki kazı çalışmaları sırasında Osmanlı Dönemi'ne ait mezar taşları tespit edilmiştir. Bu kültür varlıkları Müze Müdürlüğü denetiminde belgelenmiş ve kaldırılmıştır. Tespit edilen mezar taşlarının, geçmişte mezarlık olarak kullanıldığı bilinen ve daha önce taşınmasına karar verilmiş bir alana ait olduğu değerlendirilmektedir. Mezar taşlarının kaldırılmasının ardından inşaat faaliyetleri devam etmiş ve tüm süreç Müze Müdürlüğü gözetiminde yürütülmüştür.

Tüm çalışmaların ilgili ulusal mevzuat ve uluslararası standartlara uygun şekilde yürütüldüğü teyit edilmiştir. Ancak arkeolojik çalışmalar yalnızca belirlenmiş koruma alanı sınırları ile sınırlı tutulmuştur. Bu alanların dışında gerçekleştirilen inşaat faaliyetleri için herhangi bir arkeolojik izleme veya gözlem uygulamasının yürütülmediği belirtilmiştir.

Proje güzergâhının bulunduğu coğrafi alan çevresinde insan yerleşimine uygun zengin doğal kaynaklar (örneğin su kaynakları ve tarım alanlarına yakınlık) bulunmaktadır. Bununla birlikte, proje güzergâhı veya yakın çevresinde gömülü durumda bulunan ve ancak ileri araştırma teknikleriyle ya da inşaat çalışmaları sırasında ortaya çıkarılabilecek somut kültürel miras varlıklarının (tesadüfi buluntuların) bulunabileceği değerlendirilmiştir. Çalışma alanında tespit edilen alanların dağılımı Tablo 6.43'te sunulmaktadır.

Tablo 6.43 Çalışma Alanı İçerisinde Tespit Edilen Somut Kültürel Miras Alanları

İl / İlçe	Mahalle	Tescilli Sit Alanları	Tescilsiz Alanlar		Toplam
			Arkeolojik Alan	Diğer Kültürel Miras Alanları (Modern / Eski Mezarlık, Anıtsal Yapılar vb.)	
Kocaeli/İzmit	Kozluk	9	-	-	9
	Akçakoca-Hacıhasan	1	-	-	1
	Akçakoca	1	-	-	1
	Hacıhasan	4	-	-	4
	Tepecik	1	-	-	1
	Ömerağa	2	-	-	2

İl / İlçe	Mahalle	Tescilli Sit Alanları	Tescilsiz Alanlar		Toplam
			Arkeolojik Alan	Diğer Kültürel Miras Alanları (Modern / Eski Mezarlık, Anıtsal Yapılar vb.)	
	Çukurbağ	2	-	-	2
	Ş.Karabaş	1	-	-	1
Toplam		21	0	0	21

Çalışma alanı içerisinde tespit edilen kültürel miras alanlarının dağılımı, konumları ve mekânsal yerleşimleri dikkate alınarak sunulmaktadır. Her bir alanın tescil durumu, sınıflandırması, temel özellikleri ve kesin konumuna ilişkin ayrıntılı bilgiler Tablo 6.44'te özetlenmiş olup, bu alanların mekânsal dağılımı ise Şekil 6.34'te gösterilmektedir.

Tablo 6.44 Proje Güzergâhı İçerisindeki Somut Kültürel Miras Alanları

No	Site Adı	İl / İlçe Mahalle	Mahalle	Tescil Durumu	Tescil		Projeye Konumu			Tünel üst kotundan Varlığa yaklaşık uzaklık/derinlik (m)	Planlanan Faaliyetler		Alan Sınıflandırması Dönem		Dönem	Alan/Varlık Açıklamaları
					Evet	Hayır	Proje Güzergâhı	Proje Güzergâhı Dışında	Diğer Proje Alanları İçinde (şantiye, döküm alanı vb.)		Kazı ve/veya Dolgu Tünel	Tünel	Arkeolojik Alan	Diğer Kültürel Miras Alanı		
1	Sekapark 3. Derece Arkeolojik Sit Alanı	Kocaeli/ İzmit	Kozluk	12+100–13+600	x		x			22,16	x	x	x		Helenistik-Roma	Seka Kâğıt Fabrikası'nın inşası sırasında Antik Dönem'e ait mimari kalıntılar ortaya çıkarılmıştır. İlk sistematik kazılar Dr. Friedrich Karl Dörner başkanlığında yürütülmüş olup, çalışmalar alanın antik Nikomedia'nın (günümüz İzmit'i) kıyı yerleşimi ve limanına karşılık geldiğini ortaya koymuştur. Tespit edilen arkeolojik kalıntılar ağırlıklı olarak Helenistik ve Roma dönemlerine tarihlenmekte olup, Roma dönemi mimari kalıntıları, liman yapıları, konut alanları ve kamusal yapıları içermektedir. Proje güzergâhının, geçici şantiye alanının ve iki istasyon noktasının (Seka Devlet Hastanesi İstasyonu ve Sekapark İstasyonu) yer aldığı Sekapark 3. Derece Arkeolojik Sit Alanı sınırları içerisinde kalması nedeniyle, yasal koruma statüsüne uygun olarak her iki istasyon alanında arkeolojik sondaj çukuru kazıları gerçekleştirilmiştir. Seka Devlet Hastanesi İstasyonu alanında herhangi bir kültürel miras kalıntısına rastlanmamışken, Sekapark İstasyonu'nda Roma Dönemi yerleşimine (MS 1–2. yüzyıl) ait arkeolojik kalıntılar tespit edilmiş ve kurtarma kazılarına başlanmıştır. Kurtarma kazıları halen devam etmektedir. Proje güzergâhının bir bölümünü kapsayan Sekapark III. Derece Arkeolojik Sit Alanı sınırları içerisinde bir geçici şantiye alanı ile iki istasyon alanı (Seka Devlet Hastanesi İstasyonu ve Sekapark İstasyonu) planlanmaktadır. Arkeolojik sit alanının yasal koruma statüsü doğrultusunda, her iki istasyon alanında da ilgili kurumların denetimi altında arkeolojik sondaj kazıları gerçekleştirilmiştir. Seka Devlet Hastanesi İstasyonu alanında herhangi bir kültürel miras unsuruna rastlanmamış olmakla birlikte, Sekapark İstasyonu alanında MS 1.–2. yüzyıllara tarihlenen Roma Dönemi yerleşimine ait arkeolojik kalıntılar tespit edilmiştir. Bu bulgular doğrultusunda, yetkili kültür varlıklarını koruma

No	Site Adı	İl / İlçe Mahalle	Mahalle	Tescil Durumu	Tescil		Projeye Konumu			Tünel üst kotundan Varlığa yaklaşıklık uzaklık/derinlik (m)	Planlanan Faaliyetler		Alan Sınıflandırması Dönem		Dönem	Alan/Varlık Açıklamaları
					Evet	Hayır	Proje Güzergâhı	Proje Güzergâhı Dışında	Diğer Proje Alanları İçinde (şantiye, döküm alanı vb.)		Kazı ve/veya Dolgu Tünel	Tünel	Arkeolojik Alan	Diğer Kültürel Miras Alanı		
																makamlarının kararları uyarınca kurtarma kazıları başlatılmıştır. Kurtarma kazıları hâlen devam etmekte olup, etkilenen alandaki tüm Proje faaliyetleri yürürlükteki arkeolojik ve kültürel miras koruma gerekliliklerine uygun şekilde koordine edilmeye devam edecektir
2	Seka Kağıt Fabrikası (2) - Anıtsal Yapı			12+970-13+157	x		x			25,06		x		x	Erken Cumhuriyet (1938)	1936 yılında erken Cumhuriyet sanayileşme politikaları çerçevesinde hizmete giren Seka Kağıt Fabrikası, Türkiye'nin ilk entegre kâğıt üretim tesisidir. 2 numaralı yapı, erken Cumhuriyet dönemi endüstriyel mimarisinin yalın ve işlevsel karakterini yansıtmakta olup, betonarme ve yığma yapı teknikleri, geniş iç hacimler ve modüler tasarım özellikleri içermektedir. Kompleks, üretim birimlerinin yanı sıra konut yapıları ve sosyal tesisleri de içeren bir sanayi kampüsü olarak planlanmıştır. Uzun yıllar süren üretim faaliyetlerinin ardından, endüstriyel miras değeri nedeniyle koruma altına alınmıştır. Günümüzde Sekapark ve müze alanı içerisinde kentsel hafızanın önemli bir bileşeni olarak yer almaktadır. Yapı, Sekapark 3. Derece Arkeolojik Sit Alanı sınırları içerisinde bulunmakta olup hâlihazırda aktif kullanımda değildir.
3	Seka Kağıt Fabrikası (3) - Anıtsal Yapı			12+850-13+050	x		x			25,06		x		x	Erken Cumhuriyet (1938)	1936 yılında erken Cumhuriyet sanayileşme politikaları çerçevesinde hizmete giren Seka Kağıt Fabrikası, Türkiye'nin ilk entegre kâğıt üretim tesisidir. 3 numaralı yapı, erken Cumhuriyet dönemi endüstriyel mimarisinin yalın ve işlevsel karakterini yansıtmakta olup, betonarme ve yığma yapı teknikleri, geniş iç hacimler ve modüler mekânsal organizasyon içermektedir. Kompleks, üretim birimlerinin yanı sıra konut yapıları ve sosyal tesisleri de içeren bir sanayi kampüsü olarak tasarlanmıştır. Uzun yıllar süren üretim faaliyetlerinin ardından, endüstriyel miras değeri nedeniyle koruma altına alınmıştır. Günümüzde Sekapark ve müze alanı içerisinde kentsel belleğin önemli bir bileşeni olarak yer almaktadır. Yapı, Sekapark 3. Derece Arkeolojik Sit Alanı sınırları içerisinde bulunmakta olup hâlihazırda aktif kullanımda değildir.

No	Site Adı	İl / İlçe Mahalle	Mahalle	Tescil Durumu	Tescil		Projeye Konumu			Tünel üst kotundan Varlığa yaklaşık uzaklık/derinlik (m)	Planlanan Faaliyetler		Alan Sınıflandırması Dönem		Dönem	Alan/Varlık Açıklamaları
					Evet	Hayır	Proje Güzergâhı	Proje Güzergâhı Dışında	Diğer Proje Alanları İçinde (şantiye, döküm alanı vb.)		Kazı ve/veya Dolgu Tünel	Tünel	Arkeolojik Alan	Diğer Kültürel Miras Alanı		
4	Sekapark Anıtsal Yapı (Mozaik Alanı)			13+200-13+250	x			x	x	32,83	x		x		Roma Dönemi	Geçici şantiye alanı, Sekapark 3. Derece Arkeolojik Sit Alanı sınırları içerisinde yer almaktadır. Geçici kamp alanının kurulmasına ilişkin tüm zemin müdahalesi gerektiren çalışmalar öncesinde Kocaeli Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'ndan gerekli izinler alınmıştır. Ayrıca altyapı çalışmaları Kocaeli Müze Müdürlüğü gözetiminde yürütülmüştür. Bu çalışmalar sırasında Roma dönemine tarihlenen mozaik kalıntıları ortaya çıkarılmıştır. Tespit edilen mozaik kalıntılarını içeren alan resmî olarak koruma altına alınmış bir kültürel miras varlığı olarak tescil edilmiştir. Söz konusu kültürel varlığın ortaya çıkması sonucunda kamp alanına ilişkin altyapı proje tasarımları revize edilmiş ve tüm çalışmalar, miras kalıntılarına herhangi bir etki oluşmayacak şekilde tamamlanmıştır. Mozaik kalıntıları koruma amacıyla yerinden kaldırılmıştır.
5	Sekapark Anıtsal Yapı (Roma Yerleşim Alanı)			13+524-13+580	x		x				32,83	x		x		Roma Dönemi (MS 1.YY) (MS 1. yy)

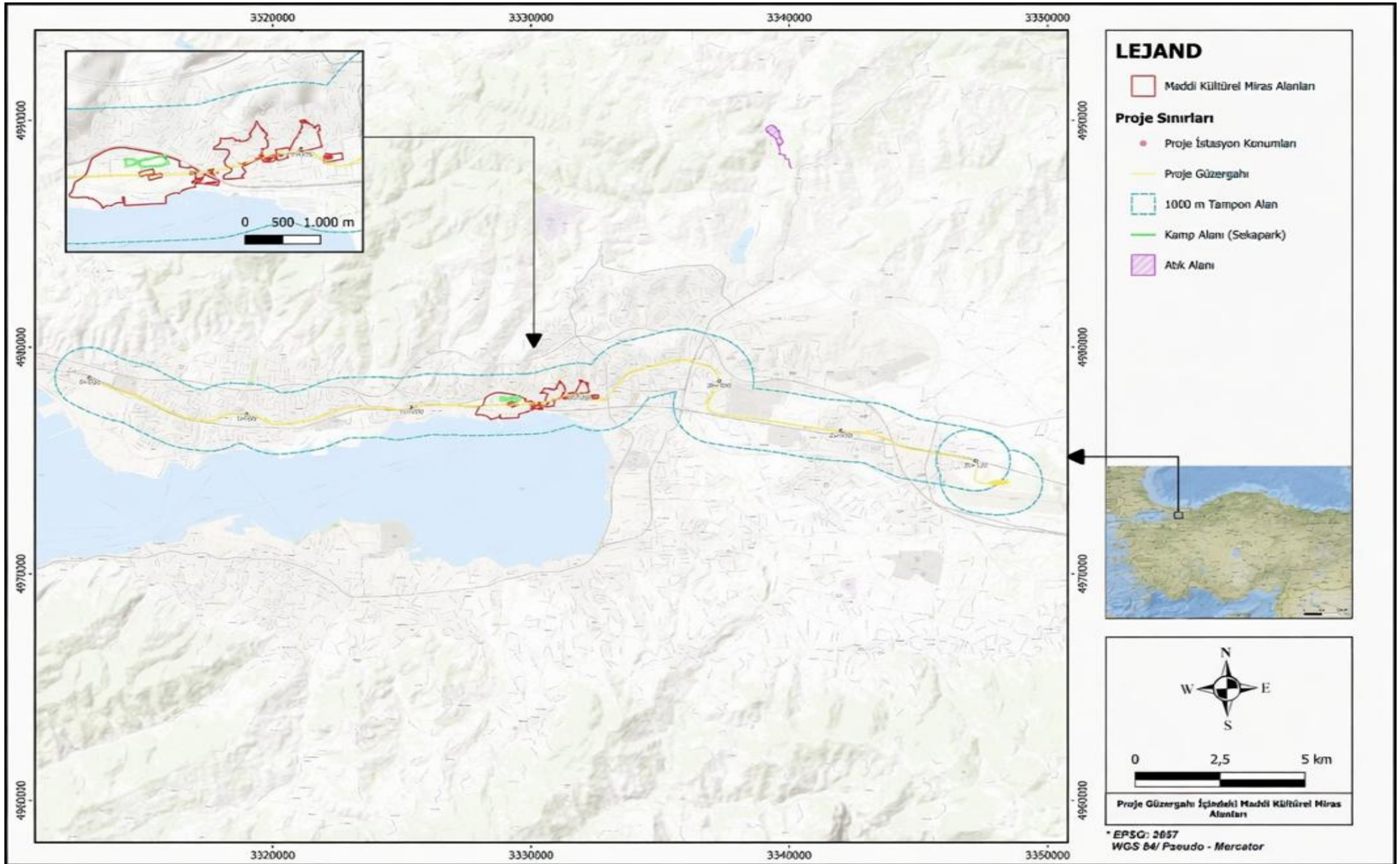
No	Site Adı	İl / İlçe Mahalle	Mahalle	Tescil Durumu	Tescil		Projeye Konumu			Tünel üst kotundan Varlığa yaklaşık uzaklık/derinlik (m)	Planlanan Faaliyetler		Alan Sınıflandırması Dönem		Dönem	Alan/Varlık Açıklamaları
					Evet	Hayır	Proje Güzergâhı	Proje Güzergâhı Dışında	Diğer Proje Alanları İçinde (şantiye, döküm alanı vb.)		Kazı ve/veya Dolgu Tünel	Tünel	Arkeolojik Alan	Diğer Kültürel Miras Alanı		
6	İzmit Tren Garı Binaları (7 Bina) - Anıtsal Yapı			13+547-13+900	x			x		36,64	x			x	Osmanlı Dönemi (1873-1910)	İzmit Tren Garı kompleksi, ana istasyon binaları, bir çeşme, konut ve yemekhane yapıları, su deposu ve lokomotif ile ilgili yapılar dahil olmak üzere yedi tescilli yapıdan oluşmaktadır. Günümüzde bu yapılar, Kocaeli Müze Müdürlüğü, Kocaeli Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu, Kocaeli Valiliği ve TUGVA Vakfı gibi kurumlar tarafından idari amaçlarla kullanılmaktadır. İstasyon yapıları Geç Osmanlı dönemine tarihlenmekte olup ana proje güzergâhının dışında yer almaktadır; ancak Sekapark İstasyonu'nun güney girişinin bu alanda inşa edilmesi planlanmaktadır.
7	İzmit Sadık Köşkü - Anıtsal Yapı			13+800	x		x			35,44		x		x	Osmanlı Dönemi	Geç Osmanlı dönemi sivil mimarisini yansıtan iki katlı ahşap karkas bir köşktür. Yapı; yatay ahşap kaplamalı cepheler, sokağa doğru çıkma yapan üst kat, kepenkli pencereler ve geniş saçaklı kırma çatı ile sade ve işlevsel bir mimari karakter sergilemektedir.
8	Kozluk 1. Derece Arkeolojik Sit Alanı			13+835	x		x			35,97		x	x		Roma Dönemi	Kozluk 1. Derece Arkeolojik Sit Alanı, İzmit'in Kozluk Mahallesi sınırları içerisinde yer almakta olup yoğun bir kentsel doku içerisinde bulunmaktadır. Saha ile ilgili ayrıntılı bilimsel veriler sınırlı olup, alan sınırları büyük ölçüde bölgede yürütülen inşaat faaliyetleri sırasında tespit edilen arkeolojik kalıntılara dayanılarak belirlenmiştir.
9	Zöhre Aracı Köşkü - Anıtsal Yapı			13+885	x		x			31,94		x		x	Osmanlı Dönemi	Geç Osmanlı dönemi sivil mimarisini yansıtan, iki katlı ahşap karkas bir konut yapısıdır. Taş bir subasman üzerine oturan cephe, katları ayıran yatay silmeler, düzenli pencere aksları, yatay ahşap kaplamalar ve geniş saçaklı çatı ile sade ve işlevsel bir mimari karakter sergilemektedir.

No	Site Adı	İl / İlçe Mahalle	Mahalle	Tescil Durumu	Tescil		Projeye Konumu			Tünel üst kotundan Varlığa yaklaşık uzaklık/derinlik (m)	Planlanan Faaliyetler		Alan Sınıflandırması Dönem		Dönem	Alan/Varlık Açıklamaları
					Evet	Hayır	Proje Güzergâhı	Proje Güzergâhı Dışında	Diğer Proje Alanları İçinde (şantiye, döküm alanı vb.)		Kazı ve/veya Dolgu Tünel	Tünel	Arkeolojik Alan	Diğer Kültürel Miras Alanı		
10	İç Kale 3. Derece Arkeolojik Sit Alanı - Kentsel Sit Alanı		Akçakoca-Hacıhasan	14+067-14+525	x		x			48,71		x	x		Helenistik - Roma - Bizans - Osmanlı	Antik Nikomedia akropolü üzerinde yer alan bu alan, Helenistik, Roma, Bizans ve Osmanlı dönemlerine tarihlenen çok katmanlı arkeolojik ve mimari kalıntıları içermektedir. Alan, hem 3. Derece Arkeolojik Sit Alanı hem de Kentsel Sit Alanı statüsüne sahiptir. Site, tarihî kentsel dokusu, sokak yerleşim düzeni ve geleneksel yapılaşma örüntüleri ile İzmit'in kültürel sürekliliğini yansıtan bir karaktere sahiptir ve çok sayıda dini, kamusal ve sivil mimari unsuru barındırmaktadır.
11	Köşk 190_20 - Anıtsal Yapı		Akçakoca	14+210	x		x			63,37		x		x	Osmanlı dönemi	Yapı, eğimli bir arazi üzerine inşa edilmiş iki katlı bir yapıdır. Kıрма çatıya ve dolgu duvarlı ahşap karkas bir strüktürel sisteme sahiptir. Değerlendirme sırasında restorasyon çalışmalarının devam ettiği gözlemlenmiştir.
12	Şekerci Cahit Köşkü - Anıtsal Yapı		Hacıhasan	14+280	x		x			59,30		x		x	Osmanlı Dönemi	Geç Osmanlı dönemi sivil mimarisini yansıtan iki katlı bir köşktür. Yapı, kâgir ve ahşap strüktürel elemanların birlikte kullanıldığı bir sistemle inşa edilmiştir. Dönemin karakteristik konut plan şemasını ve cephe özelliklerini korumakta olup, kırma kiremit çatı, çıkmalı üst kat, simetrik cephe düzeni ile süslemeli pencere ve korkuluk detaylarını içermektedir.
13	Hacıhasan Hamamı - Anıtsal Yapı			14+250	x		x			60,35		x		x	Osmanlı Dönemi	Osmanlı dönemine tarihlenen bir hamam yapısıdır. Taşıyıcı sistemi yığma taş duvarlarla inşa edilmiş olup, çok kubbeli bir örtü sistemine sahiptir. Kurşun kaplı kubbelerde yer alan dairesel açıklıklar (oculus), doğal aydınlatma ve havalandırma sağlamaktadır. Sade kütle kompozisyonu ve işlevsel plan şeması, yapının özgün mimari karakterini yansıtmaktadır.

No	Site Adı	İl / İlçe Mahalle	Mahalle	Tescil Durumu	Tescil		Projeye Konumu			Tünel üst kotundan Varlığa yaklaşık uzaklık/derinlik (m)	Planlanan Faaliyetler		Alan Sınıflandırması Dönem		Dönem	Alan/Varlık Açıklamaları
					Evet	Hayır	Proje Güzergâhı	Proje Güzergâhı Dışında	Diğer Proje Alanları İçinde (şantiye, döküm alanı vb.)		Kazı ve/veya Dolgu Tünel	Tünel	Arkeolojik Alan	Diğer Kültürel Miras Alanı		
14	Yenituran Anaokulu - Anıtsal Yapı			14+450	x		x			42,94		x		x	Osmanlı Dönemi (1914)	Aslen Geç Osmanlı döneminde eğitim yapısı olarak inşa edilmiş olan bina, ilk olarak Numune Mektebi olarak kullanılmıştır. Birinci Dünya Savaşı sırasında geçici olarak sağlık kurumu işlevi görmüştür. Cumhuriyetin ilanından sonra 1976 yılına kadar Yenituran İlkokulu olarak hizmet vermiştir. 1976–1988 yılları arasında çeşitli eğitim amaçlarıyla kullanılmış, 1990 yılında gerçekleştirilen restorasyon çalışmalarının ardından Yenituran Anaokulu olarak yeniden hizmete açılmıştır. Yapının doğu bölümünde ve bitişik alanlarda, antik Nikomedia'ya ait bir nymphaeum kalıntısı bulunmaktadır.
15	Arzen Sanat Evi - Anıtsal Yapı			14+495	x		x			42,94		x		x	Osmanlı Dönemi	Yığma teknikleri kullanılarak inşa edilmiş, Geç Osmanlı dönemi sivil mimarisini yansıtan iki katlı bir köşktür. Yapı, sade cephe düzeni, çıkma yapan köşe kütlesi ve dikdörtgen pencere açıklıkları ile dönemin karakteristik konut planlaması ve cephe özelliklerini yansıtmaktadır.
16	Tepecik 3. Derece Arkeolojik Sit Alanı		Tepecik	14+540	x		x			36,95		x	x		Roma ve Bizans Dönemi	İzmit şehir merkezinde yer alan ve modern yapılarla çevrili olan Tepecik 3. Derece Arkeolojik Sit Alanı, Roma ve Bizans dönemlerine tarihlenen kalıntıları içermektedir. Alan sınırları büyük ölçüde çevrede yürütülen modern inşaat faaliyetleri sırasında tespit edilen arkeolojik bulgulara dayanılarak belirlenmiştir.
17	Ömerağa Hamamı (Kethüda Mehmet Bey Hamamı) - Anıtsal Yapı		Ömerağa	14+625	x		x			33,90		x		x	Osmanlı Dönemi (16.YY) (16. yy)	İzmit'te yer alan ve 16. yüzyıl Osmanlı dönemine tarihlenen Ömerağa Hamamı, Kanuni Sultan Süleyman'ın kethüdası Mehmet Bey tarafından inşa ettirilmiş bir kamu hamamıdır. Yapı, karakteristik plan şeması ve kubbeli örtü sistemi ile klasik Osmanlı hamam mimari geleneğini yansıtmakta olup, tarihi kentsel doku içerisinde önemli bir kültürel miras varlığıdır.

No	Site Adı	İl / İlçe Mahalle	Mahalle	Tescil Durumu	Tescil		Projeye Konumu			Tünel üst kotundan Varlığa yaklaşık uzaklık/derinlik (m)	Planlanan Faaliyetler		Alan Sınıflandırması Dönem		Dönem	Alan/Varlık Açıklamaları
					Evet	Hayır	Proje Güzergâhı	Proje Güzergâhı Dışında	Diğer Proje Alanları İçinde (şantiye, döküm alanı vb.)		Kazı ve/veya Dolgu Tünel	Tünel	Arkeolojik Alan	Diğer Kültürel Miras Alanı		
18	Gazi Lisesi (Mekteb-i İdadi) - Anıtsal Yapı			14+700-14+890	x		x			31,94		x		x	Osmanlı Dönemi (1885-1886)	1885–1886 yıllarında, günümüzdeki istasyon kazı alanı içerisinde yer alan eski bir Türk mezarlığının önünde inşa edilen yapı, başlangıçta Mekteb-i İdadi olarak hizmet vermiştir. Zaman içinde ortaokul, ilkokul ve lise olarak farklı eğitim kademelerinde kullanılmıştır. 17 Ağustos 1999 depreminde ağır hasar görmesi nedeniyle 2001 yılında yıkılmıştır. Ardından, özgün mimari karakteri korunarak yeniden inşa edilen 16 derslikli yeni bina 15 Eylül 2003 tarihinde eğitim öğretime açılmıştır. Proje kapsamında Cumhuriyet Parkı İstasyonu, Gazi Lisesi koruma sınırları içerisinde yer almaktadır. İstasyon alanındaki kazı çalışmaları sırasında Osmanlı dönemine ait mezar taşları ortaya çıkarılmıştır. Söz konusu mezar taşları, Müze Müdürlüğü gözetiminde belgelenecek yerinden kaldırılmıştır. Bu mezar taşlarının, geçmişte mezarlık olarak kullanıldığı bilinen ve daha önce taşınmasına karar verilen bir alana ait olduğu tespit edilmiştir. Tüm işlemler müze gözetiminde yürütülmüş ve kaldırma işlemlerinin ardından inşaat faaliyetlerine devam edilmiştir.
19	Hüseyin Paşa Camii ve Mezarlığı - Anıtsal Yapı		Çukurbağ	15+040	x		x			32,29		x		x	Osmanlı Dönemi (1767)	İzmit'in Çukurbağ Mahallesi'nde yer alan Hüseyin Paşa Camii, Kaptan-ı Derya Küçük Hüseyin Paşa tarafından yaptırılmıştır. Kitabesinin bulunmaması nedeniyle kesin inşa tarihi ve mimarı bilinmemekle birlikte, yapı 18. yüzyıla tarihlendirilmektedir. Dikdörtgen planlı olarak moloz taş ve yığma teknikle inşa edilen cami, ahşap bir çatı ile örtülüdür. Yapı, İkinci Dünya Savaşı sırasında geçici olarak askeri amaçlarla kullanılmış, daha sonra onarım görerek yeniden ibadete açılmıştır. Günümüzde cami haziresinde yaklaşık 20 mezar bulunmaktadır. Yapı, Çukurbağ 3. Derece Arkeolojik Sit Alanı içerisinde yer almaktadır.

No	Site Adı	İl / İlçe Mahalle	Mahalle	Tescil Durumu	Tescil		Projeye Konumu			Tünel üst kotundan Varlığa yaklaşık uzaklık/derinlik (m)	Planlanan Faaliyetler		Alan Sınıflandırması Dönem		Dönem	Alan/Varlık Açıklamaları
					Evet	Hayır	Proje Güzergâhı	Proje Güzergâhı Dışında	Diğer Proje Alanları İçinde (şantiye, döküm alanı vb.)		Kazı ve/veya Dolgu Tünel	Tünel	Arkeolojik Alan	Diğer Kültürel Miras Alanı		
20	Çukurbağ 3. Derece Arkeolojik Sit Alanı			14+890-15+330	x		x			29,39		x	x		Roma - Bizans - Osmanlı	Çukurbağ 3. Derece Arkeolojik Sit Alanı, antik Nikomedia'nın yerleşim alanı ve özellikle nekropol bölgeleri ile ilişkilidir; burada arkeolojik kalıntılar tespit edilmiştir. Yürütülen kazı ve kurtarma çalışmaları sonucunda Roma, Bizans ve Osmanlı dönemlerine tarihlenen mezar yapıları ve mimari kalıntılar ortaya çıkarılmıştır. Alan, İzmit'in tarihsel gelişimini ve antik yerleşim desenini yansıtmaya açısından önemli olup, koruma altındaki alanın güneybatı bölümü proje hattı içerisinde yer almaktadır.
21	Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi - Anıtsal Yapı		Ş.Karabaş	14+400	x		x			21,87		x		x	Erken Cumhuriyet (1945) (1945)	1945–1946 akademik yılında Teknik Okul olarak kurulan ve 1947–1948 yılında Teknik Enstitü statüsüne yükseltelen yapı, Erken Cumhuriyet döneminin işlevselci kamu mimarisi yaklaşımına uygun olarak inşa edilmiştir. Yapı; sade kütle düzeni, düzenli plan şeması ve atölye kullanımına uygun mekânları ile teknik eğitim amacıyla tasarlanmıştır. Zaman içinde çeşitli müdahalelere uğramış olmasına rağmen eğitim yapısı kimliğini korumaya devam etmektedir.

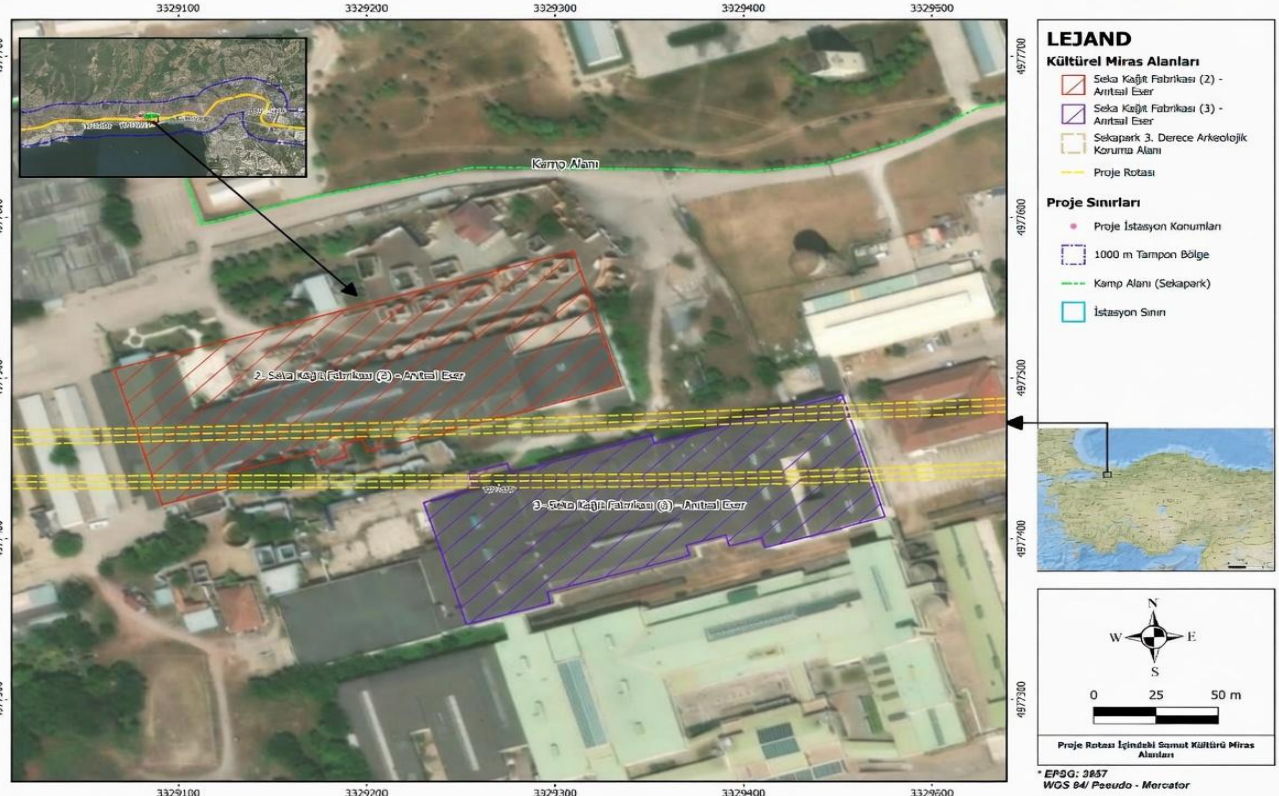
Şekil 6.34 Proje Güzergahı İçerisinde Yer Alan Somut Kültürel Miras Alanlarının Konumları

Saha gezisi (walk-over survey) sırasında karşılaşılan kültürel miras alanlarının yerleşim planları ve fotoğrafları aşağıda, Şekil 6.35 (1) Sekapark 3. Derece Arkeolojik Sit Alanı, Proje Güzergâhı İçinde (Önerilen tünel üst kotunun yaklaşık 22 metre üzerinde yer alan kültürel varlık) ile Şekil 6.55 arasında sunulmaktadır.

Şekil 6.35 (1) Sekapark 3. Derece Arkeolojik Sit Alanı, Proje Güzergâhı İçinde (Kültürel varlık, önerilen tünel üst kotunun yaklaşık 22 metre üzerinde yer almaktadır.)

Seka Kâğıt Fabrikası (2)- Anıtsal Eser

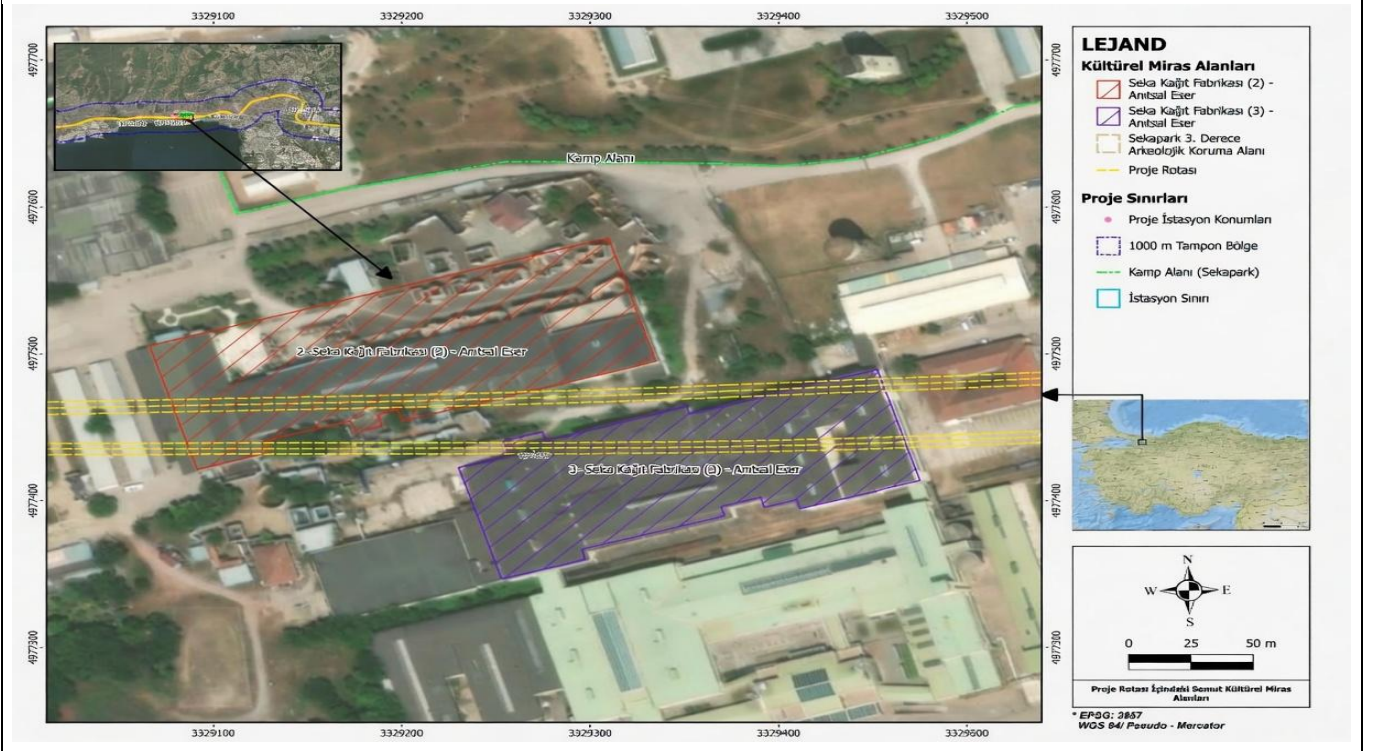

Fotoğraflar

Şekil 6.36 (2) Seka Kâğıt Fabrikası- Proje Güzergâhı İçindeki Anıtsal Eser (Kültürel varlık, önerilen tünel üst kotunun yaklaşık 25 metre üzerinde yer almaktadır.)

Seka Kâğıt Fabrikası (3)-Anıtsal Eser

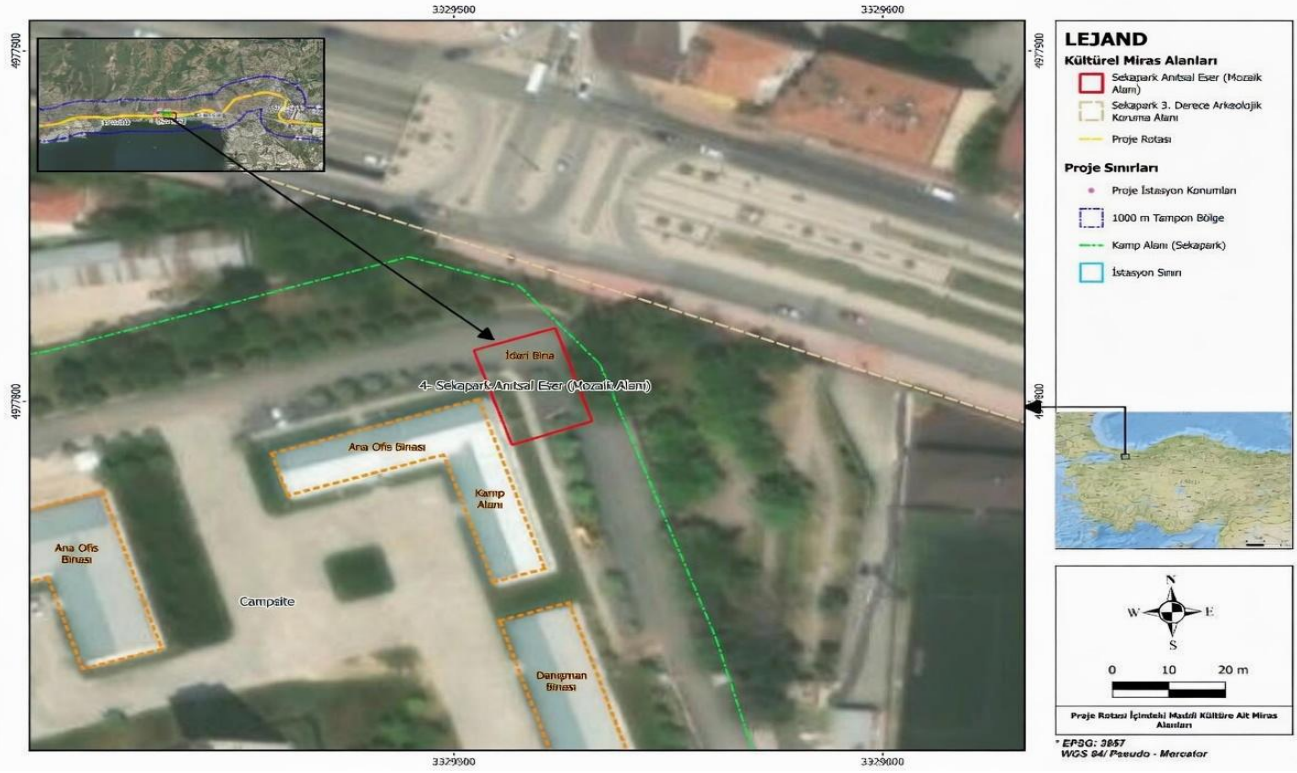

Fotoğraflar

Şekil 6.37 (3) Seka Kâğıt Fabrikası (3) – Anıtsal Eser, Proje Güzergâhı İçerisinde (Kültürel miras varlığı, önerilen tünel taç kotunun yaklaşık 25 metre üzerinde düşey ayırım mesafesinde yer almaktadır.)

Sekapark Anıtsal Eser (Mozaik Alanı)

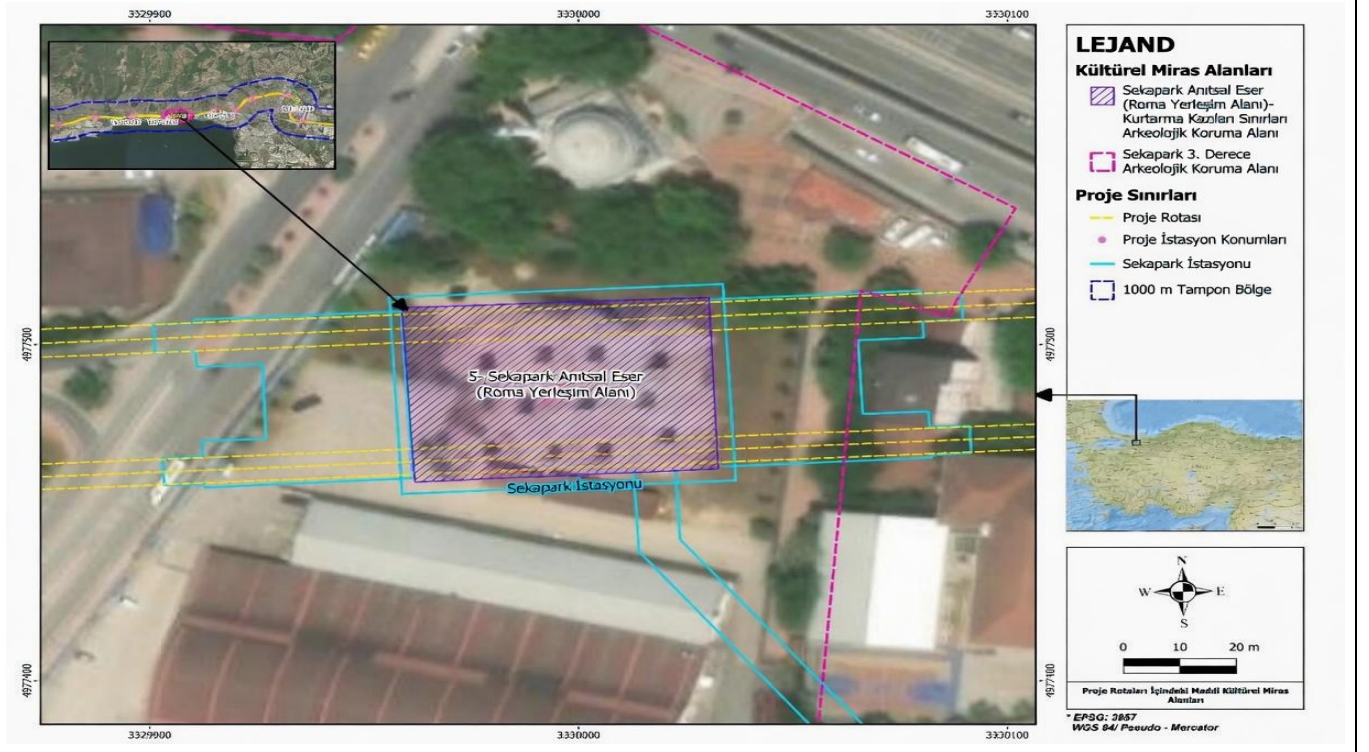

Fotoğraflar

Şekil 6.38 (4) Sekapark Anıtsal Eser (Mozaik Alanı), Proje Şantiye Alanı İçinde

Sekapark Anıtsal Eser (Roma Yerleşim Alanı)

Fotoğraflar

Şekil 6.39 (5) Sekapark Anıtsal Eser (Roma Yerleşim Alanı), Proje kapsamında “Sekapark İstasyonu”

İzmit Tren İstasyonu Binaları (7. bina)- Anıtsal Eser

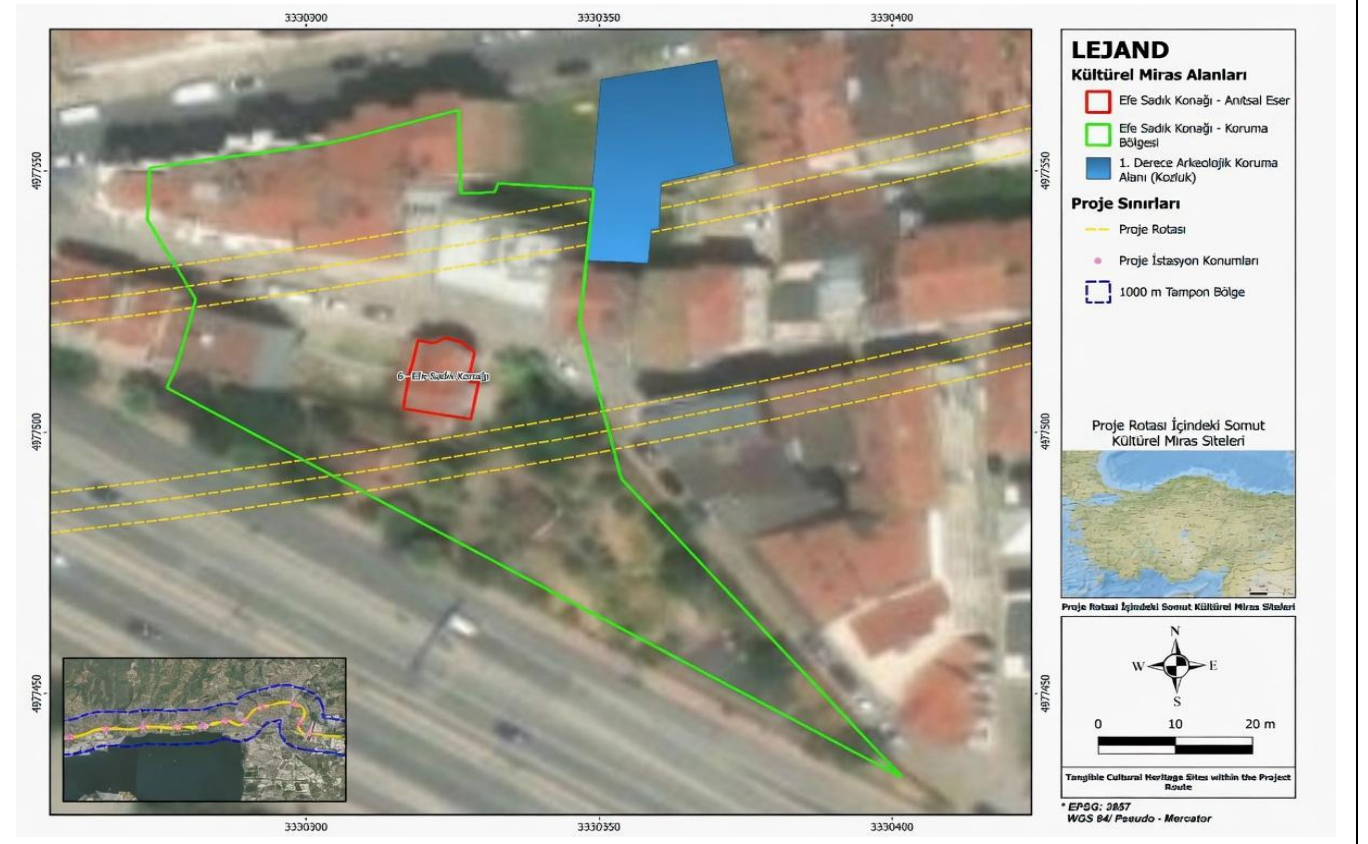

Fotoğraflar

Şekil 6.40 (6) İzmit Tren İstasyon Binaları (7 Bina)- Proje kapsamında “Sekapark İstasyonu” Anıtsal Eser

Efe Sadık Konağı- Anıtsal Eser

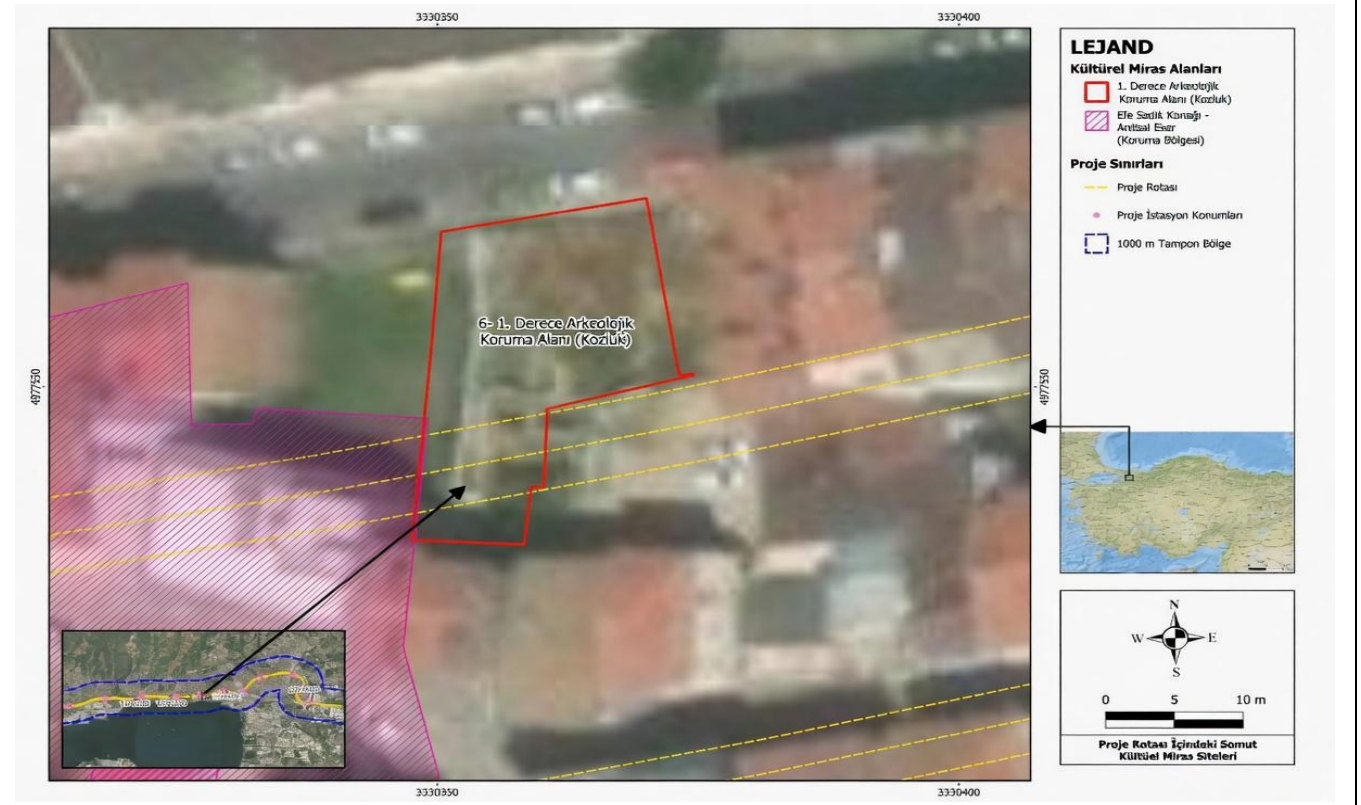

Fotoğraflar

Şekil 6.41 (7) Efe Sadık Konağı- Proje Güzergâhı İçinde Anıtsal Eser (Önerilen tünel üst kotunun yaklaşık 35 metre üzerinde yer alan kültürel varlık)

1. Derece Arkeolojik Koruma Alanı (Kozluk)

Fotoğraflar

Şekil 6.42 (8) Kozluk 6.1. Derece Arkeolojik Koruma Alanı (Kozluk), Proje Güzergâhı İçinde (Önerilen tünel üst kotunun yaklaşık 35 metre üzerinde yer alan kültürel varlık)

Zöhre Aracı Konağı- Anıtsal Eser

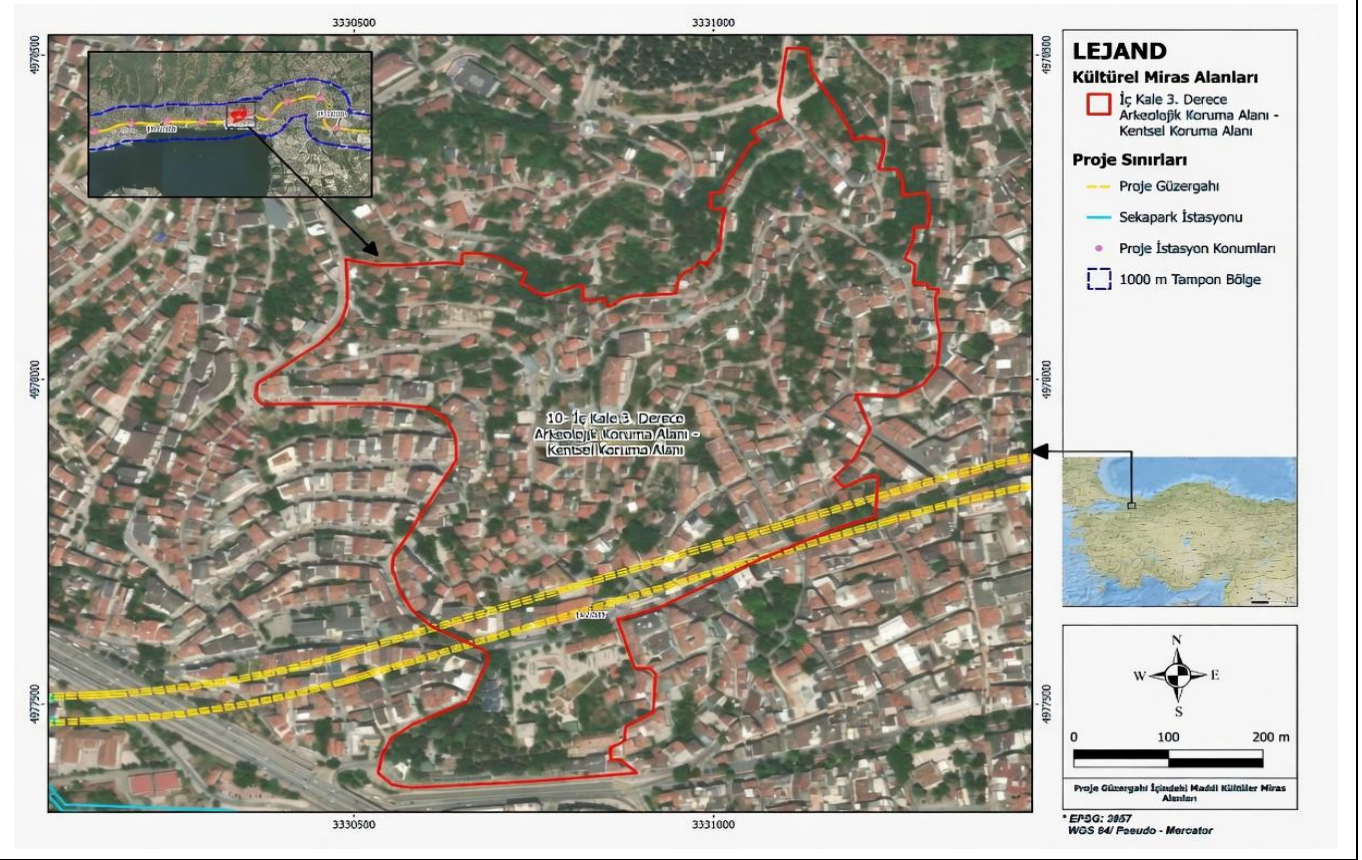

Fotoğraflar

Şekil 6.43 (9) Zöhre Aracı Köşkü- Proje Güzergâhı İçinde Anıtsal Eser (Önerilen tünel üst kotunun yaklaşık 31 metre üzerinde yer alan kültürel varlık)

İç Kale 3. Derece Arkeolojik Koruma Alanı- Kentsel Koruma Alanı

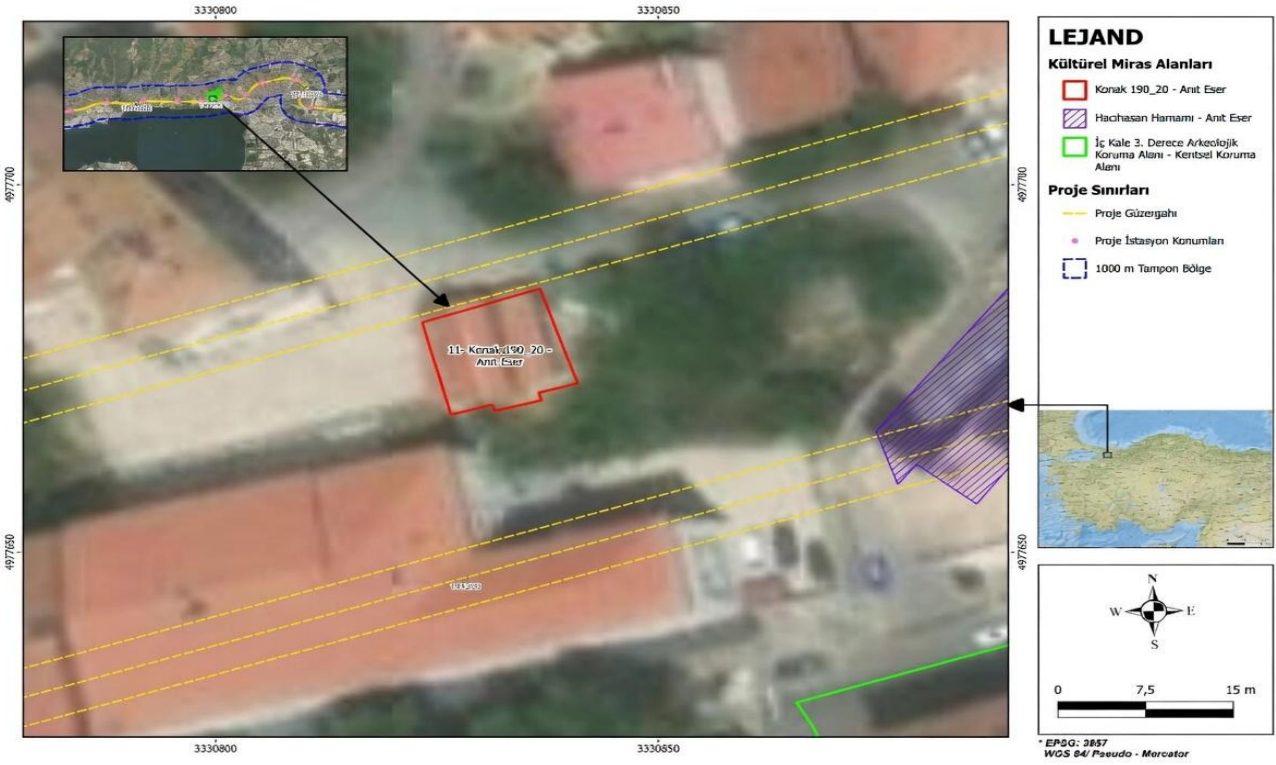

Fotoğraflar

Şekil 6.44 (10) İç Kale 3. Derece Arkeolojik Koruma Alanı- Kentsel Koruma Alanı, Proje Güzergâhı İçinde (Önerilen tünel üst kotunun yaklaşık 45 metre üzerinde yer alan kültürel varlık)

Konak 190_20- Anıtsal Eser

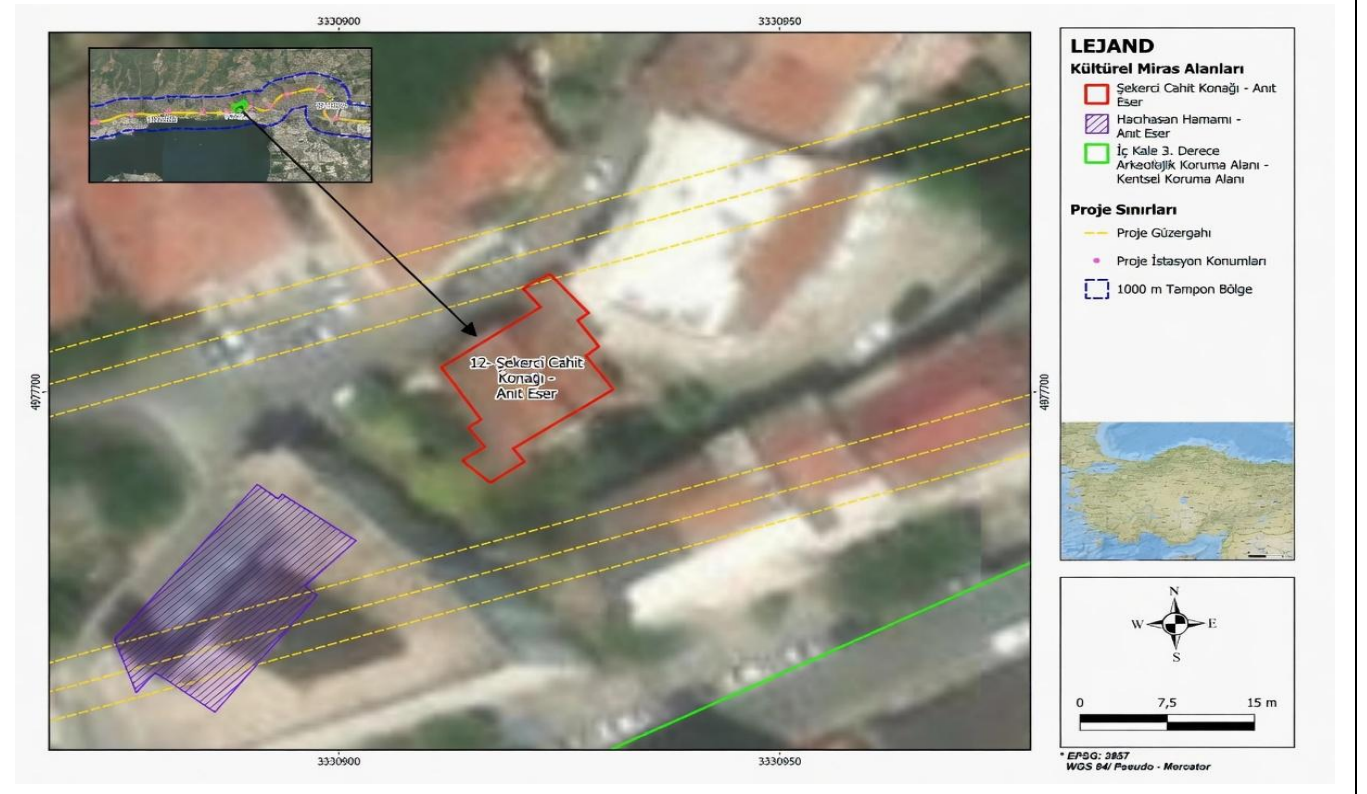

Fotoğraflar

Şekil 6.45 (11) Konak 190_20 – Anıtsal Eser, Proje Güzergâhı İçerisinde (Kültürel miras varlığı, önerilen tünel taç kotunun yaklaşık 63 metre üzerinde düşey ayırım mesafesinde yer almaktadır.)

Şekerci Cahit Konağı- Anıtsal Eser

Fotoğraflar

Şekil 6.46 (12) Şekerci Cahit Konağı – Anıtsal Eser, Proje Güzergâhı İçerisinde (Kültürel miras varlığı, önerilen tünel taç kotunun yaklaşık 59 metre üzerinde düşey ayırım mesafesinde yer almaktadır.)

Hacıhasan Hamamı – Anıt Eser

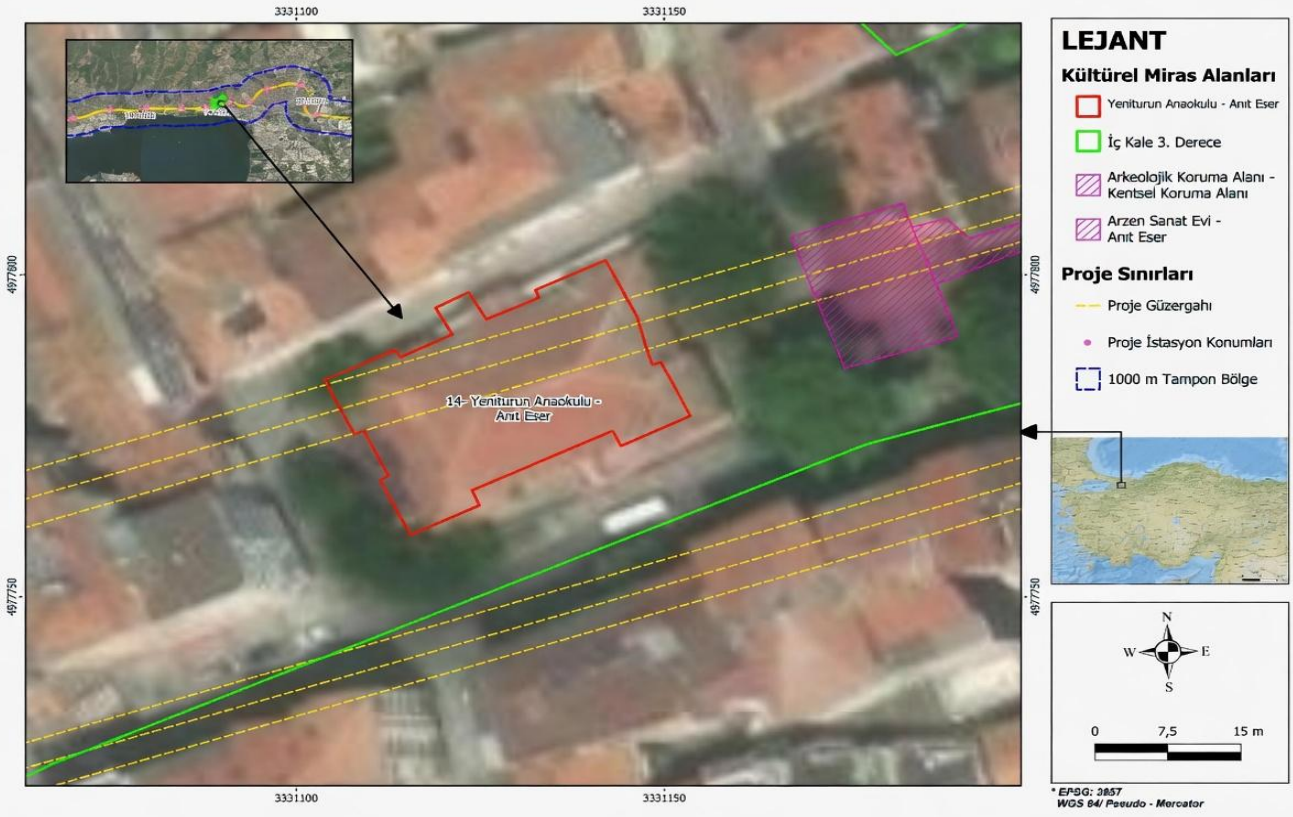

Fotoğraflar

Şekil 6.47 (13) Hacıhasan Hamamı- Proje Güzergahı İçinde Anıtsal Eser (Önerilen tünel üst kotunun yaklaşık 60 metre üzerinde yer alan kültürel varlık)

Yenituran Anaokulu – Anıt Eser

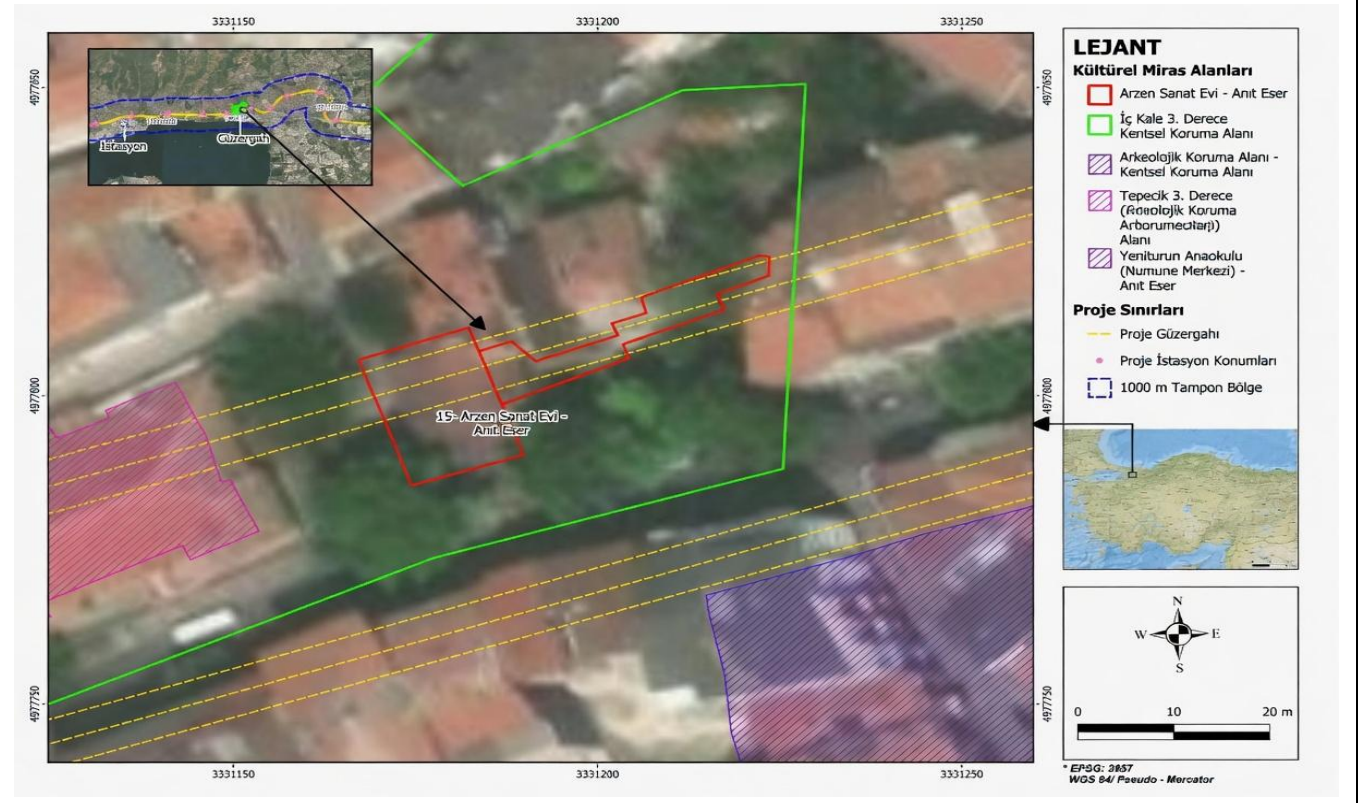

Fotoğraflar

Şekil 6.48 (14) Yenituran Anaokulu- Proje Güzergâhı İçinde Anıt Eser (Önerilen tünel üst kotunun yaklaşık 42 metre üzerinde yer alan kültürel varlık)

Arzen Sanat Evi- Anıtsal Eser

Fotoğraflar

Şekil 6.49 (15) Arzen Sanat Evi- Proje Güzergâhı İçinde Anıtsal Eser (Önerilen tünel üst kotunun yaklaşık 42 metre üzerinde yer alan kültürel varlık)

Ömerağa Hamamı (Kethüda Mehmet Bey Hamamı)- Anıtsal Eser

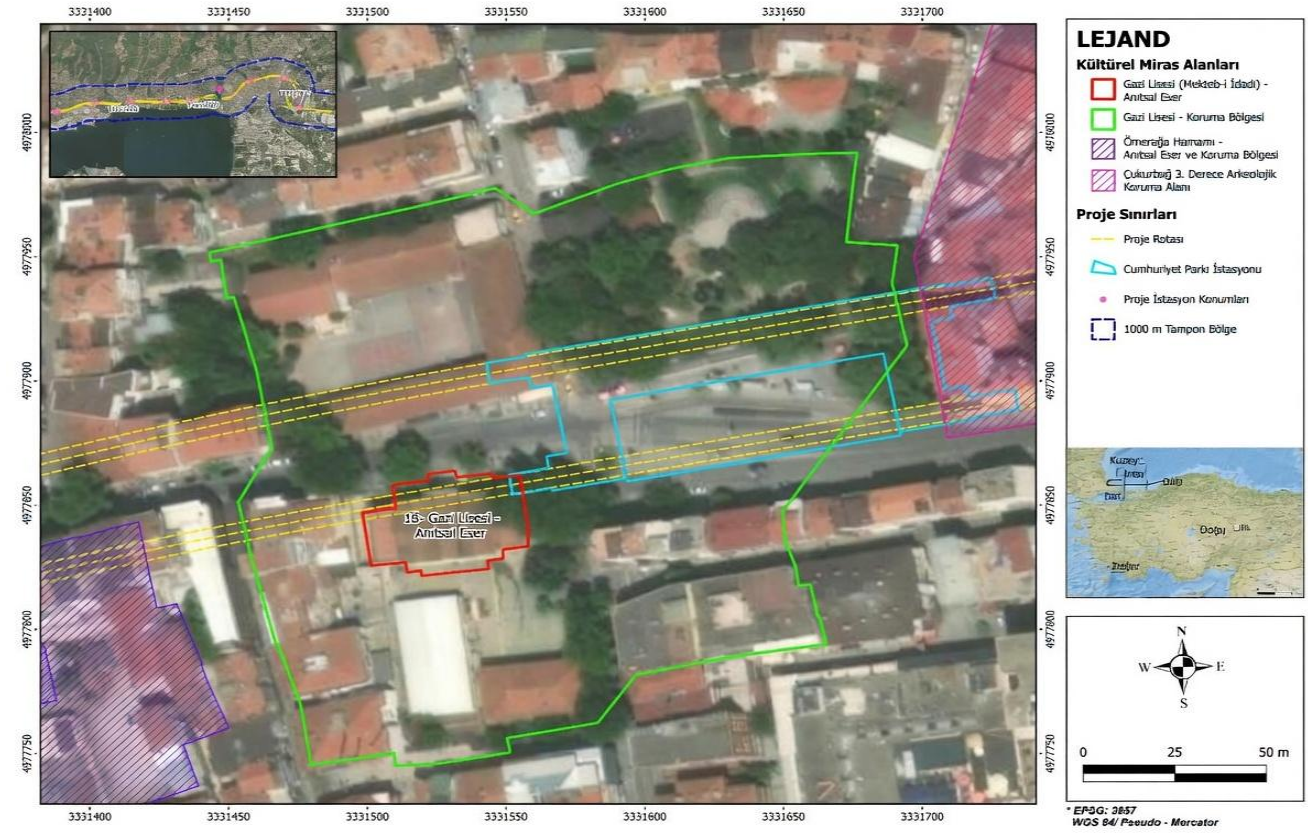

Fotoğraflar

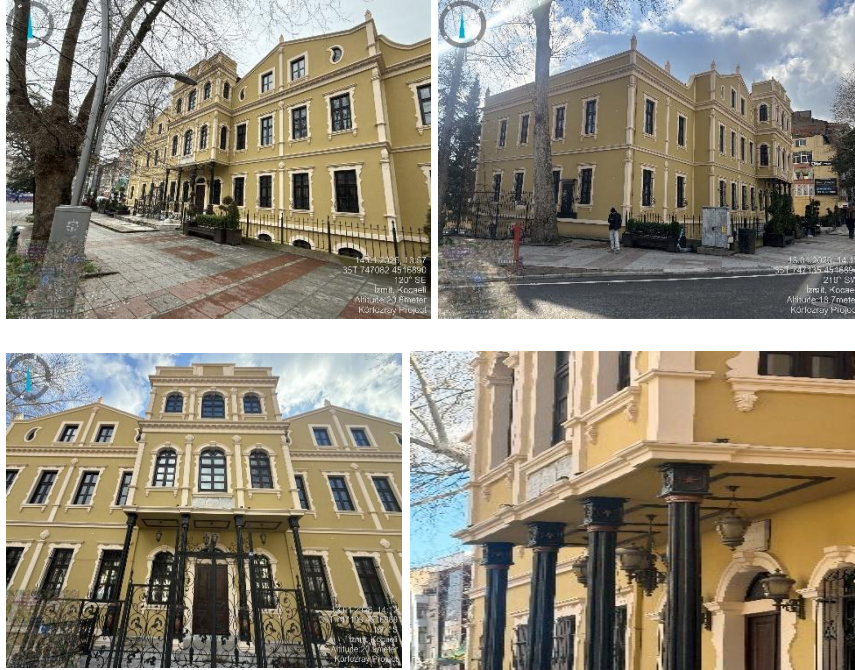

Şekil 6.51 (17) Ömerağa Hamamı (Kethüda Mehmet Bey Hamamı)- Proje Güzergâhı İçinde Anıtsal Eser (Önerilen tünel üst kotunun yaklaşık 33 metre üzerinde yer alan kültürel varlık)

Gazi Lisesi (Mekteb-i İdadi)- Anıtsal Eser

Fotoğraflar

Şekil 6.52 (18) Gazi Lisesi (Mekteb-i İdadi)- Proje Güzergâhı İçinde Anıtsal Eser (Önerilen tünel üst kotunun yaklaşık 31 metre üzerinde yer alan kültürel varlık)

Hüseyin Paşa Camii ve Mezarlığı- Anıtsal Eser

Fotoğraflar

Şekil 6.53 (19) Hüseyin Paşa Camii ve Mezarlığı- Proje Güzergâhı İçinde Anıtsal Yapı (Önerilen tünel üst kotunun yaklaşık 32 metre üzerinde yer alan kültürel varlık)

Çukurbağ 3. Derece Arkeolojik Koruma Alanı

Fotoğraflar

Şekil 6.54 (20) Çukurbağ 3. Derece Arkeolojik Koruma Alanı, Proje Güzergâhı İçinde (Önerilen tünel üst kotunun yaklaşık 29 metre üzerinde yer alan kültürel varlık)

Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi- Anıtsal Eser

Fotoğraflar

Şekil 6.55 (21) Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi- Proje Güzergâhı İçinde Anıtsal Eser (Kültürel varlık, önerilen tünel üst kotunun yaklaşık 21 metre üzerinde yer almaktadır.)

6.2.15.6.2. Saha Araştırmalarına Dayalı Somut Olmayan Kültürel Miras

Proje kapsamında gerçekleştirilen Somut Olmayan Kültürel Miras ("ICH") çalışmalarının bulguları aşağıda sunulmaktadır.

Kocaeli Kuzey Hafif Raylı Ulaşım Sistemi (Körfezray Metro) Projesi

Çevresel ve Sosyal Etki Değerlendirmesi Raporu – Bölüm 6.2

05.05.2026 | 25753037_Final_Rev00

Proje güzergâhı ve etki alanının bulunduğu Kocaeli ilinde; doğum, sünnet, askere uğurlama, evlilik, hac ve ölüm gibi kültürel unsurlar yaşamın temel geçiş dönemleri arasında yer almaktadır. Bu geçiş dönemlerinin, geçmişten günümüze yüzyıllardır sürdürülen inanç ve uygulamalar olduğu değerlendirilmektedir. Yaşamın geçiş dönemlerine ilişkin birçok inanç ve uygulama, özellikle proje güzergâhının yakın çevresindeki kırsal alanlarda hâlen uygulanmaktadır.

Çalışma alanındaki tüm mahalleler Sünni Müslüman nüfustan oluşmaktadır. Proje güzergâhı ve çevresinde Manav Türkleri, Türkmenler (Balkan göçmenleri dahil) yaşamaktadır.

Proje güzergâhının bulunduğu Kocaeli ilinde; doğum, sünnet, askere uğurlama, evlilik, hac ve ölüm gibi kültürel unsurlar yaşamın temel geçiş dönemlerini oluşturmaktadır. Bu geçiş dönemlerinin geçmişten günümüze sürdürülen inanç ve uygulamalar olduğu ifade edilebilir.

Proje güzergâhı çevresi Sünni Müslüman yerleşimlerinden oluşmaktadır. Bu nedenle çalışma kapsamında değerlendirilen bazı yerleşimlerde, Müslüman inançlarına uygun olarak inşa edilmiş camiler, türbeler ve mezarlar gibi ibadet ve ziyaret alanları bulunmaktadır.

Türbeler ve mezarlıklar da geleneksel halk inançları içerisinde önemli bir yere sahiptir. Çukurbağ Mahallesi'nde bulunan Veliahmet (Şeyh Numan) Türbesi bu yapılara örnek olarak gösterilebilir (Şekil 6.56).

Çalışma alanı içerisindeki yerleşimlerde Osmanlı Dönemi'ne ait cami örnekleri de bulunmaktadır. Bunlar arasında Akça Camii, Zıbıncı Camii, Yumurtacı Camii ve Hüseyin Paşa Camii sayılabilir.

Şekil 6.56 Yumurtacı Camii ve Veliahmet Türbesi Genel Görünümü

Ramazan Bayramı ve Kurban Bayramı bölgedeki dini bayramlardır. Cumhuriyet Bayramı ise yerel halk açısından önemli bir resmi bayram niteliği taşımaktadır. Dini ve resmi bayramların yanı sıra Hıdırellez de bölgede kutlanmaktadır. Geçmişte Hıdırellez kutlamaları pikniklerle birlikte toplu ve coşkulu etkinlikler şeklinde gerçekleştirilirken, günümüzde eski önemini büyük ölçüde yitirmiştir.

Dini bayramlar için hazırlıklar arefe gününden itibaren başlamakta, bayram namazının ardından geleneksel bayram kutlamaları gerçekleştirilmektedir. Bayramlar, çocukların harçlık ve şeker almaları nedeniyle onlar açısından da sevinçli dönemler olarak değerlendirilmektedir.

Vefat eden kişiler, Müslüman geleneklerine uygun şekilde mahalle mezarlıklarına defnedilmektedir.

Proje güzergâhının bulunduğu Körfez, Derince, İzmit ve Kartepe ilçelerinde nüfus ağırlıklı olarak Manavlardan oluşmaktadır. Bunun yanında Balkan-Rumeli göçmenleri, Kafkas göçmenleri ve sanayi gelişimine bağlı olarak Türkiye'nin farklı bölgelerinden göç etmiş topluluklar da bölgede yaşamaktadır.

Kocaeli genelini ve özellikle Manav kültürünü konu alan Kocaeli Yerel Kültür Müzesi, proje güzergâhının geçtiği Çukurbağ Mahallesi'nde bulunan Portakal Hafız Konağı içerisinde yer almaktadır (Şekil 6.57). Müzede Kocaeli'nin geleneksel kültürüne ilişkin önemli bilgi ve materyaller sergilenmektedir. Çeşitli koleksiyonların yanı sıra, somut olmayan kültürel mirasın aktarımına yönelik atölye çalışmaları da gerçekleştirilmektedir.

Şekil 6.57 Kocaeli Yerel Kültür Müzesi

Yukarıda belirtildiği üzere, proje güzergâhı boyunca yer alan yerleşimlerde Manav kültürüne ait izler bulunmakla birlikte, güzergâh ağırlıklı olarak modern yerleşim alanlarından geçmektedir. Bölge, özellikle son 25–30 yıl içerisinde yoğun göç almıştır. Bu yoğun göç hareketi, geleneksel kültür ile somut olmayan kültürel miras unsurlarında önemli ölçüde kayıplara yol açmıştır. Yürüyüş gözlemleri (walkover survey) sırasında elde edilen bulgular da bu durumu doğrulamaktadır. Bu kapsamda, özellikle Manav kültürü başta olmak üzere Kocaeli genelindeki geleneksel kültürel değerlerin korunması ve gelecek nesillere aktarılması amacıyla Yerel Kültür Müzesi gibi girişimlerin hayata geçirildiği anlaşılmaktadır.

WSP

#

Ekler

Ek-A – Saha Çalışması Anketi

TOPLUM DÜZEYİ ANKETİ

Öncelikle bu ankete katılmayı kabul ettiğiniz için teşekkür ederiz. Körfezray Metro Projesi'nin sosyal etkilerine ilişkin bir araştırma yürütmek üzere buradayız. Projenin burada hayata geçirilmesi planlanmaktadır. Proje şirketi adına araştırma yapan bağımsız bir danışmanlık firmasıyız. Mahalleniz proje alanına yakın konumda olup, olumlu ve/veya olumsuz bazı etkilerin ortaya çıkmasının muhtemel olduğu yerlerden biridir. Bu görüşme aracılığıyla mahallenizin genel özelliklerini, projenin mahalleniz üzerindeki olası etkilerini ve bu etkilerin nasıl azaltılabileceğini tespit etmeye çalışacağız.

Tarih:			
Şehir:			
İlçe:			
Köy/ Mahalle			
Muhtarın Adı:			
Muhtarın Telefon Numarası:			
PROJE BİLGİLERİ			
Projeyi ne zaman ve nasıl öğrendiniz?	☐ Şirket Temsilcisi ☐ Kurum		
Nasıl bilgilendirildiniz?	☐ Telefon ☐ Görüşme ☐ PPM ☐ Özel Görüşme		
Proje hakkında hangi bilgilere sahipsiniz?			
Projenin mahalleyi nasıl etkileyeceğine dair herhangi bir bilginiz var mı?			
Proje hakkında daha fazla bilgiye ihtiyacınız var mı?			
Ne tür ek bilgilere ihtiyacınız var?			
DEMOGRAFİK BİLGİLER			
Nüfus		Hane Sayısı	Nüfus
	Sürekli sakinler (seçmen sayısı hariç) (Yaz ve kış)		
	Yazlık Ziyaretçileri		
	Dışarıdan gelen kişiler		
	Diğer: (mevsimlik işçiler, arıcılar vb.)		

Nüfusta mevsimsel bir değişim varsa, bunun temel nedeni nedir?					
Son beş yılda mahallenizin nüfusunda bir değişiklik oldu mu?		Artış Gösterdi ☐	Azaldı ☐	Aynı Kaldı ☐	
Depremden sonra mahallenizin nüfusunda bir değişiklik oldu mu?		Artış Gösterdi ☐	Azaldı ☐	Aynı Kaldı ☐	
Eğer bir değişiklik olduysa, bunun ana nedeni nedir?		☐ Göç Alma ☐ Göç Verme ☐ Doğurganlık ☐ Ölüm oranı			
Hangi nüfus grubu göç etmektedir?		☐ Gençler (çalışma çağındaki) ☐ Öğrenciler ☐ Yaşlılar			
Yerleşimdeki aşağıdaki yaş gruplarının oranı hakkında bilgi verebilir misiniz?					
Yaş Grupları			Oranlar (%)		
0–5 (bebekler)					
6–18 (çocuklar)					
19–40 (genç yetişkinler)					
41–65 (orta yaş)					
65+ (yaşlılar)					
SOSYAL TESİSLER					
EĞİTİM					
		Öğrenci Sayısı	Bina sayısı (varsa)	Eğer yoksa	
				En Yakın Lokasyon	Yerleşim yerinden uzaklık (km)
Mahalle sınırları içinde okul var mı?	Kreş				
	İlkokul				
	Ortaokul				
	Lise				
	Yatılı okul				
	Meslek Lisesi (hangi bölümler)				
	Meslek Yüksekokulu (hangi bölümler)				
EĞİTİM DURUMU (Öğrenci olmayan ve okul çağındaki olmayan bireyler için)					
Eğitim seviyesi		Sayı		Bölümler	

Okuma yazma bilmeyen		
İlkokul mezunu		
Ortaokulu mezunu		
Lise mezunu – Meslek lisesi mezunu		
Üniversite Mezunu		
SOSYAL ÇATIŞMA		
Son beş yıl içerisinde toplumda aşağıdaki konularla ilgili herhangi bir gerginlik yaşanmış mıdır? (Sakinler arasında herhangi bir gerginlik var mı?)	Evet	Hayır
Otlatma arazisi kullanımı		
Tarımsal arazi kullanımı		
Arazi edinimi		
Nehir kullanımı		
Orman kullanımı		
Kuyu suyu kullanımı		
Ekonomik (örn. istihdam durumu, borç-alacak sorunları)		
Din		
Etnik köken		
Aileler arası anlaşmazlıklar		
Diğer (belirtiniz)		
Bu çatışmalar nasıl çözüldü?		
EKONOMİ		
Yerleşimdeki başlıca gelir kaynakları nelerdir? Tarımsal üretim (Tarla) Tarımsal üretim (Bahçe) Hayvancılık Arıcılık Ormancılık Turizm Ticaret Emek (ücretli çalışma) Emekli maaşı İnşaat işçiliği Tarım işçiliği Madencilik işçiliği	1. 2. 3.	

Sosyal yardım Gayrimenkul geliri	
Yerleşimin başlıca tarımsal ürünleri nelerdir? Ürünler Üretim miktarı (kilogram) (1 ton = 1000 kilogram)	
Lütfen yerleşimdeki hayvan sayısını belirtiniz:	
Sığır	
Küçükbaş hayvancılık	
Kanatlı hayvanlar	
Arı kovanı	
İşletme durumu	Sayı
Düzenli ücretli çalışan	
Çiftçi (kendi arazisinde)	
Çiftçi (başkasının arazisinde çalışan)	
Esnaf / zanaatkâr	
Kadın iş arayan	
Erkek iş arayan	
Günlük ücretli çalışan	
Mevsimlik işçi (yerleşim dışına çalışmaya giden)	
Emekli	

“Mahallede son beş yılda iş olanaklarında herhangi bir değişiklik oldu mu?”

- ☐ Artış Oldu
☐ Azalma Oldu
☐ Aynı Kaldı

Eğer bir değişiklik olduysa, lütfen açıklayınız:

“Ortalama hane geliri nedir?”

- ☐ Asgari ücretin altında ☐ Asgari ücret ☐ Asgari ücretin iki katı ☐ Asgari ücretin iki katından fazla

“Son beş yılda satın alma gücünde bir değişiklik oldu mu?”

- ☐ Artış oldu ☐ Azaldı ☐ Aynı Kaldı

Eğer bir değişiklik olduysa, lütfen açıklayınız:

MAHALLE SORUNLARI (son birkaç yıl)

Çevresel sorunlar (kirlilik, toz, gürültü vb.)	☐ Olumlu ☐ Olumsuz ☐ Etkisi Olmayacak
Ekonomik sorunlar (satın alma gücü)	☐ Olumlu ☐ Olumsuz ☐ Etkisi Olmayacak
Sosyal sorunlar (eğitim, sosyal çatışmalar vb.)	☐ Olumlu ☐ Olumsuz ☐ Etkisi Olmayacak
Sağlık sorunları (en yaygın sağlık problemleri)	☐ Olumlu ☐ Olumsuz ☐ Etkisi Olmayacak
Suç oranı (en yaygın suç türleri nelerdir?)	☐ Olumlu ☐ Olumsuz ☐ Etkisi Olmayacak

Notlar:

Kırılgan Grupların Belirlenmesi

Kırılgan Gruplar	Sayılar	Proje / arazi ediniminden etkileniyorlar mı?	Nerede yaşıyorlar? (Mahalle içinde mi yoksa dışında mı?)
Okuma yazma bilmeyen			
Türkçe bilmeyen			
Mevsimlik işçiler			
Göçebe topluluklar (Yörük)			
Gezici arıcılar			
Mülteci (kayıtlı veya kayıtsız)			
Kadın hane reisi			
Çocuk hane reisi			
Sosyal yardıma dayalı tek gelir			

Okul çağında olup okula gitmeyen			
Kronik hastalığı olan/yatağa bağımlı bireyler			
70 yaş üstü yalnız yaşayan bireyler			
Fiziksel engelli bireyler			
Zihinsel engelli bireyler			
Kamu arazilerinde izinsiz tarım/hayvancılık yapan bireyler (informal kullanıcılar) (nerede)			

I. ALTYAPI VE HİZMETLERİ	
	Açıklamalar
1. Elektrik	☐ Olumlu ☐ Olumsuz ☐ Etkisi Olmayacak
2. Şebeke Suyu	☐ Olumlu ☐ Olumsuz ☐ Etkisi Olmayacak
3. Sulama Suyu	☐ Olumlu ☐ Olumsuz ☐ Etkisi Olmayacak
4. Kanalizasyon	☐ Olumlu ☐ Olumsuz ☐ Etkisi Olmayacak
5. Isınma Kaynağı	☐ Yeterli ☐ Yetersiz
6. Atık Toplanması	☐ Yeterli ☐ Yetersiz
7. Cep Telefonu Çekim Sahası	☐ Çekiyor ☐ Çekmiyor
8. İnternet altyapısı	☐ Yeterli ☐ Yetersiz
9. Yol	☐ Yeterli ☐ Yetersiz
10. Sağlık Merkezleri	☐ Yeterli ☐ Yetersiz
11. Cami / ibadethane	☐ Yeterli ☐ Yetersiz
12. Mezarlık	☐ Yeterli ☐ Yetersiz
13. Ulaşım / Toplumsal Ulaşım Hizmetleri	☐ Yeterli ☐ Yetersiz
14. Diğer (köy muhtarlığı, köy konağı, taziye evi)	☐ Yeterli ☐ Yetersiz

J. DOĞAL KAYNAKLARIN KULLANIMI	
Su Kaynaklarının Kullanımı	
1. Mahalle sınırları içinde bir su kaynağı (nehir, dere, göl, deniz vb.) var mı?	
2. Hangi amaçla ve ne zaman kullanılmaktadır? Kaç hane tarafından kullanılmaktadır?	
3. Gelir elde etmek amacıyla kullanılıyor mu? Kaç hane?	
4. Kaç hane içme/kullanma suyu olarak kullanılmaktadır?	
5. Su kaynağı Projeden etkilenebilir mi?	
Orman Kullanımı	
1. Mahalle sınırları içerisinde orman var mı?	☐ Evet ☐ Hayır
2. Orman Proje veya arazi ediniminden etkilenebilir mi?	
3. Ormandan odun toplanıyor mu?	
4. Kaç hane gelir elde etmek için ormandan odun toplamaktadır?	
5. Kaç hane kullanımı için ormandan odun toplamaktadır?	
6. Yılda kaç kilogram toplanabilir?	
7. Hangi mevsimde toplanmaktadır?	
8. Kaç hane gelir elde etmek için ormandan bitki toplamaktadır? (mantar, tıbbi bitkiler)	
9. Kaç hane kullanımı için ormandan bitki toplamaktadır?	
10. Yılda kaç kilogram toplanabilir?	
11. Hangi mevsimde toplanmaktadır?	
12. Mahallenizde kereste üreticileri var mı?	
13. Kereste üretiminde kaç kişi çalışmaktadır?	
14. Mahallede avcılık yapılıyor mu?	
15. Nerede yapılmaktadır?	
16. Kaç kişi gelir için avlanmaktadır?	
17. Kaç kişi hane tüketimi için avlanmaktadır?	

18. Hangi hayvan türleri avlanmaktadır?	
Rekreasyon	
1. Mahalle sınırları içinde park, piknik alanı veya rekreasyon alanı var mı?	
2. Bu alanların Proje / arazi ediniminden etkileneceğini düşünüyor musunuz? Eğer evet ise lütfen açıklayınız.	
3. Mahalle sınırları içinde kültürel değeri olan ağaçlar veya doğal yapılar var mı? Cevabınız evet ise lütfen açıklayınız.	
Kaynak suyu (pınar suyu)	
1. Yerleşim sınırları içinde pınar suyu kaynağı var mı?	
2. Kullanım amacı nedir?	
3. Kaç hane kaynak suyunu kullanmaktadır?	
4. Eğer pınar suyunun kapasitesini biliyorsanız, belirtebilir misiniz?	
5. Kuyu suyu kullanılıyor mu?	
6. Kuyu suyunun kullanım amacı nedir?	
7. Kaç hane kuyu suyu kullanmaktadır?	
Mevcut Beceriler	
İşler	Kişi Sayısı
1. Mühendis	
2. Şoför	
3. İnşaat İşçisi	
4. Ağır Vasıta Şoförü/ Kepçe	
5. Güvenlik elamanı	
6. Elektrikçi	
7. Diğer, Lütfen yazınız	

L. PROJENİN ETKİLERİ	
EKONOMİ	
1. Proje mahallede istihdam yaratacak mı?	☐ Olumlu ☐ Olumsuz ☐ Etkisi Olmayacak
Lütfen Açıklayınız	
Öneriler	
2. Yerel tedarik (satın alma) fırsatları üzerinde herhangi bir etki olacak mı?	☐ Olumlu ☐ Olumsuz ☐ Etkisi Olmayacak
Lütfen Açıklayınız	
Öneriler	
ALTYAPI VE HİZMETLER	
1. Ulaşım sistemi üzerinde herhangi bir etki olacak mı? (Trafik, yollar)	☐ Olumlu ☐ Olumsuz ☐ Etkisi Olmayacak
Lütfen Açıklayınız	
Öneriler	
2. Su altyapısı üzerinde herhangi bir etki olacak mı?	☐ Olumlu ☐ Olumsuz ☐ Etkisi Olmayacak
Lütfen Açıklayınız	
Öneriler	
NÜFUS	
1. Nüfus üzerinde bir etki olacağını düşünüyor musunuz?	☐ Olumlu ☐ Olumsuz ☐ Etkisi Olmayacak
2. Proje personeli ile herhangi bir sosyal çatışma yaşandı mı? (Özellikle arazi edinimi sırasında)	☐ Olumlu ☐ Olumsuz ☐ Etkisi Olmayacak
HALK SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ	
1. Sağlık	☐ Olumlu ☐ Olumsuz ☐ Etkisi Olmayacak
2. Güvenlik	☐ Olumlu ☐ Olumsuz ☐ Etkisi Olmayacak
Gelir Kaynakları	
1. Proje fiziksel yer değiştirmeye (fiziksel yerinden edilmeye) neden olacak mı / neden olmuş mudur?	☐ Evet ☐ Hayır

Lütfen Açıklayınız	
Öneriler	
2. Arazi edinim süreci yerel nüfusun geçim koşullarında herhangi bir değişikliğe neden olmuş mudur / olacak mıdır?	☐ Olumlu ☐ Olumsuz ☐ Etkisi Olmayacak
Lütfen Açıklayınız	
Öneriler	
3. Proje tarımsal geliri etkileyecek mi / etkilemiş midir?	☐ Olumlu ☐ Olumsuz ☐ Etkisi Olmayacak
Lütfen Açıklayınız	
Öneriler	
4. Proje tarımsal geliri etkileyecek mi / etkilemiş midir?	☐ Olumlu ☐ Olumsuz ☐ Etkisi Olmayacak
Lütfen açıklayınız	
Öneriler	
5. Proje, mera alanlarının kaybına neden olacak mı?	☐ Evet ☐ Hayır
Lütfen açıklayınız	
Öneriler	

1. Yerleşim sınırları içerisinde, inşaat veya işletme aşamasında etkisi olabilecek başka projeler var mı? Cevabınız evet ise lütfen belirtiniz.

2. Proje yönetimi sizin için faydalı olacak ne yapabilir? Öneri

KURUM ANKETİ

A. Genel Bilgiler	
Mülakat Tarihi	
Kurum Adı	
Görüşülen kişinin adı/pozisyonu	
Telefon	
Kurumun bölgedeki genel rolü	

B. Proje bilgileri ve etkileri	
1.Proje hakkındaki bilgi düzeyinizi nasıl değerlendirirsiniz?	
2.Şu anda bilgi edinmek için hangi kanalları kullanıyorsunuz?	
3.Proje şirketi ile kuruluşunuz arasındaki iletişimi yeterli buluyor musunuz?	
4.İletişim ve iş birliğinin geliştirilmesi için neler önerirsiniz?	
5.Projenin olumlu etkilerinin neler olacağını ve bu etkilerin güçlendirilmesi için neler yapılabileceğini düşünüyorsunuz?	
6.Projenin olası olumsuz etkilerinin neler olacağını ve bu etkilerin azaltılması için neler yapılabileceğini düşünüyorsunuz?	
7.Bölgede ihtiyaç duyulan herhangi bir sosyal sorumluluk projesi var mı?	
8.Görüşmemiz için önerebileceğiniz başka bir kurum veya sivil toplum kuruluşu var mı?	
9.Ekleme istediğiniz başka bir husus var mı?	

wsp

wsp.com